Roka
Roka ka yama hanimetemone amake, Sesowi tamine kaminari.

Roka ka yama hani kaminematamonaka.

1-4 Teofiro tiwa onofa oke, kasiro ya. Yama hani rawi okine oke, tiwahabonehe. Yama hani tiwaha yama hani tiwi ya tiwati e nabone onahara oke ahi: "Hiyara omitaha amosa awineke", tinahabone tike, oko yama hani tiwaha tiwa. "Keye me hiri ra me awineke, Sesowi me kamina mati", tinahabone tike.

Me one yama hani rawi narawa me amake, Sesowi tamine, me tamaha mati. Me hiwehimata me hikaminate amaka, ota ni ya. Sesowi me awehemete Teoso ati me kakamina tohineke. Me ohiyarahara oke, yama owatoabone owa, oko yama hani amosabone owa.

Teoso nanarifa Yowao kaminematamonaka, watehibanoho.

5 Sasetoti me ka owa Sakaria tohe wiwina tohehimatamonaka, Soteya ya. Soteya ka towisawa inomatamona amaka Eroti. Sakaria Abatia ka notimatamona amaka. Sakaria fati inimetemone amake Isabeo. Isabeo hinakiti inomatamona amaka Arao.

6 Sakaria fati ya famehi me ihi aamosa tohehemetemoneke, fare Teoso ati nima me ihi nabone mati.

7 Me kakahiwa toharemetemoneke. Isabeo
kahiwihina na toharemetemoneke. Me fami
botokimehemetemoneke.
8 Abariko owa ya Abatia ka noti sasetoti me
tohaha Teoso ka yama me ahi nemetemoneke
teboro ya.
9 Yama wehe one ya me ati ihi Sakaria tokiy-
omehimatamonaka teboro baikani ya, wami sari
kanehibonaha, Teoso ka wamibonehe.
10 Sasetoti wami sari kanehimatamonaka.
Wami sari kane haha me nahokosa me tamaha
Teoso me ha nemetemoneke.
11 Faya Teoso nanarifa kakehimatamonaka
Sakaria ni ya. Wehimatamonaka, fara wami
sasari kana beheri ya.
12 Teoso nanarifa Sakaria awe habo si tone-
himatamonaka. Teoso nanarifa nakomehimata-
monaka.
13 Teoso nanarifa ati yana nematamonaka.
"Sakaria kakomerima tinahi. Tiwati Teoso
mitehimona ati nareka, ha tinahari. Teoso
ati ehene Isabeo inamatewe nawataboneke,
tikataobonaha. Ino ha tinehibonaka, Yowao
tohehibonaka.
14 Yayai tinahabone tike. Me one yayai,
naboneke, inamatewe wate karo, me tamaha
mati.
15 Inamatewe Teoso hinofatehiba amaka. Fi
fawarihi, kasasa fawarihi, tehibonaka. Teoso
Kanamori kitehibonaka he ni ya, foyasa ne ya
mati tori ya, watehibanoho. Teoso Kanamori
kitehi sasawi tohehibonaka he ni ya.
16 Me ati boti namosawahamehiba amaka, me
tamaha mati, Ihayeo mati. Faya Teoso me
nofawaboneke.

17 Tokehibonaka, Teoso nokosi ya. Fare
Eriyamatamona nima nebonaka, kitahari, Teoso
Kanamori ehene. Ati me himite ka me makiti
matehe me nofawaboneke. Me ihi hiyara me
one ati me kamitaboneke waha, me ihi amosa
me ati. Mera hawa tonihebonaka, Teoso ka me
tohawabone mati", Teoso nanarifa ati nemata-
monaka.

18 Sakaria ati yana nematamonaka. "Keye
amarini? Ota kahiwaba ota ama?" ati nemata-
monaka. "Bote ama oke. Oko yibote bote
tohinima ke bisa".

19 "Kabirieo ama oke", Teoso nanarifa ati
nematamonaka. "Teoso ya fafama ama oke.
Teoso owa yosehi okine oke, tiwa ni ya, tiwa
ohiyarahabone owa, hiyara amosa tiwatoabone
tiwa.
20 Owati timitahi haro. Owati tikasawaria
tiwati yana ni watomarahabone tike mata.
Manakobisa tikatao wate ya tiwati yana ni
watomatasahaba ama tike. Owati amosate ama
oke. Yama owatote ama oke", ati nematamonaka.

21 Me nahokosaha Sakaria me noki nemete-
moneke. "Himata ebe ne kamakabote rara?" me
ati nemetemoneke.
22 Sakaria kiyomame mera hiyarebona ati
yana ni watorematamonaka. "Sakaria inamati
awehino tohe awaka, teboro baikani ya", me ati
nemetemoneke. Sakaria ati yana ni watore hine
ya yama yofi nematamonaka, yehe ya.

23 Yama wehe one ya Sakaria yama ahi ni hawa
tohematamonaka, teboro ya mata. Tokomemata-
monaka, fare taboro ya mata.

24 Yama wehe one ya Isabeo nabati weye
nemetemoneke. Nabati weye na wawahiya to-
hehemetemoneke, yobe toro ya. Hinaka abariko
siko nematamonaka, wahiyaro, yobe toro ya.
25 "Teoso ati ehene onabati weye one oke,
Teoso owa nofe kari. Owa me haha kanamara-
habone oke", ati nemetemoneke.

*Teoso nanarifa Sesowi kamina nematamon-
aka, watehibanoho.*

26 Isabeo nabati weye ni ka abariko 6 ne
ya Kabirieo Teoso hiyose tokehimatamonaka,
Maria tabori ya ahi Nasare ya. Karireya ka
sitatimetemone amake Nasare.
27 Yose fatibonemetemone amake, Maria. Yose
hitihabone hina ati amosemetemoneke, Kabirieo
ati watare ya mata. Yose Tafi ka notimatamona
amaka. Maria atonametemone amake, me ahi
hiraharo.
28 Kabirieo tokiyome ati yana nematamonaka.
"Maria afa ama ti? Maria Teoso tiwa nofaka.
Teoso sawika tiwa ni ya", ati nematamonaka.
29 Maria Teoso nanarifa ati mitaha ati boti
yama nima nemetemoneke. "Himata nima ati
nara?" ati nemetemoneke.
30 "Maria watorima tinahi, Teoso tiwa nofehi
tiwa", ati nematamonaka.
31 "Maria owati timitahi haro. Tinabati weye
naba ama tike. Tikatao nehiba ama tike. Ino te
nawatebonaka, Sesowi tohehibonaka.
32 Kitatehibonaka. 'Okatao amaka', Teoso ati
nebonaka.
33 Ihayeo me ka towisawabona amaka, Teoso
ati ehene. Fare Tafi namatamona nima

nebonaka. Tafi Ihayeo me ka towisawa tohibehimatamona nima nebonaka. Yako ka noti me ka towisawa tohatehiba amaka. Ihayeo mera kakatomi fawa rihi tehiba amaka", ati nematamonaka.
34 Maria ati e nemetemoneke ahi: "Owa me ahi nofara ama oke. Himata nima onaha okatao nehiba ama ori?" ati nemetemoneke.
35 "Teoso Kanamori kisehibonaka tiwa ni ya. Teoso kiti baforine ya tiwahabone tike. 'Inamatewe Teoso biti tohe awaka. Fare Teoso nima te amaka', me ati naba me amake.
36 Maria owati timitamata. Ati hine ka Isabeo bote tohaha nabati weye narake. Me ati e nibaha me amake ahi, 'Isabeo kahiwateraba amake', me ati na me amake. Nabati weye ni ka abariko 6 tohaka waha.
37 Teoso yama nafi watote amaka, kitahari", Kabirieo ati nematamonaka.
38 "Ee fara tiwati nima onahabana oke", Maria ati nemetemoneke. "Teoso nanarifa ama oke", ati nemetemoneke.
Faya Teoso nanarifa fawa nematamonaka.

Maria Isabeo yaka nemetemoneke.

39 Yama wehe one ya Maria yana tona tokomakekabote nemetemoneke, sitati one ya, Yota ka sitati ya, seha ya.
40 Maria kobo towitia tokiyomehemetemoneke, Sakaria ka yobe ya. Faya Isabeo haha nemetemoneke.
41 Maria ati Isabeo mitaha nabati inamatewe tai hinehemetemoneke. Teoso Kanamori kitehimatamonaka, Isabeo ni ya.
42 Isabeo ati kitehemetemoneke. "Maria Teoso tiwa nofaka, ha tiwa ta. Me fanawi one Teoso

nonofa raba ka. Teoso inamatewe nofa, naka
hari, tinawatehibonaha.
43 Ha owa yama owatora owa ni ya tikine tike,
Teoso tiwa yosehino tiwa. Oko Hiti mati ama
tike.
44 Aya tiwati omiti ya inamatewe onabati tai ne
amaka, yayai nari.
45 Teoso tiwa nofaka, tiwati amosani tiwa,
Teoso ati tamine timitani tiwa", ati nemete-
moneke.

Maria Teoso tahi kayakemetemoneke.

46 Maria ati e nemetemoneke ahi: "Owati boti
e ke ahi: 'Teoso amosaka', onaha
47 owati boti yayai nineke, Teoso owa kasome
owa.
48 Ohonaraha otaminahamone me ati
naboneke waha Teoso ati ehene. Me ati e
naboneke ahi: 'Teoso hinofa hikeni', me ati
naboneke. 'Teoso hinofemete amake', me ati
tehaboneke, me yanamakeha mati.
49 Owa kasomaka, kitahari, e nima rari.
50 Teoso ehene e tehi amaka ahi: Teoso ati e
nonofa era nofate amaka. Teoso yahi fawa tere
amaka.
51 E ka one yama me watohamone me ati
na Teoso mera katomareka, kitahari. Me kana
ni tokarikosaharake, me kitamara mati, Teoso
ehene.
52 E ka one towisawa me tohaha towisawa me
tohamaraboneke, Teoso ati ehene. Me one yama
me watora yama me watoaboneke, Teoso ehene.
53 Me fimiha me tafebone Teoso ta nareka. Me
one ta yama me kihaha Teoso ni ya yama me
kanika me ka yamabone Teoso ta rareka.

54 Ihayeo mera kasomareka waha. Ihayeo
Teoso nanarifa me amake. Mera kasomareka,
hibati ka atimata fawa nire kari.
55 Hibati ya e ka iti boteri mera hiyaremata-
monaka. Abarao hiyara, me one hiyara, ne-
matamonaka. Ati e nematamonaka ahi: 'Tera
owakatomatehaba ama oke. Te ka noti me
owakatoma, otehaba ama oke', Teoso ati nemata-
monaka", Maria ati nemetemoneke.

56 Maria ka abariko terei nematamonaka, Is-
abeo tabori ya. Manakobisa Maria tokomemete-
moneke, fara tabori ya.

Yowao watehimatamonaka.

57 Yama totoyabo kawahi ya Isabeo tori kome
yana tona biti watehimatamonaka.
58 Sakaria wini yabore ka me toha, fara me
one toha na, hiyara me mitaha me ati e neme-
temoneke ahi: "Teoso Isabeo nofe awaka", me
ati nemetemoneke. Isabeo yayai, me one yayai,
nemetemoneke, me winaha mati, Isabeo wini
yabori ya.

59 Yama wehe 8 ni ya me kakehemetemoneke,
Sakaria ka yobe ya, inamatewe sowiri ataro
kote me wisi nakosabone mati. Inamatewe
inobona me nawatabone me ati nemetemoneke.
"Sakaria tohehibanaka. Fare bati ino ya ino
tohehibanaka", me ati nemetemoneke.

60 Mati ati hiyaremetemoneke. "Sakaria to-
harebanaka. Yowao tohehibanaka", mati ati
nemetemoneke.
61 "Te one me ka owa ino e neba watakara ahi",
me ati nemetemoneke.

62 Faya bati me aate hinehimatamonaka, ati me himitebonaha. Me ati wataremetemoneke, hine ya yama me yofi nemetemoneke, me yehe ya.
63 Yama hani rawi kabona ka awa baki ati nematamonaka. Yama hani rawi kane ati e nematamonaka ahi: "Yowao amaka", ati nematamonaka. "Hika", me ati nemetemoneke, Yowao ino me nofara mati.
64 Sakaria yama hani rawi kane ya ati yana namehimatamonaka tasa, Teoso ati ehene. Ati yana ne Teoso kahiyarehimatamonaka.
65 Me kakomehemetemoneke.
66 Hiyara me kaminemetemoneke me one ni ya, me wina mati, sitati yabori ya. Hiyara me mita me ati boti yama kaminemetemoneke. "Himata nima Sakaria biti ehene neba amara, Teoso ya famahari?" me ati boti ati nemetemoneke.

Sakaria Teoso ati kaminematamonaka.

67 Teoso Kanamori kitehi sawihimatamonaka, Sakaria ni ya. Makoni ati yana nematamonaka, Teoso ati kaminari.
68 "Ihayeo me ka Teoso amosaka kasiro ya, era kasomari.
69 Teoso ati ehene e ka owa kakehinoka, era kasomebonaha, Tafi ka noti.
70 Teoso ati kakamina me hikaminehimatamona amaka hibati ya, Teoso ati me kamina mati.
71 Era me nofara mera mowa nebona ati nematamonaka, era kasomebonaha.
72 E ka iti boteri mera hiyarematamonaka. Ihayeo mera kasomatehibona ati nematamonaka.

73 "Fara owati nima owehene te ama oke. Keye
amakere", Teoso ati nematamonaka, Abarao
mera hiyarari, e ka iti boteri mati.
74 Teoso era kasomatehibona ati nematamon-
aka. Teoso era kasome ya yawa e nakomeri ya
Teoso e narifawahatehabone Teoso ati nemata-
monaka.
75 E amosawahatehabone eke, Teoso ni ya.
Fare Teoso nima e nawahatehabone Teoso ati
nematamonaka, fara yama wehe nima", Sakaria
ati nematamonaka.
76 "Okatao Teoso ati kakamina tihatehaba ama
tike. Tai tihahabone tike Teoso nokosi ya, hawi
tinamosahabone tiwa, Teoso hawinebonaha.
77 Tiwati me miti ya me ati e naboneke ahi:
'Teoso era kasomaka. Teoso ati somawamaka
waha', me ati naboneke, yama hiyara me hiri na
mati.
78 Teoso yahehibonaka, e ni ya, e kawahi ya,
fara Teoso ka yama wehe ya.
79 Teoso ka yama wehe kamaki ya yama soki
ya me nahoha me nahohaboneke yama wehe ya.
Me ahabinima na me kitamawahaboneke. Hawi
amosa yofi kanehibonaka, e amosawahibone
karo", Sakaria ati nematamonaka.
80 Yowao yanawahe yama watohi wiwina tohe-
himatamonaka yama honara ya, yama noki nari,
hiwa namohibonaha Ihayeo me ni ya.

2

Sesowi watehimatamonaka.

1 Me nafi ka towisawamatamona amaka, Sesa
Akosto. Mera yosehimatamonaka, me nafi ini me
rawi narawabone mati,

2 me me tomi hikanabone mati, me nafi ini
watara mati mata, babeo ya. Kirino Siria me ka
towisawa tohehimatamonaka, Sesa ati ehene.
3 Me tokomarawemetemoneke, fara me ka iti
me taborimetemone ya, me ini me rawi nabone
mati fahi.
4 Yose yana tonehimatamonaka, Nasare ya
Karireya ka sitati ya. Tokehimatamonaka, Berei
ya. Soteya ka sitatimetemone amake, Berei. Tafi
taboromatamona amaka, Berei. Yose Tafi hinaka
noti tohe ka Yose tokehimatamonaka, Berei ya.
5 Yose Maria ya famehi me towakemete-
moneke, Berei ya. Maria Yose fatibone nabati
weye nemetemoneke.
6 Berei ya me kobo tokowitia tori kome yana
tonehemetemoneke.
7 Faya biti watehimatamonaka, biti taiti. Rofi
hikawe hibehimatamonaka, bowi me tafe wiye
ya, yobe me kihari karo, me tamaha me ihi, Berei
ya me kakehani mati.

*Teoso nanarifa Sesowi wati me kaminemete-
moneke, ofeya nanarifa me ni ya.*

8 Bere yabori ya me nahohemetemoneke, ofeya
me kakatomarawaha mati, kabo ya, masiri boti
ya, yama soki ya.
9 Faya Teoso nanarifa kakehimatamonaka me
ni ya. Teoso ka yama oye firi nisehemetemoneke,
fara me naho ka yama ya. Me kakomemete-
moneke kasiro ya.
10 "Te kakomeriyahi. Hiyara amosa te mitahi",
ati nematamonaka. "Hiyara te ka one me miti ya
me yayai naba me amake, me nafi.

11 Hiyara amake haro: Kirisito watahareka,
Tafi taboromatamona ya. Te ka towisawatebona
amaka. Tera kasomatehiba amaka.
12 Te towasiwitiba amaka, forehari, bowi me
tafe wiye ya, rofi kawahari makari ibe ya. Bowi
me tafe wiye ya forehi te towasiwiti ya 'Efe
amaka hari', te ati naba teke", Teoso nanarifa ati
nematamonaka.
13 Ohari kakibehi manakobisa me tamaha
me ya tabawehimatamonaka. Teoso me kahi-
yaremetemoneke.
14 Me ati e nemetemoneke ahi: "'Teoso
amosaka', ota ati na otake, neme ya. Teoso
amosabisaka te ni ya, bofe ya te winaha te bisa.
Teoso tera nofaka", me ati nemetemoneke.
15 Faya Teoso nanarifa me tokomemetemoneke
neme ya. Ofeya nanarifa me abe hiyararaweme-
temoneke.
"Hima e tokomibeya Berei ya. Yama e awibeya,
me hikaminaharo, Teoso ati ehene", me ati
nemetemoneke.
16 Faya me tokomemetemoneke kita ya. Maria
me wasihemetemoneke Yose ya famaharo. Ina-
matewe forehimatamonaka bowi me tatafa ya.
17 Inamatewe me awaha Teoso nanarifa me ati
me kaminemetemoneke, inamatewe me kamina
mati.
18 Ofeya nanarifa me ati me mita "Hika", me
ati nemetemoneke.
19 Maria ta yama wati nawahemetemoneke.
20 Ofeya nanarifa me fari tonamemetemoneke,
Teoso me kahiyara mati kasiro ya. "Fare inamati
ati nima yama naharake, e awaharo", me ati
nemetemoneke.

21 Yia 8 na ahabi ya inamatewe sowiri ataro
kote me wisi nemetemoneke. Ino me hinawa-
tehimatamonaka. Sesowi tohehimatamonaka.
Maria nabati weye namatari ya inamatewe in-
obona Teoso nanarifa hitihi fare ino tohasa
nematamonaka.

Sesowi me towakamehemetemoneke, teboro ya Serosarei ya.

22 Yama totoyabo raba ni ya me hekematamon-
aka Serosarei ya, me hinamobonaha Teoso ni ya.
Monowi me me tabasi nemetemoneke, me me ta
hina mati Teoso ni ya, me amosawahamibone
karo Teoso ni ya, inamatewe wati nowati ya.
Mowisei ati e te amaka hinaka yama hani karo.
23 Teoso Mowisei yosehimatamonaka, yama
hani e nabone ati nari ahi:

"Te ka matehe makiti taiti Teoso ka meboneke".

24 Monowi me famaha me me ta nabone me ati
nemetemoneke, me me tabasi hinahabone mati,
Teoso ka mebone mati, Teoso ka yama hani ati
ihi.
25 Me ka owa Simiao tohehi winehimatamon-
aka Serosarei ya. Ehene aamosa tohehimata-
monaka. Teoso noki nematamonaka Ihayeo
mera kasomebonaha.
26 Teoso Kanamori sawihimatamonaka he ni
ya. Teoso Kanamori aate hinibehimatamonaka.
Teoso ka Kirisito awatehibona hinehimatamon-
aka, ahabamatare ya afa yama ya.
27 Teoso ati ehene tokiyomehimatamonaka
teboro wari ka yama ya. Tokiyome Sesowi bati
me hekamakimatamonaka efe yobe ya, Simiao

sawi ka yobe. Haha yama Mowisei hikamina me
hiri nabone me ati nemetemoneke.
28 Simiao Sesowi tiwa nematamonaka. Teoso
amosemona Simiao ati nematamonaka. Ati e
nematamonaka ahi:
29 "Teoso yayai oke waha. Tiwati ihi
okomabone oke ohababa owa.
30 Owahareka, otara kakasomabonaha.
31 Tiwati ihi me hiwatehiba amaka, me nafi.
32 Efe yama oye nima tehiba amaka, tika yama
me awibone karo, me nafi, soteo me amara
mati", ati nematamonaka.
33 Faya bati mati me na Simiao ati me mita
"Hika", me ati nemetemoneke.
34 Teoso mera kakatomehibona Simiao ati ne-
matamonaka. Faya Maria hiyarematamonaka.

"Maria hehi inamatewe yanehi nafi ya ati
ehene Ihayeo me one amosaba me amake, me
tamaha mati. Ihayeo me one ta me ni ya yama
hiyara kakehaba amake, ehene. Efe Teoso ati
kamine ya me tamaha me hikakotehiba amaka.
35 Ha tiwa bisa kokoriri tinahaba ama tike
kasiro ya. Mera kaminatehiba amaka, me
tamaha me ati boti me wati nawaha mati", ati
nematamonaka.
36 Fana one Teoso ati kakamina tohahani kobo
nakehemetemoneke, Ana tohaharo, me ni ya.
Ana ate Ase tohehemetemoneke. Bati inomata-
mona amaka Fanoweo. Ana bote tohehemetemoneke, hinaka ano 84 tohehemetemoneke.
Fani ka hinaka ano 7 nemetemoneke, maki ya
fami karo.
37 Winawemetemoneke ohariaro. Hinaka ano
tamehemetemoneke, oharia winaharo. Fara
sawi totoha tohehemetemoneke teboro wari ka

yama ya, ayakaro, Teoso tahi hiri naro. Hine nafimirima na Teoso haha tohehemetemoneke. Yama wehe ya sawi fara toha, yama soki ya fara sawi toha, nemetemoneke teboro wari ka yama ya.

38 Ana kamakia Sesowi awaha ati yana nemetemoneke. "Teoso faya amake", ati nemetemoneke, Sesowi ehene. Faya fara Sesowi tamine kamini totoha tohehemetemoneke, fara me one ni ya, Teoso me noki na mati, Serosarei ka mera kasomebonaha.

39 Faya me hawa tohehemetemoneke, yama nafi me hiri na mati, Teoso hikaminaharo hinaka yama hani ya. Faya me kamehemetemoneke Karireya ya, fara me ka sitati ya Nasare ya.

40 Faya inamatewe yanawe kitawematamonaka. Yama nafi watohimatamonaka. Amosematamonaka Teoso ehene.

Sesowi sawihimatamonaka, teboro ya.

41 Fara ano nima Sesowi bati mati me na me tokomaki fara totoha tohehemetemoneke Serosarei ya, Basikowa ka ayaka ya.

42 Sesowi ka ano tosi na me tokomatasemetemoneke ayaka ya.

43 Ayaka ahabi ya me kama Sesowi tosawikosematamonaka Serosarei ya. Me hiwatorematamonaka.

44 Sawihimona me hinehimatamonaka fara me one ni ya. Me yaka kana bahi toke ya Sesowi me siba nemetemoneke fara me one me baikani ya.

45 Me hiwasirematamonaka.

Me fari tokanamemetemoneke Serosarei ya, Sesowi me siba nabone mati.

46 Yama wehe famaha ahabi ya me hiwasi-
matamonaka, sawihinoho teboro wari ka yama
ya. Itarimatamonaka borofeso me baikani ya.
Me ati kamitematamonaka, mera aate nari.
47 Ati me himite "Yama watoka kasiro ya", me
ati nemetemoneke, me nafi.
48 Faya Sesowi bati mati toha na me hiwe
"Hika", me ati nemetemoneke.
Mati ati yana nemetemoneke. "Okatao himata
hiri tine tiri hiyararo ota ni ya? Abi ya ota
fama tiwa ota siba nineke, fawa tina tiwa", ati
nemetemoneke.
49 "Himataba owa te siba rini? Owa te watorani
te awine, osawia owa okobi ka yobe ya?" ati
nematamonaka.
50 Sesowi ati me watoremetemoneke.
51 Sesowi ya me totabamehemetemoneke
Nasare ya. Fara hiri hinahabone me hinaha
nima ehene nematamonaka. Mati wati hiwahe-
matamonaka.
52 Sesowi yanehi yama watohimatamonaka.
Teoso hinofematamonaka. Me nafi Sesowi me
nofehemetemoneke.

3

Yowao mera iibofarisa na tohehimatamonaka.

1 Yowao winehimatamonaka me winari ka
yama ya, Teoso ati wasihari. Homa ka towisawa
inomatamona amaka Tiberio Sesa. Tiberio towi-
sawa tohe ka ano 15 na Yowao Teoso ati wasi-
himatamonaka. Soteya ka kofenato Bosio Bi-
rato tohehimatamonaka. Karireya ka towisawa
Eroti tohehimatamonaka. Itoreya ya Tarakoniti
famaha ka towisawa Firibi tohehimatamonaka,

Eroti nisori. Abireni ka towisawa Risanio toha,
nematamonaka.
2 Anania ya Kaifa me famaha sasetoti ehebote
memetemone me amake. Yowao Sakaria biti to-
hahi Teoso ati wasihimatamonaka, yama honara
ya.
3 Yaka nawaharehimatamonaka faha Sotao
toha witi ka yama ya, me nafi hiyarari. "Te ehene
hiyara te ehene te nofamarahaba teke. Te batisa,
nabone teke, Teoso ati somawamabona karo", ati
nematamonaka, me narabi nima nari.

4 Yama hani ati e te amake ahi, Teoso ati
kakamina Isaiya tohehi ka yama hani karo:

"E ka owa ati yana nebonaka yama honara
ya, ati e nari ahi: 'Teoso hawinebona te
namosahi. Hawi te yai tonihahi, Teoso
hawinebonaha.
5 Yama nafi ka wami kokowawa na kamowam-
aboneke, homi amosabana. Yati nafi nemehama-
rawaraba amake. Hawi kehoho kawaha yai
tokanaba amake waha. Hawi hoti naha isohaba
amake.
6 Me nafi Teoso mera kasome me me awahaba
me amake', ati nareka",

Isaiya ka yama hani ati te amake.

7 Yowao ni ya me tokomemetemoneke, me
hihibofarisabone mati. He ni ya me kamaha me
aate hinehemetemoneke. "Ha te maka biti me te
amake, maka komaharo. Hike te narabo nima
rano, te kana nawahabone te, Teoso tera kosi
rebona te? Teoso te watoha te awineke, mera
kosi nebona ati nari, me ihi hiyara mati.

8 Te ehene hiyara te nofamaramone te ati na,
yama amosa te hiri nawahahi waha. Te ati boti e
rabone teke ahi: 'Abarao ka noti me ota amake',
te ati rima nahi. Abarao ka noti mebone mera
Teoso nofe ya Abarao ka noti mebone mera hiri
nebonaka yati ya, so tosaharo ahi.
9 Teoso bari tama ni hawa toe awa ka
nebonaka hibayata ya, awa boni hiyararo. Ka
hini ya koro hiwitiaboneke yifo hiri ni ya", ati
nematamonaka.
10 Yowao he ya tataba me amara he me aate
nemetemoneke. "Yowao himata ota hiri ribe?"
11 "E ka owa makari famaha kihehi owa hora
kasarebonaka. E ka owa yamata kihehi yamata
kayawarihi, nebonaka", ati nematamonaka.
12 Me one kamakiemetemoneke he ni ya me
hihibofarisa hinahabone mati, yinero yayaba
mati, yinero me ta nabone mati Homa ka me
ka yinerobonaha. Himata ota hiri ribe? me ati
nemetemoneke.
13 "Yinero te fiya toniharahabone teke te yaba-
hari. Fare yowabona me hine ka yama ya
yowehibonaka", ati nematamonaka.
14 Saotato me kamakia me aate hinehimata-
monaka. "Himata ota hiri ribe ha ota?" me ati
nemetemoneke.
"Me te keyeharahabone teke, me ihi hiyara-
mone me kibehabone te ati na te. Me one ka
yinero te yabarabone teke, te hamaha te. Te ka
yama ahi ni manakone faya tohahaboneke fahi".
15 Me abe hiyaremetemoneke, me nafi. "Yowao
Kirisito tohe awane?" me ati boti ati nemete-
moneke.
16 Yowao mera hiyarematamonaka, me nafi.
"Ha owa tera oobofarisine oke faha ya hine

ya. Owa onowati ya kamakibonaka, kiti mati tohahari. Okita okere, ha owa. Hehi narifi owato okara, owehene amosara owa. Teme borone katisi owato okara ha owa, owehene amosara owa. Tera batisa neba amaka Teoso Kanamori ya. Tera batisa, neba amaka yifo hiri ni ya.

17 Tiriko kekero kana tama naka, hinaka tiriko namosebona ati nari. Hinaka tiriko nafi namosebonaka, hobokori nafi ahababonehe. Tiriko namosi ahabe ya tiriko tonihebonaka yobe ya. Hobokori sari hikana hinaboneke yifo ya, yifo owihinateraro".

18 Yama tamaha kaminematamonaka me ni ya, mera hiyarari, hiyara amosa kaminari me ni ya.

19 Efe Eroti hora nematamonaka, yama hiyara hiri nari, anoti fati Erotia tohaha ihawahari. Eroti ka yama hiyara tamaha ihi Yowao hora, hinehimatamonaka.

20 Eroti ati ehene Yowao foyehimatamonaka. Afa yama Eroti hiri hina hiyaremetemoneke kasiro ya.

Yowao Sesowi ibofarisematamonaka.

21 Me nafi iibofarisi ya Sesowi ibofarisi sawi nematamonaka. Me iibofarisi nowati ya Sesowi ibofarise Teoso ha ne ya neme hine naha kanemetemoneke. Neme hine naha kanaha ya

22 Teoso Kanamori kisehimatamonaka Sesowi ni ya. Kobo nematamonaka okoko nima nari. Neme ya Teoso ati saihimatamonaka. "Okatao ama tike. Tiwa onofa oke. Tiwehene amosake owa ni ya", ati nematamonaka.

Sesowi hinakiti me inimetemone amake.

23 Sesowi ka ano 30 toha Teoso ati kamini yana
tonehimatamonaka. Sesowi Yose bitimona me
hinehimatamonaka. Yose batimatamona amaka,
Eri.
24 Eri batimatamona amaka, Mataha.
Mataha batimatamona amaka, Refi.
Refi batimatamona amaka, Meoki.
Meoki batimatamona amaka, Yanai.
Yanai batimatamona amaka, Yose.
25 Yose batimatamona amaka, Matatia.
Matatia batimatamona amaka, Amosi.
Amosi batimatamona amaka, Naho.
Naho batimatamona amaka, Esiri.
Esiri batimatamona amaka, Nakai.
26 Nakai batimatamona amaka, Mahati.
Mahati batimatamona amaka, Matatia.
Matatia batimatamona amaka, Semei.
Semei batimatamona amaka, Yose.
Yose batimatamona amaka, Yota.
27 Yota batimatamona amaka, Yowanaha.
Yowanaha batimatamona amaka, Hesa.
Hesa batimatamona amaka, Sorobabeo.
Sorobabeo batimatamona amaka, Saratieo.
Saratieo batimatamona amaka, Neri.
28 Neri batimatamona amaka, Meoki.
Meoki batimatamona amaka, Ati.
Ati batimatamona amaka, Kosaha.
Kosaha batimatamona amaka, Eomataha.
Eomataha batimatamona amaka, Eo.
29 Eo batimatamona amaka, Sesowe.
Sesowe batimatamona amaka, Eriesa.
Eriesa batimatamona amaka, Sorihi.
Sorihi batimatamona amaka, Mataha.
Mataha batimatamona amaka, Refi.
30 Refi batimatamona amaka, Simiao.

Simiao batimatamona amaka, Yota.
Yota batimatamona amaka, Yose.
Yose batimatamona amaka, Yonaha.
Yonaha batimatamona amaka, Eriaki.
31 Eriaki batimatamona amaka, Meria.
Meria batimatamona amaka, Mena.
Mena batimatamona amaka, Matata.
Matata batimatamona amaka, Nataha.
Nataha batimatamona amaka, Tafi.
32 Tafi batimatamona amaka, Sese.
Sese batimatamona amaka, Obeti.
Obeti batimatamona amaka, Bowasi.
Bowasi batimatamona amaka, Sara.
Sara batimatamona amaka, Nahasoho.
33 Nahasoho batimatamona amaka, Aminatabi.
Aminatabi batimatamona amaka, Atimihi.
Atimihi batimatamona amaka, Ahini.
Ahini batimatamona amaka, Esiroho.
Esiroho batimatamona amaka, Faresi.
Faresi batimatamona amaka, Yota.
34 Yota batimatamona amaka, Yako.
Yako batimatamona amaka, Isaki.
Isaki batimatamona amaka, Abarao.
Abarao batimatamona amaka, Terahi.
Terahi batimatamona amaka, Nakoho.
35 Nakoho batimatamona amaka, Seroki.
Seroki batimatamona amaka, Hakao.
Hakao batimatamona amaka, Fareki.
Fareki batimatamona amaka, Ebe.
Ebe batimatamona amaka, Sara.
36 Sara batimatamona amaka, Kainaha.
Kainaha batimatamona amaka, Ahafakisati.
Ahafakisati batimatamona amaka, Sehe.
Sehe batimatamona amaka, Nowe.
Nowe batimatamona amaka, Rameki.

37 Rameki batimatamona amaka, Metosarehe.
Metosarehe batimatamona amaka, Enoki.
Enoki batimatamona amaka, Sareti.
Sareti batimatamona amaka, Marerehe.
Marerehe batimatamona amaka, Kainaha.
38 Kainaha batimatamona amaka, Enosi.
Enosi batimatamona amaka, Seti.
Seti batimatamona amaka, Atao.
Atao batimatamona amaka, Teoso, Teoso hiri hine kari.

4

Yama hiyara Sesowi hiri nebona Satanaisi ati nematamonaka.

1 Sesowi ni ya Teoso Kanamori nafihimatamonaka waha. Sotao ya yana tone tokomematamonaka. Teoso Kanamori ati ehene tokehimatamonaka yama honara ya,
2 wehibonaha fahi. Satanaisi fare hiyari hihehimatamonaka yama hiyara hiri nebonaha. Amo ni 40 tohehimatamonaka we karo me winari ka tabora hinita ya, tafarihi, nari. Yama wehe 40 na ahabi ya fimi hiwasimatamonaka.
3 "Teoso biti ama ti? Keye amarini? Teoso biti tihi ya yati tinihawahahi, bao tohahabana", Satanaisi ati nematamonaka.
4 Sesowi ati yana nematamonaka. "Teoso ka yama hani ati e te amake ahi:

'Bao kabi e ohari ya e amosatera amake',

ati te amake", Sesowi ati nematamonaka.
5 Satanaisi Sesowi towakamematamonaka yama nemeha ya. Yama nemeha ya hekame

hinamomatamonaka me nafi ka tabora ya.
Wami nafi namohimatamonaka Sesowi ni ya.

6 "Me nafi ka towisawa tihahabana tike owati
ihi. Me yoyose tiha, me ka yama nafi tihawa,
tinahabana tike, owati ihi. Keye amakere, oko
yama nafi amake. Ta ni onofi ya ta onahaboneke.
7 Owa tinofi ya me nafi ka towisawa tiha-
habana tike. Owa tinofi ya tika yama haha
nahaboneke me ka yama", ati nematamonaka.

8 "Teoso ka yama hani ati e te amake ahi:

'Teoso ohari nokosi ya te foro nabone teke.
Teoso narifi te ohari nabone teke',

ati te amake", Sesowi ati nematamonaka.

9 Faya hekamematamonaka Serosarei ya.
Hekame hinawarehimatamonaka teboro tati ne-
mehe ya.

"Teoso biti ama ti? Keye amarini? Teoso biti
tihi ya yora tinisahi bofe ya.
10 Yama hani ati e te amake ahi, me rawi
hinehemete:

'Teoso he nanarifa mera yosehibonaka, tiwa
me kakatomahabone mati.
11 Tiwa me itimisahaboneke, titeme karimara-
habone tiwa yati ya',

ati te amake", Satanaisi ati nematamonaka.

12 "Yama hani nake ati e naro ahi:

'Tika Teoso e ka Hiti tohe totomi tirahabone
tike',

ati te amake", Sesowi ati nematamonaka.
13 Sesowi totomi ni fawa ne ya Satanaisi
tokomematamonaka mata.

Sesowi mera kanawanehimatamonaka, Karireya ya.

14 Teoso Kanamori nafihimatamonaka Sesowi
ni ya. Tokomematamonaka Karireya ya. Sesowi
tamine me kaminemetemoneke haha me nafi
winaha me ni ya, yama yabori ka me ni ya.
15 Mera kanawanematamonaka sinakoka ya.
Me abe hiyara amosemona me hinehimatamon-
aka.

Sesowi mera kanawanehimatamonaka, Nasare ka sinakoka ya.

16 Tokomematamonaka Nasare ya, fare yana-
matamona ka tabora ya. Fara sabato nima
tokomi nematamonaka sinakoka ya. Nasare
ya kobo toname ya tokoma, nematamonaka
sinakoka ya sabato ya. Warematamonaka, yama
hani ati yabebonaha.
17 Isaiya ka yama hani me ta nemetemoneke
he ni ya. Yama hani se kawahe siba hinemete-
moneke.
18 Ati hiyaba ati e nemetemoneke ahi:

"Teoso Kanamori ehene ohi ka hiyara amosa okominahabone oke me honara me ni ya. Haha me kibeha me kibemarabone ona-habone ati nareka. Ati ehene me noki awatera me ohiyarahabone oke me noki awamibone karo. Haha me one me hinofara me onarifahabone oke, ati ehene.

19 Owati e nabone ati nareka ahi: Afa ano ya
Teoso amoseba amaka e ni ya",

Sesowi ati nematamonaka, yama hani ati yaba-
hari.

20 Yama hani boko kawahame yama hani ta
tokanamematamonaka tasa. Itaririsematamon-
aka. Me nafi hekatomematamonaka, ati me
himitebonaha. Kakatomi me hinofematamon-
aka, ati me noki hinahari.

21 Hiyari yana tonematamonaka hibayata ya.
"Afa yama amake haro, yama hani kaminimete
ka yama", ati nematamonaka.

22 Me nafi hikahiyarematamonaka. "Hika", me
ati nemetemoneke. "Ati amosate amaka hari
mata ya. Yose biti amare?" me ati nemete-
moneke.

23 "Te ati e naba te awineke ahi, ata te hiri na
te. 'Metiko ama tirini? Fara tiwa tikasomahi', te
ati naba te awineke. 'Kafanao ya fara yama hiri
tinaha hiri tinahabone tike ahi, fara titaboro ya
tasa', te ati naba te awineke.

24 E ka owa Teoso ati kakamina tohe me one
ati hinofatere amaka, fare taboro ka mati. Keye
amakere.

25 Hibati ya faha kaki fawa nemetemoneke.
Hinaka ano terei nemetemoneke kote ya. Me
nafi fimihemetemoneke, yamata watari karo,
kabahabana. Teoso Eria yosehimatamonaka Sito
ka me ka fanawi ni ya, sitati Sarebita ya, haha
fana maki watamarahari.

26 Teoso hiyoserematamonaka fanawi ni ya
Ihayeo tohaharo. Me fanawiri tamehemete-

moneke Ihayeo me fanawiri, me makiti wata-
mara mati.
27 Teoso ati kakamina Ariseo tohe Nama naki-
tama, nematamonaka, Teoso ati ehene, ataro
komene awahari. Nama Siria kamatamonaka.
Ihayeo me tamehemetemoneke, me atari kome
me awaha mati. Me ta Teoso mera nakitamare-
matamonaka", Sesowi ati nematamonaka.

28 Sesowi ati me mita me nafi hamehemete-
moneke, me kibeha mati sinakoka toro ya.
29 Me nahorimisa Sesowi me towakamemete-
moneke sitati beheri ya, atami beheri ya, me
koro hinisehibonaha bofe ya.
30 Me koro hinisebona me hine fari namehi-
matamonaka me baikani ya. Tokomematamon-
aka, mera fiya tonamari.

*Sesowi me ka owa kasomematamonaka, ina-
mati hinarabikari.*

31 Tokomematamonaka Kafanao ya, Karireya
ka sitati ya. Sabato one ya mera kanawanemata-
monaka.
32 "Hika", me ati nemetemoneke, Sesowi ati me
mita mati, me one ati nima ati re karo. Me one
ati me kamina Sesowi ta ati kaminematamonaka,
fare.

33 Me ka owa sinakoka toro ya itari kiya
kanematamonaka inamati ehene.
34 "Hika, Sesowi Nasare ka tihaha himataba
otara ahi tine tiri? Otara tinahabihaba tiwa
awine ti? Tiwa owato oke. Teoso tiwa yosehino
ama tike, me tikasomahabone tiwa. Efemata
ama tike, Teoso hikaminehimata hibati ya", ati
nematamonaka.

35 Sesowi ati ehene ati fawa nematamonaka. "Tiwati watarima nahi. Sa tisaho", ati nematamonaka. Hinamati sa hise sonehimatamonaka bofe ya, me baikani ya. Hihiya niba wataremata-monaka.
36 Me nafi ati boti yama kaminemetemoneke, me abe hiyara mati. "Himata amari? Ati kite awane. Makoni me inamati tokomineni, ati ehene", me ati nemetemoneke.
37 Faya tamine me hikamina hiwaharehimata-monaka haha tabora nafi ya.

Simao fati mati Sesowi nakitamehimatamon-aka.

38 Sesowi tasi tonematamonaka sinakoka ya. Tokomematamonaka Simao ka yobe ya. Simao fati mati yama kome awaha ihi Sesowi me aate nemetemoneke, he kasomebonaha.
39 Sesowi tokomakematamonaka afa ni ya. Yama kome Sesowi e nihimatamonaka. Yama kome fawa nemetemoneke, ati ehene. Hibati ya yana namisamemetemoneke, mera narifabanihi.

Sesowi me tamaha mera nakitamehimatamon-aka.

40 Bahi tokarise ya me me kakirawemete-moneke, yama kome me awaha mati, me nafi, Sesowi ni ya, yama kome yoro tokana me kihaha mati. Sesowi mera bobori kanematamonaka, yehe ya. Me kitamemetemoneke.
41 Me inamati me one me me sasa tosemete-moneke. Mera sa tosa ati yana nemete-moneke. "Teoso biti ama tike", me inamati ati nemetemoneke, me kikiya kana mati. Me ati fawa nimatamonaka, me hikaminarebonaha, me hiwatohari, Kirisito tohahari, Teoso ka towisawa.

Sesowi hiyara amosa kaminematamonaka Karireya ya.

42 Yama hiba wa ni ya tokehimatamonaka yama honara ya. Me one siba hine me hinakamakimatamonaka, tokomi me hinofarahari.

43 "Hiyara amosa okominahabone onahara oke, Teoso ka towisawa tamine, sitati one ka me ni ya. Hiyara okominabone oke Teoso ati ehene", ati nematamonaka.

44 Mera hiyarematamonaka Soteya ka tabora tamaha ka sinakoka ya.

5

Sesowi Betiromera ha nematamonaka.

1 Yama wehe one ya Sesowi yaka nematamonaka rako Senisare beheri ya. He beheri ya me ihabasa Teoso ati me kamitemetemoneke.

2 Kanawa howe famaha yoro na awehimatamonaka faha witi ya. Faha kiki me yoro hinamanihi tahafa me soko nemetemoneke.

3 Sesowi tofoyawitimatamonaka kanawa tori ya, Simao ka kanawa ya. Simao aate nematamonaka, kanawa yoyoko tonamaraba nebonaha, Sesowi kawitabona karo. Sesowi mera kanawanematamonaka, me nahobasa mati faha witi ya.

4 Mera kanawani hawa tohe ya Simao yosehimatamonaka, kanawa towakamehibonaha faha kokowi nama na ya. "Tahafa te koro nifehi, aba me te nawasibeya", ati nematamonaka.

5 "Sesowi faha ota ki naba aba me ota nawasira otake. Tiwati ihi tahafa ota koro nifekibone", Simao ati nematamonaka.

6 Tahafa me koro nifemetemoneke. Tahafa tokisa aba mera nawasiemetemoneke. Aba me tamaha me me horo kamisemetemoneke, tahafa kihi. Tahafa bete kasinima nemetemoneke, aba me tamaha me ihi.
7 Me one me ha nemetemoneke, kanawa one ka me kawita mati, me me hikasomahabone mati. Me kakamake kanawa fami mo kanikimehemetemoneke aba me ihi. Kanawa bokinima nemetemoneke aba me kanahari ihi.
8 Aba me tamaha Betiro mera awehi sonarisehimatamonaka Sesowi nokosi ya. "Ota ka Hiti totowanama tinahi. Owehene hiyatera ama oke", ati nematamonaka.
9 Betiro yama wati nawahematamonaka, aba me tamaha mera awahari, me me hinawasiha mati.
10 Me one yama wati nawaha nemetemoneke. Tiako Sebeteo biti memetemoneke Yowao ya me famaha mati, Simao ya tataba mati.

Sesowi ati yana nematamonaka. "Simao tiwatorahabone tike. Hibayata ya te one me ki tiwahabone tike waha", ati nematamonaka.
11 Kanawa me towakamehemetemoneke faha witi ya. Me one me kakosehemetemoneke. Yama nafi me kakosa, nemetemoneke. Sesowi ya me tabehemetemoneke waha.

Me ka owa mese hiyare Sesowi kasomematamonaka.

12 Yama we one ya tabora one ya me ka owa mese hiyare Sesowi awehimatamonaka. Sonarisehimatamonaka Sesowi nokosi ya. Sesowi aate nematamonaka. "Ota ka Hiti owa kasomi tiwatoa tiwa awine tike. Owa kasomi tinofini?" ati nematamonaka.

13 Sesowi bori hikanematamonaka yehe ya. "Tiwa kasomi onofa oke. Tikitamahabone tike hibati ya", ati nematamonaka. Yama kome fawa kabote nemetemoneke.

14 Sesowi narabo nima hinehimatamonaka, kasomi tamine kaminarehibonaha me one ni ya. "Tikamahi sasetoti me ni ya, tiwa tinamobeya sasetoti me ni ya. Mowisei ati e nematamonaka ahi: E ataro amosamaha bani e ta te e amake Teoso ni ya, tabasi nebonaha. Mowisei ati namatama tiwehene nahi, tiwa me watobone karo, titaminawaha tiwa", ati nematamonaka.

15 Me nafi Sesowi tamine mitehemetemoneke waha. Me tamaha me kamakiemetemoneke he ati me mitahabone mati. Me one sawi narawemetemoneke Sesowi me hikasomahabone mati.

16 Sesowi tokawehimatamonaka yama honara ya, Teoso ha nebonaha.

Me ka owa yaka ni watore Sesowi nakitamehimatamonaka.

17 Yama we one ya Sesowi mera kanawane fariseo me toha, Mowisei ati kakamina me toha, na me nahoriemetemoneke ayata ya. Karireya ka tabora nafi ka me toha, Soteya ka tabora nafi ka me toha, Serosarei ka me toha, nemetemoneke, me kakeha mati. Teoso kiti sawihimatamonaka Sesowi ni ya, makoni mera nakitamehimatamonaka.

18 Me ka owa me kakiemetemoneke forehari, me tiwa hikanari, yana ni watorari. Me hekiyomakehibona me hinehimatamonaka, forehibonaha Sesowi nokosi ya.

19 Me hekiyomakerematamonaka, me tamaha me ihi. Me hekimisehimatamonaka yobe bari ka ya. Hoti me wi nemetemoneke yobe bari ka ya. Me hikanakisematamonaka me baikani ya Sesowi nokosi ya.
20 Me ati boti Sesowi hiwatoemetemoneke, "Teoso kitate amaka", me ati boti ati na mati. Ati yana nematamonaka. "Habai Teoso tiwehene hiyara fawa nika", ati nematamonaka.
21 Fariseo Mowisei ati kakamina me ya me tabaha me ati boti yama nima nemetemoneke, Sesowi ati me nofara mati. "Yama hiyara kaminareka, Teosomona ati nari. Yama hiyara e hiri teha Teoso fawa nite amaka, fare Teoso ati ehene. E ati ehene amakere", me ati boti ati nemetemoneke.
22 Yama me wati nawaha Sesowi me hiwatoemetemoneke. "Himataba yama e na te wati nawahineri te ati boti ya?
23 Owati e nara oke ahi: 'Tiwehene hiyara Teoso fawa nika', onahara oke. 'Yana tinahi, yaka tibeya', onehene ama oke. Fara owati famineke.
24 Owa te watowahaba te amake waha, me ihi hiyara me ihi fawa ni owatoa owa ahi, bofe ya, Teoso ati ehene".
Faya me ka owa forehi hiyarematamonaka. "Owati timitahi. Yana timisamahi. Tika fofore titihi. Tikamahi titaboro ya", ati nematamonaka.
25 Yana kabote nematamonaka me nokosi ya. Fofore itikabote ne tokomematamonaka, Teoso ehene kahiyarahari.
26 "Hika", me nafi ati nemetemoneke. Teoso me kahiyarehemetemoneke. "Yama e na e awatera e amake ahi", me ati nemetemoneke.

Sesowi Refi hima nematamonaka.

27 Sesowi tokomematamonaka. Me ka owa
awehimatamonaka itariari kofeno ka yinero
taboro ya. Yinero yayaba tohehimatamonaka,
kofeno ka yinerobonaha. Inomatamona amaka
Refi. "Tisawihi owa ni ya", Sesowi ati nemata-
monaka.
28 Sesowi ati mite hinaka yama nofamarehi-
matamonaka. Yana ne Sesowi ya famehimata-
mona amaka.
29 Refi marina nafiha hiri nematamonaka hi-
naka yobe ya, Sesowi mera mari nari. Me
tamaha me tafehemetemoneke, yinero yayaba
me ya me one tabaha mati.
30 Fariseo Mowisei ati kakamina me ya me taba
Sesowi ya tataba me me hora nemetemoneke.
"Himataba me ya te tabaha te tafineri, me yoro
tokana mati, yinero yayaba me ya yama hiyara
hihiri me tabaha mati?" me ati nemetemoneke.
31 Sesowi ati yana nematamonaka. "Yama
kome e awara metiko era narifatere amaka,
e taminaro. Me kiya na me ta metiko mera
narifate amaka.
32 Me ihi amosa me ha orahabone okehara oke.
Okehara oke, me ihi hiyara me ta me ha ona-
habone owa, yama hiyara me hiri namaribone
karo", ati nematamonaka.

Sesowi me aate nemetemoneke, era e nanafimi ka yama kaminebonaha.

33 Sesowi me aate nemetemoneke. "Sesowi
himataba tiwa ya tataba me tafi fara tohi nofa me
amari? Yowao ya tataba me nima me kere. Yama
we one ya Yowao ya tataba hine me nafimi nofa
me amake, Teoso me ha nabone mati. Fariseo

me ya tataba me ihi e, te amake ahi", me ati
nemetemoneke.
34 Sesowi ati e nematamonaka ahi: "E ka owa
fanehibona ya tataba hine me nafimiabone e ati
rabone eke, me ni ya sawi kari hinaka ayaka ya.
35 Yama we one ya me one hitimakehibonaka.
Faya he ya tataba hine me nafimiaboneke fahi",
ati nematamonaka.
36 Sesowi mera kanawanehimatamonaka tasa.
"Makari yati e sibi naretera amake, ibe e
nawanamiba karo makari bote ya. Makari yati
hiyaraba amake. Makari yati ibe amosaraba
amake wanaharo makari bote ya.
37 Fi yati e tonihatera amake yama atari bote
yama wiye tohaha ya. Fi yati nafimisaha ihi
yama wiye bosi tokanaba amake, kitaharo, bote
tohaharo. Yama atari sibi toni ya fi ahababa
amake. Yama atari ahaba, naba amake.
38 Fi yati e tonihate amake yama wiye yati ya.
Fi nafimisi ya ahabarahaba amake, yama wiye
kitari karo, yati tohaharo.
39 Fi bote e fawi ya fi yati fawi e nofatera
amake. E ati e te amake ahi: 'Fi bote amosake', e
ati te amake", Sesowi ati nematamonaka.

6

Sesowi sabato kaminematamonaka.

1 Sabato one ya Sesowi kariwematamonaka
fatara ya. He ya tataba tiriko boni me bata
nemetemoneke. Me kikiyo hikawa noki me
hikabemetemoneke.

2 Fariseo me one ati yana nemetemoneke. "Hi-
mataba te ehene e nineri ahi? Sabato ya yama e
na e hiri tera amake ahi", me ati nemetemoneke.
3 Sesowi ati e nematamonaka ahi: "Yama hani
te awaterani te ama, Tafi tamine kaminaro? Tafi
he ya tataba me ya tabehi me fimiha
4 Tafi tokiyomehimatamonaka Teoso ka yobe
ya. Bao yabehimatamonaka, Teoso ka bao. Hahi
bao e kabatere kabehimatamonaka, sasetoti me
ta me hikabatehari. He ya tataba me hikaba
hinehimatamonaka, ta hinahari me ni ya.
5 Neme ka Owa sabato Hiti tohate amaka", ati
nematamonaka.

*Me ka owa Sesowi nakitamehimatamonaka,
mano kamo namahari.*

6 Sabato one ya Sesowi tokiyomematamonaka
sinakoka ya, mera kanawanehibonaha. Me ka
owa sawihimatamonaka, mano kamo namahari,
hinaka kanihina.
7 Mowisei ati kakamina fariseo me ya me taba
me hekatomematamonaka, ehene me hiwehi-
bonaha. Me ka owa nakitame ya ehene me
hikaminebona me hinehimatamonaka me one ni
ya, sabato ya yama ahi nemona me hinahari,
ehene hiyaremona me ati na mati.
8 Sesowi me ati boti watohimatamonaka hibati
ya. Me ka owa ha nematamonaka, mano kamo
namahari. "Yana tinahi, tiwaribeya ahi me
nafi nokosi ya", ati nematamonaka. Yana ne
warehimatamonaka fahi.
9 Sesowi mera aate nematamonaka. "Te ati
omitabone oke. Sabato ya e abe kasomaterani
ama? Sabato ya e abe kakotehani ama? Sabato

ya e abe nakitamaterani ama? E abe nabowatehani ama?" ati nematamonaka.
10 Me nafi noki awehimatamonaka, me nahoria mati. "Timano yai tinihahi", ati nematamonaka. Mano yai tonihe ya amosawahamematamonaka.
11 Me hamawemetemoneke waha. Me abe hiyaremetemoneke. "Himata nima e ribe Sesowi ni ya?" me ati nemetemoneke.

Sesowi mera ha nematamonaka, me 12 na mati.

12 Yama we one ya Sesowi tokomisehimatamonaka Teoso ha nebonaha yati waha mese ya. Teoso ha nematamonaka yama soki oharia ya.
13 Yama warisi ya mera ha nematamonaka, he ya me tabaha mati. Me 12 na mera ha nematamonaka, me hiyosehabone mati.
14 Simao ha nematamonaka, ino hinawatahari, Betiro tohahari. Atere toha, Simao nisori. Tiako, Yowao, Firibi, Batoromeo,
15 Mateo, Tome, Tiako Afeo biti, Simao, Homa ka mera momonotemona me hitehari.
16 Yota Tiako biti, Yota Isikarioti toha, Sesowi ta tehibana.

Sesowi mera kanawanehimatamonaka.

17 Mera kakisamematamonaka yama homi amosa ya. Me tamaha me ya tabehimatamonaka, he ati me mitahabone mati. Me one nakitamebona me ati, nemetemoneke. He nonofa me tama, Soteya nafi ka me tama, Serosarei ka me toha, ma beheri ka me toha, nemetemoneke, Tiro ya Sito fama ka mati.
18-19 Me kamakia Sesowi me boyo na Teoso kiti ehene me kitamemetemoneke. Me tamaha

Sesowi me boyo narawemetemoneke. Inamati me ihi me rabikateha mera kasoma, nematamonaka.

Teoso me one nofa, me one ta nofarihi, tehimona Sesowi ati nematamonaka.

20 Sesowi ya tataba mera awehimatamonaka. Mera hiyarematamonaka. "Teoso tera nofaka, te honara te. Te winaba te amake Teoso taboro ya".

21 "Teoso tera nofaka, te fimiha te. Te tefebone ta nebonaka".

"Teoso tera nofaka, te ohi na te. Te haha naba te amake, te yayai na te".

22 "Teoso tera nofaka, tera me kakoa te. Te ya tabi me nofaraba me amake, Neme ka Owa te nofi karo. Te hiyaramone me ati naba me amake, te ino me nofamaraha mati.

23 Te ni ya me ihi e na te yayai nabone teke. Te yora kanahabone teke te yayai ni karo. Teoso tera kakawebonaka yama amosa tamaha ya neme ya. Fara me ka iti me ihi nimetema me te me amake. Me ka iti Teoso ati kakamina me me nofaremetemoneke".

24 "Ha te ta yama tamaha te kihaha te ni ya yama hiyara kakehaba amake. Yama amosa te kihake hibati ya.

25 Te nabati fotaha Teoso tera nofakara. Te fimihaba te amake. Te haha na Teoso tera nofareba amaka. Te ohi naba te amake, te yawaha te.

26 Teoso tera nofamareba amaka, me one tera nofaha te. Hibati ka Teoso ati kakamina memone me me nofehemetemoneke, keye me hiri na mati, Teoso ati amare me kamina mati", ati nematamonaka.

Me me nofara me me nofahabone Sesowi ati nematamonaka.

27 "Owati e nara oke ahi, te kamitaro. Tera me nofara me te nofahaba teke. Tera me kakoa te ehene amosabone teke me ni ya.

28 Tera me hifo kani ya me te ha kanahabone teke, Teoso mera nofabona karo. Tera me kako ya me te ha kanahaba te amake Teoso ni ya.

29 Tinoko baki me tao hiki ya one behe tiwa-hamahi, me tao hikanabana tasa. Tika makari mese ka me sota ni ya tika makari boti ka tikayawarabone tike.

30 Te ka yama me nofi ya te ta naboneke me ni ya. Te ka yama me boti ya te ati watarabone teke, yama me ta namahabone te ati na te.

31 Haha yama me hiri hinahabone te ati na te ni ya afa yama te hiri nabone teke me ni ya".

32 "Tera nonofa me nofi te oharia te ehene amosarahaboneke Teoso ni ya. Me hiyara me ihi e te me amake bisa, mera nonofa me me nofaha mati.

33 Tera me kasoma me kasomi te oharia te ehene amosarahaboneke Teoso ni ya. Me hiyara me ihi e te me amake bisa.

34 Yama hine ya te ta na me ta hiwamabone te ati na te ehene amosarahaboneke Teoso ni ya. Me hiyara me abe kakawate me amake, yama me ta nawahamaba mati me ni ya.

35 Tera me kakoa me te nofahaba teke. Te ka yama te kayawaraba teke, tera me aate ni ya. Te ati e rabone teke ahi: 'Yama me ta nawahamaraba me amake', te ati rabone teke. Yama te ta ni ya Teoso tera nofehiba amaka, Teoso ehene nima te ehene ni karo. Me hiyara

Teoso mera nofaka, yama me ta nawahamara mati".
36 "Te yahahabone teke fare e ka abi ehene nima.
37 Me te kakorabone teke. Me te kako ya Teoso tera kakobisebonaka. Te ni ya yama hiyara me hiri ni ya me ni ya te ati somawamabone teke, Teoso ati somawamabona karo te ni ya bisa, te ka yama hiyara nafi wati nawahamarari.
38 Me ni ya yama nafi te ta ni ya yama nafi Teoso ta neba amaka te ni ya. Te ka yama wiye mo naba amake yamata ihi. Yamata mo kanaha yoko tinisabone tike, tokisabonehe. Yama wiye kisa tikani ya foro naba amake mo kani karo. Fara te ehene nima Teoso ehene nebonaka te ni ya", ati nematamonaka.
39 Sesowi hiyara kaminematamonaka me ni ya. "E ka owa noko awatere owa towakameba ama hawi ya, noko awarari? Me fami kasohaba me amake hoti ya.
40 Borofeso nanarifa he nima neba amaka, borofeso ka yama wato nima, borofeso ati kamiti nafi ya. Borofeso nanarifa he fiya karehiba amaka", ati nematamonaka.
41 "Tika owa noko ebene biti foyehi tiwini? Tinoko tiwahi. Awa ibe foyake tinoko ya.
42 Tiwati e narake ahi tika owa ni ya: 'Habai tinoko abe bite foyaha soba onamibeya', tinahara tike. Awa ibe foyaha tiwa tikere tinoko ya. Tiwati boti hiyarara tike. Tinoko ka awa ibe foyaha soba towiti tai tohahaboneke. Tinoko ka awa ibe foyaha soba tiwiti ya tinoko awi amosabone tike, tika owa noko ebene soba tiwitibone karo", ati nematamonaka.

Awa one boni amosa, one boni hiyarihi, na Sesowi kaminematamonaka.

43 "Awa amosa boni hiyaraba watatera amake.
Awa hiyara boni amosaba watarihi te amake.
44 Awa boni e awi ka e watote amake. Fiko boni
watatera amake atiwa ete ya. Ofa boni watarihi
te amake atiwa ete ya.
45 E amosa yama amosa kaminate amake, e ati
boti amosaro. E hiyara yama hiyara kaminate
amake, e ati boti hiyari karo. E ati boti hiyari
nafi ya e ati hiyatera amake", ati nematamonaka.

Sesowi yobe famehi kaminematamonaka.

46 "Himataba 'Ota ka Hiti' te ati nofa te amari,
owati te nofara te?
47 Owa ni ya tikami ya owati tikamiti ya yama
okomina hiri tini ya
48 e tinahabone tike, e ka owa nima, yobe
amose hiri nari. Hoti wi ne yobe ewene si
tonihematamonaka yati mese ya, wami boti
karo. Faha kakeha ihi fa fowe kimisa ihi yobe
waifimatamonaka fa boti ya. Yobe sonaremata-
monaka kite karo".
49 "Owati timiti ya yama okomina hiri tiri ya e
tinahabone tike e ka owa nima, yobe hiyare hiri
nari. Yobe hiri nematamonaka bofe ya ewene
watarari. Faha kakeha ihi fa fowe kimisa ihi
yobe waifi ahabematamonaka nafi", Sesowi ati
nematamonaka.

7

*Sesowi saotato ka yama aahi nakitamehimata-
monaka.*

1 Sesowi hiyare hiyari me himite ya hiyari
ahabe ya tokomematamonaka Kafanao ya.
2-3 Homa ka saotato me ka towisawa owa
Sesowi tamine mite ati ehene soteo me ka hiti me
tokomakemetemoneke Sesowi ni ya, towisawa
ka yama aahi rabike tamine me kaminabone
mati Sesowi ni ya. Ahabinima nemona me ati
nemetemoneke. Towisawa ka yama aahi nofe-
himatamonaka kasiro ya. Sesowi tokomakebona
me ati nemetemoneke, towisawa ka yama aahi
kasomebonaha.
4 Me kamakia Sesowi hiyari me noko toni-
hemetemoneke. "Towisawa ati nima tinahi, me
ati nemetemoneke. Hibati ya amosate amaka.
5 E nafi nofate amaka. Ota ka sinakokabona
hiri nemari amaka", me ati nemetemoneke.
6 Sesowi me ya totabamematamonaka. Yobe
wari yabore ya towisawa ya tataba me one me
me kobo nemetemoneke, towisawa ati ehene.
Towisawa ati me kaminemetemoneke. "Sesowi
tikerabone tike oko yobe ya, titaminaha tiwa.
Otamina okere ha owa.
7 Otaminari ka okomakerara oke tiwa ni ya.
Hine ya tiwati yana ni ya owa nanarifa kitame-
bonaka.
8 Tiwa nima one oke, me one oyoseha owa.
Saotato me oyosete ama oke. 'Tikamakehi', oni
ya saotato tokomakehibonaka. 'Tikamahi', owa
ni ya oni ya kamehibonaka. Oko yama aahi me
oyose ote ama oke. 'Yama e na hiri tinahi', oni
ya oko yama aahi hiri hinahaboneke", me ati
nemetemoneke towisawa ati me kamina mati.
9 Sesowi atimona himite "Hika", ati nemata-
monaka. Tonokowamematamonaka fara me

one ni ya, mera hiyarebonaha. "Hahi bare nima me naba me watakere, Ihayeo mati, Teoso kitehimona ati nari. Keye amakere", ati nematamonaka.

10 Towisawa ya tataba me wete tonama me kobo tonami ya towisawa ka yama aahi me awehemetemoneke kitamari.

Sesowi yetene nawamisamematamonaka.

11 Sesowi tokomematamonaka sitati one ya Nai tohaharo. He ya tataba me toha me one toha, nemetemoneke.

12 Sitati ka nokobi wani yabori ya me kakehemetemoneke, me ka owa me tiwa kana mati, ahabari. Mati toha nemetemoneke, fare biti oharimata, maki ahabemata. Me tamaha me ya me tabehemetemoneke, sitati ka mati.

13 Sesowi hiwi ya yawehimatamonaka. "Ohi rima tinahi", ati nematamonaka.

14 Tokomake awa wara tonehimatamonaka, me tiwa hikane ewene. Me ma tonehemetemoneke, yetene abowi me tiwa kana mati. "Yetene tiwamisamahi", ati nematamonaka.

15 Abowi itarimise hiyari yana nematamonaka. Sesowi ta hinamematamonaka fare mati ni ya.

16 Me nafi kakomehemetemoneke. Teoso me kahiyaremetemoneke. "Teoso ati kakamina e ni ya kakehareka yama watohari", me ati nemetemoneke. "Teoso era kasomaka", me one ati nemetemoneke.

17 Sesowi ehene tamine me kaminemetemoneke Soteya ka me nafi ni ya. Soteya beheri ka me winaha Sesowi ehene tamine me mita nemetemoneke.

Yowao ya tataba Sesowi me aate nemetemoneke.

18 Yowao ya tataba Sesowi tamine me kaminemetemoneke Yowao ni ya.

19 Yowao me famaha mera ha nematamonaka, me kakamabone mati he ni ya, me hiyosehabone mati Sesowi ni ya, Sesowi me aate nabone mati. "Te ati e nabone teke ahi: 'Efemata ama ti, kaketehibona me hinehimata? Owa ta ota noki nabana?'".

20 Me towakamakiemetemoneke Sesowi ni ya. "Sesowi Yowao Batisita otara yose otake tiwa ota aate nabone ota. Ati e nareka ahi: 'Efemata ama ti, kaketehibona me hinehimata? Owa ta ota noki nabana?'", me ati nemetemoneke.

21 Afa yama ya Sesowi mera kasomematamonaka, me tamaha mati. Yama kome me awaha me toha, me rabika me toha, me noki awara me toha, nemetemoneke, me hikasomaha mati.

22 Yowao ya tataba Sesowi mera hiyarematamonaka. "Te wete tokanamahi Yowao ni ya. Yama te mitaha te kaminibeya he ni ya. Yama te awa te kamina, nabone teke he ni ya. Me noki awatera me noki awake waha. Me yaka ni watotera me yaka nawahineke waha. Me mese hiyatera me mese amosawahineke waha. Me warabi hawitera me warabi hawiwake waha. Me ahaba me kitama, narake waha. Me honara me ni ya hiyara amosa okominine oke.

23 Owehene me awi ya owehene me nofi ya Teoso me hekatomaboneke", ati nematamonaka.

24 Faya me towakami ya Yowao ni ya, Sesowi me one hiyarematamonaka, me moto kawahamaha mati, Yowao tamine kaminari. "Hi-

mataba te tokomake te awineri yama honara ya?
Yama isi afe te awahabone te ati na te awine, feo
kanaharo boni ihi?
25 Himata yama te awahabone te ati rini?
E ka owa te awahabone te ati ninihi, makari
amosa akahari? Makari amosa me weye na me
watakere ahi yama honara ya. Me winate me
amake, towisawa me tabori ya, yama tamaha me
kiha mati.
26 Himata te awahabone te ati rini? Teoso
ati kakamina owa te awahabone te ati ninihi?
Ee, Teoso ati kakamina amaka. Yowao ehene ta
amosi mati tohaka.
27 Efe amaka hibati ka me hikaminehimata,
yama hani ya, me ka yama hani ati e na mati
ahi:

> 'Owati kaminebona tinokosi ya tai tohehi-
> bonaka, oyose kari. Tika hawibone namose-
> bonaka tinokosi ya',

yama hani ati ke.
28 Yowao amosi mati tohaka. E fanawiri ni
ya me wataha me one ihi aamosa raba te me
amake. Teoso ka towisawa ya me tabaha me
ta me amosate me amake mata ya, me nafi.
Yowao aamosa raba te amaka. Keye amakere",
ati nematamonaka.
29 Sesowi ati me mitaha Teoso yama hinofa
amosamone me ati nemetemoneke, Yowao me
hihibofarisa mati, me nafi, yinero yayaba me
toha na mati.
30 Mowisei ati kakamina me toha, fariseo me
toha, na Teoso yama hinofa hiri ni me nofareme-
temoneke, Yowao me hihibofarisara mati.

31 "Himata nima me naba me amari hibayata
ka mati? Hibake me nima me naba me amari?
32 Matehe nima me nineke me nahoria mati
mekato ya, me abe ha na mati, me ati e na mati
ahi: 'Hohori ota hori na te sere kara teke. E
abe kamoha tahi ota hiri na te ohi rihi na teke',
matehe ati te amake.
33 Yowao Batisita kakehita amaka, bao
kabarari, fi fawa rihi nari. 'Rabike awaka',
te ati na teke.
34 Neme ka Owa kakehimari amaka, yamata
nafi kabahari, fi fawa nari. 'Te awa hari, tafi
nafihari, fi fawi nafi nari mata ya', te ati na te
awineke. 'Yinero yayaba me ya tabaka, mera
nofahari. Yama hiyara hihiri me ya taba, ka', te
ati na te awineke.
35 Yowao ya ota famaha ota ehene amosamone
me ati naba me amake. Teoso otara watoka, ota
ehene amosa ota", ati nematamonaka.

Simao fariseo tohe Sesowi mari nematamonaka.

36 Fariseo me ka owa Sesowi ha nematamonaka, me ya tafi tabehibonaha. Tokiyomehimatamonaka fariseo ka yobe toro ya. Forehimatamonaka mesa beheri ya tafehibonaha.
37 Haha sitati ka fana yama hiyara hiri teha
Sesowi tamine mitaha kakehemetemoneke he
ni ya, esitarato tama kanaharo yama wiye yati
yama ni tohaha ya.
38 He nowati ya waremakehemetemoneke ohi
naro. He teme soko nemetemoneke noki fehe
ya. He teme namosemetemoneke tati kone ya.
He teme komi nemetemoneke. He teme soko
nemetemoneke esitarato ya.

39 Fana ihi fariseo awehi ati boti e nematamon-
aka ahi: "Teoso ati kakamina tohehimanaha fana
ihi watohina amaka. Fana ihi watohina amaka,
ihi hiyateraro", ati boti ati nematamonaka.

40 Sesowi ati yana nematamonaka. "Simao
tiwa ohiyarabone oke", ati nematamonaka.

"Ee, owa tihiyarahi", Simao ati nematamonaka.

41 "Me famaha me ka owa me tefe nemete-
moneke. Owa 500 moweta tohe tefe, owa 50
moweta tohe tefe, nematamonaka.
42 Yinero me kiharemetemoneke, me ka kota
me nahabihaba mati. 'Hine tohawake', ati
nematamonaka. Hike hinofeba amara mata ya?"
Sesowi ati nematamonaka.
43 "Hahi yama tefe ni nafihi ta hinofeba amaka,
mata ya", Simao ati nematamonaka.

"Tiwati amosake", Sesowi ati nematamonaka.

44 Sesowi ki towahamematamonaka fana ni ya.
Simao hiyarematamonaka. "Simao fana tiwini
haro? Tika yobe ya okiyomaha faha tekamarara
tike oteme soko tiba karo. Oteme afi toniharake
noki fehe ya. Oteme nahokowaharake tati kone
ya.
45 Owa komi tinakirara tike. Okiyomaha oteme
komi ni yana tona oteme komi ni fawa rarake
haro.
46 Otati kone kiyo tiwaharara tike orifa fehe ya.
Oteme soko nawaharake esitarato ya.
47 Owati timitahi. Yama hiyara hiri hiteha
tamake. Yama hiyara hiri hiteha Teoso fawa
hiniha owa nofake waha kasiro ya. Me one ka
yama hiyara yokana tohara Teoso me nonofa
raba te me amake", ati nematamonaka.

48 Fana hiyarematamonaka. "Tika yama hiyara
Teoso fawa nika waha", ati nematamonaka.
49 Me one mesa ya me nahoria me ati boti e
nemetemoneke ahi: "Hike teno amara hari, me
ka yama hiyara fawa nihari?" me ati boti ati
nemetemoneke.
50 Sesowi fana hiyarematamonaka. "Tikamahi.
Teoso ati tinofi ka tiwa kasomareka", ati nemata-
monaka.

8

Me fanawi Sesowi ya tabarawehemetemoneke.

1 Sesowi yaka nematamonaka sitati nafi ya,
tabora nafi ya. Hiyara amosa kaminematamon-
aka me ni ya, Teoso ka towisawa tamine, he ya
tataba me 12 na me ya tabahari.
2 Me fanawi toha nemetemoneke he ni ya,
mera kasomari, me inamati ihi me one rabika
mati, me one kiya, na mati. Maria toha, neme-
temoneke hinaka inamati me tokoma inamati
mera kihamaraharo, me inamati 7 na mati. Ini
onemetemone amake Matarena.
3 Yowana toha, nemetemoneke, Kosa fati, Eroti
nanarifa. Sosana toha, nemetemoneke. One to-
harawa, nemetemoneke tamarawaharo, yinero
ta narawaro, yamata manakonebonehe, Sesowi
me tafe manakonebonehe, he ya tataba me ya
tabahari.

*Sesowi yama noki tamine kaminematamon-
aka.*

4 Me tamehemetemoneke me yoro tokana me
kakerawaha mati tabora nafi ka mati Sesowi
ni ya. Faya hiyara kaminematamonaka. Mera
kanawanehimatamonaka.

5 "E ka owa tokehimatamonaka yama noki
koro nebonaha. Yama noki were kane noki
one kasohemetemoneke hawi beheri ya. Me
tai hinaha bani biti me kakeha me hikabemete-
moneke.
6 Noki one kasohemetemoneke wami yati ki-
haha mese ya. Yanaha waya tokanemetemoneke
bai hiwene ehene.
7 Noki one kasohemetemoneke atiwa baikani
ya. Atiwa yanehi ehene noki yani watoremete-
moneke.
8 Wami amosa ya noki one kasoha yanaha
bonohemetemoneke. Noki oharia koro na boni
100 tohehemetemoneke, hiyabamatehabana. Te
narabo naha owati te mitahi", Sesowi ha ni ati
nematamonaka.
9 He ya tataba ati me hiwatorehimatamonaka,
yama hikaminaharo. Makoni me hihiyarehi-
matamonaka.
10 "Teoso ka towisawa ka yama wato yokana
te tohahabone Teoso ati nareka, ha te ta, tera
okanawani ya. Me one kanawani forima ora-
habone oke. Hine ya hiyara okominahabone
oke me one ni ya. Owa me awa, owati me
mita, na owati me watoraba me amake", ati
nematamonaka.
11 "Haha hiyara te watohi. Haha yama noki
tamine nima Teoso ati tehi amaka.
12 Haha yama noki hawi beheri ya kasoha e
ka one me nima nemetemoneke, Teoso tamine
me mitaha mati, me boti ka Teoso ati Satanaisi
hitimakeha mati. Afa mera Teoso kasomatere-
bonaka, he ati me nofara mati.
13 Haha yama noki wami yati kihaha mese ya
kasoha hine ya me yayai na me nima neme-

temoneke, Teoso ati me mitaha mati, Teoso ati me tokatabaha mati, me yayai na mati, yama totoyabo kawahi ya Teoso ati me nofamarawara mati, yama habi watara nima me na mati. Inamati me totomi hinaha me Teoso ati me nofamatera me amake.
14 Haha yama noki atiwa baikani ya kasoha nima me naboneke, Teoso ati me nofaha yama tamaha me nofa na mati. Afa yama yani yokana tohara boni hati watara nima me te me amake.
15 Haha yama wami amosa ya kasoha Teoso ati me mitaha Teoso ati me tokatabaha me nima nemetemoneke, me ihi amosi mati tohaha mati mata ya, fare Teoso ati nima me ihi na mati", ati nematamonaka.

Nabarina taminemetemone amake.

16 "Nabarina e sari kanaha nabarina hiri ni e yoko tokatehani ama kama bofe ya? Boti tori ya hiri ni e boko karihi teha amake. Nabarina e kawatarete amake fara nabarina tabori ya kawitarehabana. E ka owa tokiyome ya nabarina hiri ni awehibonaka.
17 E ehene e tebisahabone eke ahi. E ehene e kehemoterabone eke. Teoso oyene e ehene namotehiba amaka, e hiri naro.
18 Owati te miti forima namata. Tika yama tamaha onebone me ta namakitasaboneke mata ya tiwa ni ya. Haha yama tamara tikihamone tina me toyabamakiaboneke".

Sesowi mati me hihiyarehibona me hinehimatamonaka.

19 Sesowi mati Sesowi nisori mati me na me kobo namakiemetemoneke. Me hihiyarehibona

me hinehimatamonaka. Ayata ya me kamakiaba me kakamaki watoremetemoneke, me tami karo.
20 Me one ati e nemetemoneke ahi he ni ya: "Ami niso me na me nahobasaharake yobe beheri ya, tiwa me hiyarabone me ati na mati", me ati nemetemoneke.
21 "Teoso ati me mitaha he ati me tokatabaha afa me amake, okomi toharawa, okaniso me toha na mati", ati nematamonaka.

Sesowi boni fawa ni, faha rike fawa ni, nematamonaka.

22 Yama we one ya me kibehemetemoneke kanawa webote ya, he ya tataba me ya tabahari. "Hima e kariwaibeya wara kowani ya", ati nematamonaka.
Faya me yana tokanemetemoneke.
23 Me towakemetemoneke. Amo nematamonaka fahi. Faya yama yana tonaha boni kitaha kakehemetemoneke. Kanawa bokinima nemetemoneke.
24 Sesowi me natafiemetemoneke. "Sesowi, Sesowi, e ahabakibone".
Faya waremisehimatamonaka, boni fawa nihibanoho, faha rike fawa ni, nebanoho, ati ya. Boni fawa, faha rike fawa, nemetemoneke. Faha winawina nemetemoneke.
25 Ati yana nematamonaka. "Himataba Teoso ati te kasawarineri?" ati nematamonaka.
Me watohemetemoneke. Me abe hiyaremetemoneke, Sesowi ya tataba mati. "Hibake tohe awaraya, kitahari, boni fawa ni wato, faha rike fawa ni wato, nari, boni ati hikasawaririhi, faha toha, naro?" me ati nemetemoneke.

Sesowi Katara ka kasomematamonaka, rabikari.

26 Me kakariwaha me kobo tokowitehemetemoneke Katara ka wami ya. Katara tohehemetemoneke wara kowani ya, fara Karireya tonoko yokana ya.

27 Sesowi tokomisehimatamonaka wami ya. Faya Katara ka me ka owa kakehimatamonaka he ni ya. Sitati kamatamona winamarehimatamonaka sitati ya. Wiwinawa tohehimatamonaka tama tabori ya. Makari kiharematamonaka.

28-29 Sesowi awehi kiya kane sonehimatamonaka he nokosi ya. Sesowi inamati hora nematamonaka, he sa tosehibonaha. Ati yana nematamonaka ati kitahari. "Sesowi Teoso biti kiti mati tihaha himata hiri tiribe owa ni ya? Tiwa aate oke, owa tikatomarabone tiwa", ati nematamonaka. Inamati kakatoma hihehimatamonaka. Me one wewete hihehimatamonaka, koheti ya feho famaha ya. Koheti bebete tohehimatamonaka. Inamati ehene wawa nawahare tohehimatamonaka yama honara ya.

30 Sesowi aate hinehimatamonaka. "Tiwini e na ama tiri?" ati nematamonaka.

"Owini amake haro, Me Tamake ama oke", ati nematamonaka. Ati e nematamonaka ahi, me inamati tamaha me ya tabe ka atimatamonaka.

31 Sesowi me aate ba nemetemoneke mera yoserebonaha hoti ya, hoti kowi mati tohaharo.

32 Boroko me tamaha me nahohemetemoneke ahi ayata ya atami ya masiri me kabaha mati. Me inamati Sesowi aate nemetemoneke mera toyosemehibonaha, me tokomabone mati boroko me baikani ya. Sesowi me hiyosememetemoneke.

33 Hahi maki ni ya me inamati fito tona me
tokomemetemoneke boroko me ni ya. Boroko
me kana ni tokifiwahemetemoneke atami ya. Me
bokehemetemoneke faha ya. Me ahabemete-
moneke faha boti ihi.
34 Boroko nanarifa boroko me ahabi me
awaha me tokomemetemoneke. Boroko me me
kaminemetemoneke me nafi ni ya, sitati ka me
toha, tabora one ka me toha na me ni ya.
35 Me ati me mitaha me kamehemetemoneke
yama me awamabone mati. Me kamehemete-
moneke Sesowi ni ya. Me hiwehimatamonaka
itariari Sesowi nokosi ya, hinaka inamati me
tokoma mati, amosawahame makari akawahari
waha. Me hinakomehematamonaka.
36 Me hiwehimatamonaka Sesowi hinakita-
mari. Me hikaminehimatamonaka me ni ya.
37 Faya Katara ka me nafi Sesowi me hi-
yaremetemoneke, tokomebonaha me watoha
mati kasiro ya.

Faya tofoyame wete kanamematamonaka.
38 Me ka owa kitame Sesowi aate nematamon-
aka, me ya tabehibonaha. Tokomebona Sesowi
hinehimatamonaka.
39 "Tikamahi fara titaboro ya. Yama
tikaminibeya te one me ni ya Teoso hiri hinaharo
tiwa ni ya", ati nematamonaka. Faya tokome
hiwa kaminematamonaka sitati ka me nafi ni ya
fare Sesowi hiri hikane ka yama.

Sairo Sesowi aate nematamonaka.

40 Sesowi wete name me tamaha
me hikarawatomatamonaka. Me yayai
nemetemoneke he me siba ni karo.

41 Me ka owa Sairo tohehi sinakoka owa
hiti tohehi kakehimatamonaka Sesowi ni ya.
Sonarisehimatamonaka Sesowi nokosi ya. He
hiyarematamonaka. Tokomakehibona hinehi-
matamonaka hinaka yobe ya.
42 Fara bite oharia ahabinima nemetemoneke.
Hinaka ano 12 nemetemoneke.

*Fanawi ka ama fawa ra Sesowi nakitamehi-
matamonaka.*

Sesowi tokomakehimatamonaka. Me tamaha
me yaka na me ya tabehimatamonaka. Me kita
tokahemetemoneke he ni ya.
43-44 Me ka one kamakiemetemoneke he
nowati ka ya. Hinaka makari tati boni bori
kanehemetemoneke, hinaka ama fawa ri ka ano
12 naro, kasomi tabiyo metiko mera baka teharo,
hinaka yinero tonafiyoteharo, kitamihinateraro.
Fara Sesowi borone bori kani ka yama ya hinaka
ama fawa nemetemoneke hibati ya.
45 Sesowi ati yana nematamonaka. "Hibake
owa bori kana?" ati nematamonaka.
Me nafi ati yana narawemetemoneke me bori
hikana hikara. Betiro me ya tabehi me ati
yana nemetemoneke. "Sesowi himataba tiwati
e nineri ahi, otara aate tinaha tiwa? Me tamaha
me tiwarini, me kita tokaha mati tiwa ni ya?" me
ati nemetemoneke.
46 "Me ka owa owa bori kanaka. Owa owato
oke oko kiti tokaha owa", ati nematamonaka.
47 Hine kaminarabone ati na Sesowi hiwato ka
hine kaminemetemoneke waha. Kamakiemete-
moneke hoyahoya kana naro. He ni ya sonar-
isa itarisehemetemoneke he nokosi ya. Hine
kaminemetemoneke Sesowi ni ya me tamaha

me nokosi ya, he bori kanaharo, kitamabonehe.
Hibati ya kitamakabote namone ati nemete-
moneke.
48 "Okoto tikitama tike tiwati e na tiwa ahi,
tiwati boti ya, 'Owa kasomebanaka, kitahari',
tini karo. Watorima tinahi. Tikamahi", ati
nematamonaka.

Sesowi Sairo bite nakitamehimatamonaka.

49 Sesowi me ka one hiyare ni ya Sairo ka yobe
ka owa kamaki ati yana nematamonaka. "Sairo
tikoto ahabarake hibati ya. Borofeso hine naka
waha", ati nematamonaka.
50 Efe ati Sesowi mite ati yana nematamonaka.
"Watorima tinahi. Tiwati e nahi ahi tiwati
boti ya: 'Teoso hikasomahaba amake', tinahi.
Tiwati e ni ya kitamaba amake", Sesowi ati
nematamonaka.
51 Tokiyomamakehimatamonaka yobe toro ya.
Mera nakiyomamaki nofarematamonaka. Ha
ita mera tonakiyomamakimatamonaka Betiro,
Tiako, Yowao, atona bati, mati, me na mati.
52 Me nafi ohi nemetemoneke atona ihi. "Te
ohi rima nahi. Ahabakere. Hine ya amo nineke",
ati nematamonaka.
53 Me haha hikanematamonaka, atona ahabi
me watoha mati.
54 Sesowi me nafi toyosemehimatamonaka me
tokiyomamabone mati. Faya yehe wara hikana
ha hinehemetemoneke. "Atona tiwamisahi", ha
ni ati nematamonaka.
55 Atona kanamori kamakabote neme-
temoneke he ni ya. Wamisamakabote
nemetemoneke. Sesowi me narabi nima
nematamonaka he tefebone me ta nabone mati.

56 Bati ya mati me famaha "Hika", me ati nemetemoneke. Me narabi nima nematamonaka. "Yama te kamina riyahi", ati nematamonaka.

9

Sesowi ya tataba hiyara amosa me kaminemetemoneke Sesowi ati ehene.

1 Yama we one ya Sesowi he ya tataba me 12 na mera ha nematamonaka, me kitibone ta nebonaha, me inamati nafi me toyosemahabone mati, me kiya na me nakitama nabone mati.

2 Me ati e nabone ati nematamonaka me ni ya: Teoso ka towisawa kamakabote nebonaka. Ati ehene me me nakitamahaboneke, me kiya na mati.

3 "Te honarabone teke. Yama sawiraboneke te ni ya", ati nematamonaka. "Era tataba kana awa tohaha te kiharihi, sakora te kiharihi, bao te kiharihi, yinero te kiharihi, nabone teke. Te ka makari oohariabone teke, te akaharo.

4 Sitati ya te kobo ni ya yobe ohari ya te sawihabone teke. Yobe owa ya te tokarabone teke.

5 Te hiyari kamiti me nofari ya te tokahaba teke. Te yana toni ya te teme te wisa tokanaba teke, hobokori bo tonahabana, te teme ka wami hobokori, me hiwahabana, te yawaha te", ati nematamonaka.

6 Me yana tona me tokehemetemoneke tabora nafi ya. Hiyara amosa me kaminemetemoneke. Me kiya na me me nakitama nemetemoneke.

Eroti Sesowi tamine mitehimatamonaka.

7 Eroti me ka tetaraka tohe hiyara mitehimatamonaka, Sesowi mera nakitamehi me kamina mati. Ati boti yama nima nifakohimatamonaka, me ati mitahari, Yowao kitamemona me ati na mati.
8 Me one ati e nemetemoneke ahi: "Eria kamatasahareka". Me one ati e nemetemoneke ahi: "Hibati ka Teoso ati kakamina me kitamarawatasa me awineke".
9 Eroti ati yana nematamonaka. "Yowao onabowe tati ti osehiri amaka. Hahi hibake amara hari, tamine omitari?" ati nematamonaka. Sesowi awehibona ati nematamonaka.

Sesowi mera natafematamonaka, 5000 me toha mati.

10 He ya tataba aya me tokaha me wete namaha me ihi me kaminamehemetemoneke, Sesowi ni ya. Mera hima nematamonaka me ya totabawitibonaha, me tokahabone mati sitati Betesaita ya, me one me ya me tabamarahabone mati. Me tamehemetemoneke kasiro ya.
11 Me one tamaha me me watohemetemoneke, me sawiha mati tabora one ya. Me tokomakehemetemoneke. Me kobo tonamake Sesowi yawarematamonaka. Mera hiyarematamonaka, Teoso ati kaminari. Me kiya na mera nakitama, nematamonaka.
12 Bahi tokehimatamonaka. Sesowi ya tataba me 12 na me kamehemetemoneke Sesowi ni ya, he me hiyarabone mati. "Sesowi me tiyosemahi, me tokomaba mati ahi, tabora yabora ya, me amo naba mati, me tafa, naba mati. Tabora watakere ahi", me ati nemetemoneke.

13 "Me tafeba te ta nahi fara me te", ati
nematamonaka.
"E ka yamata nafikere. Bao 5 toha, aba me
fama, ke. Me nafi tafeba ota kanikibana?" me
ati nemetemoneke.
14 Haha makiti 5000 me tohehemetemoneke.
Sesowi he ya tataba mera hiyarematamonaka,
me me ebe nabone mati, 50 me toharawa me
nahohabone mati wami ya, me tafahabone mati.
15 Fare Sesowi ati nima me ihi nemetemoneke.
Me nafi nahorisehemetemoneke, me tafahabone
mati.
16 Bao 5 ne wara tokanematamonaka. Aba me
fama na mera wara tokane neme awehi ati yana
nematamonaka, "Teoso faya amake", ati nari.
Faya yamata ebe ne yamata ta nematamonaka
he ya tataba me ni ya, me me natafabone mati.
17 Me tafaha me akaremetemoneke, me nafi.
Yamata isi ni hasi na me kayabemetemoneke.
Isiri 12 na mo nemetemoneke.

Sesowi Kirisitomona Betiro hinehimatamonaka.

18 Yama we one ya Sesowi Teoso ha nematamonaka. He ya tataba me ya tabi oharimatamonaka. Mera aate nematamonaka. "Hibakemona owa me ati ri?" ati nematamonaka.
19 "Yowao Batisitamona me one tiwa ati
narake. Eriamona me one tiwa ati, hibati ka
Teoso ati kakamina me ka owamona me one tiwa
ati, narake, kitamari", me ati nemetemoneke.
20 "Ha te hibakemona owa te ati ri, ha te?" ati
nematamonaka.
Betiro ati yana nematamonaka. "Ha tiwa
Kirisito ama tike, Teoso ka tiwa", ati nematamonaka.

21 Sesowi me narabi nima nematamonaka, me
hikaminarebonaha me one ni ya.

Sesowi ahabibano kaminematamonaka.

22 "Neme ka Owa kokoriri tehiba amaka. Sase-
toti me ka hiti mati, me nafi ka hiti mati, Mowisei
ati kakamina mati, me na me hikakoteba amaka.
Me one hinabowehiba amaka. Ahabe amo ni
fame ya wamisamebonaka,", ati nematamonaka.

23 Mera hiyara nematamonaka me nafi. "E
tabibone te ati nine? Fara yama tinofa hiri tira-
habone tike. E famahabone tina tika ewenebone
tiwa tikanabone tike, tihabibone ka awa, fara
yama we nima.

24 Tiwa tikayawi ya tihababone tike. Owa tinofi
ka tihabi ya tiwa tikasomahabone tike.

25 Yama amosaba ama, fawa tini karo, yama
nafi tikiha tiwa?

26 Owini hiri ni tinofari ya me nokosi ya
owati kamini tinofarihi tini ya Neme ka Owa
tiwini kaminatereba amaka kame ya. Kame ya
oya kitehiba amaka Teoso oyene ehene, Teoso
nanarifa me oye ya tabahari.

27 Te one Teoso ka towisawamona me awate-
haba me amake, me ahabara mati mata. Keye
amakere", ati nematamonaka.

Mowisei ya Eria me famaha Sesowi me kobo nemetemoneke.

28 Semana oharia ahaba nowati ya mera ha
nematamonaka, Betiro, Yowao, Tiako me na
mati, me tokomisahabone mati atami ya, Teoso
me ha nabone mati.

29 Teoso ha ne noko bako awi hihiya nawa-
hematamonaka. Hinaka makari awi oya kane-
hemetemoneke, sasawa naro.
30-31 Me makiti famaha kafotokehemete-
moneke, Mowisei ya Eria me famaha mati.
Me oya kanikimehemetemoneke. Sesowi me
hiyaremetemoneke. Ahababona ka yama me
kaminemetemoneke Serosarei ya, Teoso ati
ehene.
32 Betiro nokobisa me awehemetemoneke
kasiro ya. Me tafiha Sesowi oya kanehi me
awehemetemoneke. Me famaha Sesowi ya me
tabaha me me awa nemetemoneke.
33 Haha me famaha me yana tokani ya Be-
tiro Sesowi hiyarematamonaka. "Sesowi yama
amosake haro, e tabi karo. Yobe biti terei ne
ota hiri naba otake. Tikaba ohari, Mowisei kaba
ohari, Eria kaba ohari nebanaka", ati nemata-
monaka. Hiyarebona atibona watore hine ya
hiyarematamonaka.
34 Betiro hiyarasa ne ya neme sabi kisaha mera
moto kanehemetemoneke. Neme sabi boti me
nakomehemetemoneke.
35 E ati kakehemetemoneke neme sabi boti ya.
"Okatao amaka hari, oyosehari. Ati te kamitaho".
36 Ati fawa ne ya Sesowi towaharikosehimata-
monaka. Betiro me ati wataremetemoneke, me
one me ni ya mata.

Sesowi me ka owa biti kasomematamonaka, rabikari.

37 Yama wamini ya me kisamemetemoneke
atami ya. Sesowi kisame me tamaha me kobo
hinehimatamonaka.

38 Me ka owa ha ni kitehi ha nematamonaka.
"Otara kakanawana okatao tiwamatahi. Okatao
fare oharite amaka.
39 Inamati sawi fare tohi nofe amaka he ni ya.
Ha ni fare tohi nofe amaka, rabikari, inamati
ehene. Hiwa were ne inohoti sabone kawati nofe
amaka. Hiyahiyaya nofe amaka, mese, inamati
ehene. Inamati totokomi nofe amaka.
40 Tiwa ya tataba me hikosemehibona onehi
kasomi me hiwatorahareka".
41 Sesowi hihiyarehimatamonaka. "Te ati boti
hiyara awineke. Teoso kitehi kiti te watora te
awineke. Yama nawahake e tabiba ka yama.
Tikatao tekamahi owa ni ya".
42 Inamatewe me hekame sonehimatamonaka
bofe ya inamati ehene, katomari hiri nari.
Sesowi inamati hora nematamonaka. Ina-
matewe kasome inamatewe ta tonamematamon-
aka inamatewe bati ni ya.
43 Me nafi ati yana nemetemoneke. "Teoso
kitabote amaka", me ati nemetemoneke.

Sesowi ahabibano kaminematamonaka tasa.

Me nafi ati tohehemetemoneke, Sesowi ehen-
emona me hiyara mati. Sesowi he ya tataba mera
hiyarematamonaka.
44 "Owati te mitahi. Neme ka Owa me ta
towitiaboneke me one ni ya", ati nematamonaka.
45 Yama me watoremetemoneke, Sesowi
hikaminaharo, Teoso ati ehene. Sesowi me
aate rihi nemetemoneke, me hinakomehe kari.

Sesowi ya tataba me abe hora nemetemoneke.

46 Yama we one ya he ya tataba me abe hora
nemetemoneke, me ka towisawabona me siba na
mati.

47 Sesowi me ati mitare me ati boti watohi-
matamonaka, yama me wati hiwaharo. Ina-
matewe nawamise inamatewe nawehimatamon-
aka beheri ya.
48 Mera hiyarematamonaka. "Owa tinofi ka
inamatewe tinarifi ya owa tinarifa tiwa awine
tike. Owa tinarifi ya, hahi owa yosehimari
tinarifa tiwa awine tike. Te ka owa inamatewe
nima ne te ka towisawa tohatehiba amaka",
ati nematamonaka.

Yowao me ka owa kaminematamonaka Sesowi ni ya, inamati toyosemahari.

49 Yowao Sesowi hiyarematamonaka. "Sesowi
e ka owa inamati toyoseme ota awa otake, tiwini
hiri nari. Ota ati hiyara otake he ni ya, e ni ya
sawire kari", ati nematamonaka.
50 "Te hora rayaho. Tera kakore ya te ka owa
tohehibonaka", Sesowi ati nematamonaka.

Samaria ka me tabori me kayawemetemoneke.

51 Neme ya Sesowi tokomisabona ka yama amo
ni yabokirimakoni tokomakehibona ati nemata-
monaka waha Serosarei ya.
52 Mera toyosewitimatamonaka, me tai toaw-
itehabone mati Samaria ka me tabori one ya, me
me hiyarabone mati, Sesowi me amo nihabone
mati me tabori ya.
53 Me tabori me kayawemetemoneke, Sesowi
tokomebona ati ne karo Serosarei ya.
54 Sesowi ya tataba me one me ati tamine me
mitaha me Tiako ya Yowao me famaha Sesowi
me aate nemetemoneke. "Teoso ota ha nabone
tina tiwa awine ti, yama oye yosehibonaha, mera
nahabihibana?" me ati nemetemoneke.

55 Sesowi tonokowahame mera hora nemata-
monaka.
56 Faya me tokawehemetemoneke tabora one
ya.

Sesowi mera hiyarematamonaka, he ya me tabahabone me ati na mati.

57 Hawi ya me yaka ni ya me ka owa Sesowi
hiyarematamonaka. "Osawiabana oke tiwa ni
ya, yama nafi ya, fara tika toki nima", ati
nematamonaka.
58 Sesowi ati e nematamonaka ahi: "Kawara
me hoti nate me amake. Bani biti me tabori na,
teha me amake. Neme ka Owa taboro watatere
amaka, aamo", ati nematamonaka.
59 Sesowi me ka owabisa hiyarematamonaka.
"E tabahi", ati nematamonaka.
"Ota ka Hiti e tabahabone wete onamamata-
bana oke mata, otaboro ya, okobi okomoaba
owa", ati nematamonaka.
60 Sesowi hikayawehimatamonaka. "Me ahaba
me abohi hine me one me me hikamoaboneke
fara me one ahaba mati. Ha tiwa ta, Teoso ka
towisawa tikaminahabana tike".
61 Owa Sesowi hiyaratasehimatamonaka.
"Sesowi e tabawahaba eke. Wete onami ya
otaboro ka me aate onami ya e tabawahaba eke
waha", ati nematamonaka.
62 Sesowi ati hiyarematamonaka. "Bowi yama
horo kanaha nowati ya e yotoha yama e tama
kanaha e ki towahamatera e amake e nowati ya.
E tini ya Teoso ka towisawa ya te famaraba te
amake", ati nematamonaka.

10

Sesowi ya tataba 72 me tohaha Teoso ka towisawa me kaminabone ati nematamonaka tabora tamaha ya.

1 Yama we one ya e ka Hiti mera kakatikehimatamonaka, 72 me makiti tohaha mati, mera yosehibonaha, me fama me fama na mati, me tokahabone mati sitati nafi ya, fare tokabona ka yama ya.

2 Mera hiyarematamonaka. "Yamata tamake fatara karo. Me tamakere, yamata me yabahaba mati. Fatara Hiti te aate nahi, mera yosehibana, yama me ahi naba mati, hinaka yamata me hiyababana.

3 Te yana tonahi. Tera oyose oke me ihi hiyara me baikani ya. Ofeya me nima te nabone teke, te sawiha te robo me ni ya.

4 Yinero borone te kakibirihi, sakora te weye karihi, sataya te kiharihi, nabone teke. Me te hiyararahabone teke hawi ya.

5 Yobe ya tikiyomawiti ya tiwati e nabone tike ahi: 'Teoso tera kakatomehibonaka hahi yobe ka me te', tinahabone tike.

6 Yobe hiti tera nofe ya Teoso mera kakatomehibonaka fahi. Yobe hiti tera nofare ya Teoso mera kakatomarebonaka.

7 Efe yobe ya te sawi ohariyahi, me ya te tabaha te tafaha te. E ka owa era nanarifa yinero warara ne nima te naba teke, yama te ahi ni karo. Te tokaraba teke yobe owa ya.

8 Sitati ya tikiyomi ya tiwa me nofi ya me tafe tikababone tike. Yamata one tikanikamakerabone tike.

9 Me kiya na me te nakitamahaba teke, me ka
mati. Te ati e niyahi ahi me ni ya: 'Teoso ka
towisawa kobo nima ka te ni ya', te ati niyahi.
10 Sitati ya te tokiyomaha tiwa me nofari ya
tiwakosahabone tike howa ya. Tiwati e na yana
nabone tike ahi:
11 'Oteme wisa okine oke, te taboro ka wami
hobokori tira toba karo, oyawi karo. Owati te
mitamata, ha owa. Teoso ka towisawa kobo nima
ka', tinahabone tike.
12 Haha sitati ka me kokoriri ni nafitehaba me
amake, Teoso yama manakone nahabihibona ka
amo ni kobo ne ya. Sotoma ka me ta me kokoriri
ni nanafi raba tehaba me amake haha yama ya".

13 "Korasi ya te winaha te kokoriri tehaba te
amake kasiro ya. Ha te Betesaita ya te winaha te
kokoriri tehaba te amake kasiro ya. Teoso yama
tamaha yofi kanaka kitaharo kasiro ya te ni ya,
yama hiri onaha te awaha te. Tiro ka me toha,
Sito ka me toha, na owehene me awehemenehe,
me ihi hiyara me ihi me nofamarehenemete me
amake hibati ya, makari mese kitaha me weye
na mati, yifo hobokori ya me tati me mata kana
mati, me yawa mati.
14 Teoso yama manakone nahabihibona ka
amo ni kobo ne ya te kokoriri ni nafitehaba te
amake. Tiro ya Sito famaha ka me kokoriri ni
nanafi raba tehaba me amake haha yama ya.
15 Ha me te Kafanao ka me te, Teoso tera
towakimisebona te ati na te awineke, neme ya.
Teoso tera towakimisamareba amaka neme ya.
Te tokisaba te amake e abohi taboro ya".

16 "Te ati me kamiti ya owati me kamita me

awineke. Tera me nofari ya owa me nofara me awineke. Owa me nofari ya okobi me nofara me awineke, owa yosehari", ati nematamonaka.

72 me tohaha me kamehemetemoneke.

17 Yama we one ya 72 me tohaha me wete namehemetemoneke, me yayai na mati. "Sesowi fara ota ati nima me inamati ihi narake, tiwini ota hiri na ota", me ati nemetemoneke.

18 "Satanaisi sonehi soni owahara oke neme ya, bahi yebe kane nima nari.

19 Owati te mitamata. Maka mese te tai nare, yomasa mese te tai nare na tera noho toniharawarahabone teke, owati ihi. Me inamati tera boyo rabone teke, owati ihi.

20 Te yayai rima nahi mata, me inamati kitara me ihi. Te yayai nabone teke, te ino sawihani te, Teoso ka yama hani ya, sawihanihi neme ya, Teoso ni ya", ati nematamonaka.

Sesowi Teoso kahiyarehimatamonaka.

21 Yayai nematamonaka Teoso Kanamori ehene. Ati yana nematamonaka. "Abi neme Hiti ama tike. Wami Hiti tiha tite ama tike. Tiwehene amosara tike, haha yama tikehemoha tiwa, yama wawato me ni ya, haha yama me awarabone mati. Matehe fotara me ni ya yama yofi tikanara tike. Abi, tiwehene e na ama tike, fara yama tinofa ya tiwehene tohaha tiwa".

22 "Okobi yama nafi ta naka owa ni ya. Okobi ohari biti watote amaka. Biti fare ohari bati wato, tehi amaka. Fare biti hinamo hite amaka me ni ya, me nafi amararo. Bati yofi kani oharite amaka fara me hikatikaha me ni ya".

23 Sesowi mera hiyarematamonaka mata, he ya
tataba mati. "Teoso tera nofaka, ha te ta, haha
yama hiri onaha te awaha te.
24 Me tamehemetemoneke, towisawa mati,
Teoso ati kakamina mati, yama te awaha me
awahabone me ati na yama me awara mati.
Haha yama te mitaha me mitahabone me ati na
yama me mitaremetemoneke".

Samaria ka me ka owa taminematamona amaka, soteo kasomari.

25 E ka owa Mowisei ka yama hani wawato
tohehi Sesowi aate nematamonaka, totomi hine-
hibonaha. "Borofeso himata nima owehene ribe,
oko wini fara tohatehabone owa Teoso taboro ya,
ati ehene?" ati nematamonaka.
26 Sesowi aate hinehimatamonaka: "Himata
nima Mowisei ka yama hani atitehani amari, ati
tiyabaro?" ati nematamonaka.
27 "Ati e nematamonaka ahi:

'Tika Hiti Teoso tinofabone tike tiwati boti ya
kasiro ya, tika kiti ya tabaharo. Te one me
tinofa tinahi. Fara tiwa tinofa tiwa nofi nima
me nofi tinahabone tike',

Teoso ka yama hani ati te amake", ati nemata-
monaka.
28 "Tiwati amosake. Tiwehene e ni ya Teoso
ya te famatehaba teke taboro ya, tihabamateraba
tiwa", Sesowi ati nematamonaka.
29 Hahi amosemona Sesowi hinehibona ati ne
Sesowi aate namatasehimatamonaka. "Hibake
me amari, e ka one mati, me e nofahaba mati?"
ati nematamonaka.

30 Sesowi ati e nematamonaka ahi: "E ka owa
Serosarei ya yana ne tokome yama boboti mera
kobo nemata awaka, Seriko hawi ya. Hinaka
yama nafi me hekamehemetemoneke. Me baro
hine me hekanakosehimatamonaka, korone to-
hahari. Ahabinima nematamonaka.
31 Sasetoti me ka owa kamakimatamonaka
hawi ya. Hiwehimatamonaka homahari. Heki-
tikosawematamonaka.
32 Refita me ka owa kamaki hiwatasehimata-
monaka. Hekitikosawatasehimatamonaka.
33 Samaria ka me ka owa kamaki hiwehi
hinofematamonaka.
34 Hiketehimatamonaka hihiya ni, fi ya, orifa
fehe ya. Hihiya ni hikarafehimatamonaka
makari ibe ya. Hibarimisematamonaka hinaka
bani mese ya. Fore hekamehimatamonaka oteo
ya, hinarifahari.
35 Yama wamini ya moweta tenario tohehi
famehi itikimehimatamonaka, fare hinakari, ta
hinehibonaha oteo hiti ni ya. Ati e nemata-
monaka ahi: 'Tekatomebonaka. Tenario famehi
tinafiyomaki ya tiwa baka onamaketasahabone
oke wete onami ya', ati nematamonaka," Sesowi
ati nematamonaka.

36 Sesowi aate hinehimatamonaka. "Teoso ati-
matamona ya hibake ehene toharamatamona?
Sasetoti ama namatamona? Refita me ka owa
ama namatamonaha? Samaria ka me ka owa
ama namatamonaha?" ati nematamonaka.

37 "Hahimatamonaka hari, he kasomari", ati
nematamonaka.

"Tiwehene e nabisabone tike ahi, hahi ehene
nima", Sesowi ati nematamonaka.

Mahata ya Maria famaha Sesowi mera yaka nematamonaka.

38 Me yana tona me tokehemetemoneke me tabori ya. Me ka one Mahata tohaha Sesowi ha nemetemoneke sawihibonaha hinaka yobe ya.

39 Mahata hinakasimametemone amake Maria. Maria itariemetemoneke Sesowi beheri ya, he ati kamitaro.

40 Mahata yamata wasi fara tohehemetemoneke me tafe. Yamata hinahatohemetemoneke, hinaka yama ahi ni tamaharo.

Wehemetemoneke Sesowi beheri ya. He hiyaremetemoneke. "Sesowi okasima owa kasomakere. Owahariha yamata owasi oke. Tinofa awine ihi e naro ahi? Narabi nima tinahi, owa kasomabana", ati nemetemoneke.

41 "Mahata, Mahata, yama ahi ni tamaha tiwa nahatoke.

42 Fara yama amosa oharineke. Haha yama Maria wasineke, yama amosi mati tohaharo. Haha ihi hine tohake", ati nematamonaka.

11

Teoso e ha ni ka yama Sesowi kaminematamonaka.

1 Yama we one ya Sesowi Teoso ha nematamonaka yama one ya. Teoso ha ni hawa tohe ya he ya tataba me ka owa aate hinehimatamonaka. "Sesowi otara tikanawanabone tike Teoso ota ha nabone ota atibone ya, fare Yowao namatamona nima he ya tataba mera kanawanahari", ati nematamonaka.

2 "Te ora ni ya te ati e naba teke ahi: 'Abi, me
nafi tiwa kahiyarahi. Tika towisawateba kakeho
ota ni ya.
3 Fara yama we nima ota tefebone ta tina-
habone tike.
4 Yama hiyara wati tiwahamariyahi, ota hiri
teharo. Ha ota bisa me one ka yama hiyara
ota nahabibisahaba otake, otara me hiri kani ka
yama hiyararo. Satanaisi otara totomi rayaho
tiwati ihi', te ati nabone teke, Teoso te ha na te".

5 "Himata nima owa ati neba amara, hinaka
habai kamaki ya he ni ya yama soki enoki ya.
Hinaka habai ati e tehi amaka ahi: 'Habai oko
baoba ta timatahi, terei nari.
6 Oko habai owa kobo namakiareka, yaka nari.
Tefeba okiha okara, yamata'.
7 Ati e neba awaka ahi: 'Hine owa oke.
Tikamahi. Nokobi boko okanara oke hibati ya.
Oko matehe ya otaba oke kama ya. Yana orahaba
ama oke, yama ta onahaba owa, tika yamabana',
ati neba awaka.
8 Efe hinaka habai toha kana yana rebonaka,
bao ta nebana. Nokobi teo kani fawa re ya yana
neba amaka, bao ta nebana waha, nokobi teo
ni fawa re kari. Fara yama hinofa nafi ta neba
amaka".

9 "Makoni yama tinofa ha tikanabone tike
Teoso ni ya. Tika yamabone ta nebonaka. Yama
siba tini ya tiwasiabanake. Nokobi teo tikani ya
Teoso se hikanaboneke.
10 E ka one Teoso me aate ni ya ati amose-
bonaka me nafi ni ya. Yama me siba hina me
hiwasiaboneke, me nafi. Nokobi me teo kana me

ni ya Teoso nokobi se kanehibonaka, me nafi ni ya.
11 E one maka me ta narawaba me ama, me ka matehe ni ya, matehe aba me me ati na mati? E ehene e naba wataraboneke te ni ya.
12 Tikatao bani hifene ati ne ya yomasa ta tibana? Yomasa ta tirahaba tiwa awine tike.
13 Yama hiyara hihiri me te tohaha yama amosa te ta teha te amake te ka matehe ni ya. E ka abi neme ya winehi ehene amose hinama tohate amaka. Teoso Kanamori te ha ni ya Teoso Kanamori ta nebonaka te ni ya", ati nematamonaka.

Sesowi mera nakitame ka "Beosebo ati ehene tohe awaka", me one ati nemetemoneke.

14 Yama we one ya Sesowi me ka owa nakitamehimatamonaka inamati famahari, inamati ehene ati yana ni watorari. Sesowi inamati toyosemehimatamonaka. Faya ati yana nawahematamonaka. Me tamaha me hiwehimatamonaka. Me ati e nemetemoneke ahi: "Himata amari?" me ati na mati.
15 Me one ati e nemetemoneke ahi: "Fare Beosebo ati ehene tohe awaka. Makoni inamati mera toyosemaka", me ati nemetemoneke.
16 Me one Sesowi hiyaremetemoneke yama yofi kanehibonaha Teoso ka yama me ni ya, me totomi hine kari.
17 Sesowi me ati boti watohi mera hiyarematamonaka. "Saotato me abe mowa ni ya, me kiti watamaraboneke. Towisawa owa ka saotato me tabori me hinabihaboneke, me ka sitati. Hahi yobe ohari ka me abe mono ni ya me abe nahabihaba me amake.

18 Te ati e na teke ahi: Me inamati tokomamone
te ati na teke Beosebo ehene. Haha keye amake
haro. Satanaisi hinaka inamati mera mono tere
amaka, hinaka me tohi karo. Me hinamati ka
towisawa amaka. Inamati me abe mono ni ya
inamati me abe nahabihaboneke.
19 Me inamati oyosemahamone te ati na te
awineke, Beosebo ati ehene. Manakobisa te
ka tataba inamati me me toyosema Beosebo ati
ehene ama? Beosebo ati ehene amare awaka.
Yama hiri ona Beosebo ati ehene amakara bisa.
20 Hinamati me oyosemine oke Teoso ati ehene.
Faya Teoso ka towisawa kobo nareka ahi".
21 "E ka owa kitehi hinaka yobe hekatome ya
ye honahari hinaka yama me hibotirahaboneke.
22 Owa kiti mati tohehi kamaki ya he ye honene
totimakehibonaka. Kitarebonaka hahi ehene.
Faya hinaka yama hiyababoneke fahi. Hinaka
yama me ebe hinahaboneke fare me one ya
tabahari.
23 Owa ni ya tisawiri ya owa tinofara tiwa
awine tike. Tiriko boni e bata na e famari ya
tiriko boni mata tikawite tiwa awine tike".

Sesowi me inamati kaminematamonaka.

24 "E ka owa ni ya inamati sawihi inamati
tokome ya faha watari ka yama ya kariwate
amaka, taborobona siba nari, taborobona wasir-
ari. Ati e nebonaka ahi: 'Wete onamabana oke
fara osawi ka yobe ya', ati nebonaka.
25 Wete name yobe wasimebonaka, amosari,
me yowi hiwahari, me hinamosamari.
26 Me 7 na mera ha nebonaka, me hiyari
mati tohaha mati, me ya tabawehibonaha fahi,
me winaha mati. E ka owa ka yama nawaha

kitamisahaboneke waha, inamati me ihi", Sesowi ati nematamonaka.

Sesowi mati Teoso nofehimona fanawi ati nemetemoneke.

27 Sesowi hiyare ya me ka one me baikani ya waha ati kitaha ati yana nemetemoneke. "Teoso ami nofe tiwa awine tike", ati nemetemoneke.

28 Sesowi ati yana nematamonaka. "Teoso mera nofate amaka he ati tamine me kamita mati fara Teoso me hiyose ka yama ya me ihi tohaha mati", ati nematamonaka.

Sesowi Teoso ka yama kaminematamonaka, me hiwahabonehe.

29 Me tamaha Sesowi me moto kanehemete-moneke. Me totama nemetemoneke. Ati yana nematamonaka. "Te boti hiyara te awineke, Teoso ka yama yofi okanabone te ati na te, te ni ya. Yama te awaraboneke Teoso ka yama. Hine ya Teoso ka yama oharia te awahaba teke, yama Yona hiri hinemete nima naro.

30 Teoso Yona yofi kanehimatamonaka Ninifi ka me ni ya. E naboneke fahi, Teoso hinamoaro Neme ka Owa namohari te ni ya.

31 Yama toyabo ya Teoso yama nafi manakone nahabi ya towisawa fana Saromao yaka nemete te ya tabahaboneke. Te ehene hiyaramone ati naboneke, ihi nima te ehene ra te. Kake-hemetemoneke yama yabo ya Saromao ati mita-habonehe Saromao yama wato kari. Ha owa ta yama wato mati ohaha owati kamiti te nofakere.

32 Ninifi ka me toha, naba me amake. Te ehene hiyaramone me ati, naba me amake afa yama ya, Teoso nokosi ya. Me ni ya Yona Teoso ati kamine

me ihi hiyara me nofamarehemetemoneke. Yona yama wawato raba nematamonaka. Ha owa ta yama wato mati ohaha owati kamiti te nofarineke".

Nabarina nima e noko tehamone Sesowi ati nematamonaka.

33 "E ka owa nabarina sari kane ya hikanawitaraboneke yobe bofe ya. Hekiberihi hinaboneke boti tori ya. Kawitarete amake neme ya fara nabarina tabori ya yama firi kanahabana yobe toro. E ka owa kiyomake ya yobe ya yama awi amosebonaka.
34 Nabarina nima e noko te amake, e abono nafi fifiri kana. E noko amosi ya e abono nafi firi kanaboneke. E noko rabiki ya e abono nafi yoma kanahaboneke.
35 Te boti ka yama oye yoma kariyahi.
36 Te abono nafi firi kani ya, yama yoma kanahaba watari ya, firi kanahabanake, nafi. Fara e nima naboneke, yama era firi kanaha e".

Sesowi tafehimatamonaka fariseo ka yobe ya.

37 Sesowi hiyari ahabe fariseo me ka owa ha hinehimatamonaka tafehibonaha me tabori ya. Yobe ya tokiyome tokomakehimatamonaka e tatafa ya mesa ya.
38 Sesowi tafehiba yehe soko re fariseo hiwe "Hika", ati nematamonaka.
39 Sesowi ati yana nematamonaka. "Ha te fariseo me te te ka kobo te soko barato te soko nineke, mese. Te ati boti ta hiyara te awineke, yinero tamehi te nofaha te.
40 Yama te watokere. Teoso yama mese hiri ne yama tori boti ka hiri nematamonaka.

41 Te ka barato tori yamata kihaha te ta
kanahaba teke me honara me ni ya. Te ehene
e ni ya yama bisahaba wataraboneke te ni ya".
42 "Fariseo mati yama hiyara kakehaba amake
te ni ya. Fatara ka yamata isi ni te ta te te amake
Teoso ni ya. Yamata isi ni te te na te ka one
me kasomi yokana te tohatera te amake, Teoso
te nofara te. Te ehene e ni ya amosene amake
ahi. Yamata isi ni te ta, Teoso te nofa, nabone
teke. Te ehene e ni ya amosabanake".
43 "Fariseo mati yama hiyara kakehaba amake
te ni ya. Sinakoka ka katera taiti ya nahori te
nofateha te amake. Mekato ya te sawi ya 'Afa
ama ti,' me one ati nabone te ati na te awineke
te ni ya ".
44 "Fariseo mati, yama hiyara kakehaba amake
te ni ya. E ahaba temene nima te nineke yofi
karaharo. Me tai hinaboneke, me hiwatori karo",
ati nematamonaka.
45 Teoso ka yama hani wawato me ka owa
Sesowi aate nematamonaka. "Era kakanawana
me hora tina tiwati e na otara hora tine tike bisa",
ati nematamonaka.
46 Sesowi ati yana nematamonaka. "Yama
hiyara kake, naba amake te ni ya, Teoso ka
yama hani wawato me te. Me te yoseteha te
amake, yama kanaha me tiwa nabone mati. Me
te kasomatera te amake, yama kanaha me tiwa
na mati.
47 Yama hiyara kakehaba amake te ni ya.
Teoso ati kakamina me tame te nataminateha te
amake. Fara te ka iti me me waka hinehemete-
moneke.

48 Me tame te nataminaha tera te kamininеke
fara me te, te ka iti me ihimete te nofaha te, Teoso
ati kakamina me me waka na mati.
49 Teoso yama watotehi ati e nareka ahi: 'Owati
kakamina me toha, oko yoyose me toha, na me
oyosehabana oke me ni ya. Me ni ya me oyose
me me waka hinahaba me amake. Me one me
me hikatomahaba me amake'.
50 Me ahabi manakone te tohahaba te amake,
Teoso ati ehene, me nafi manakone, hibati ka
Teoso ati kakamina mati.
51 Abeo tai tohe manakobisa Sakaria yotoy-
otokosa nematamonaka. Me hinabowehimata-
monaka tana ya Teoso ka yobe famehi hawine
baikani ya. Me nafi me me waka hineheme-
temoneke. Me ahabi manakone te tohahabone
teke, me nafi manakone.
52 Yama hiyara kakehaba amake te ni ya,
Teoso ka yama hani wawato me te. Safi te
itihani teke, nokobi naha kibone ka safi, Teoso
me watobone karo. Safi te itiha te tokiyomara
teke. Me one tokiyomarihi narake te ehene", ati
nematamonaka.
53 Sesowi tokomematamonaka. Mowisei ati
kakamina me toha, fariseo me toha, na Sesowi
me kakoemetemoneke waha. Aate ni me
hikasirohimatamonaka waha.
54 Me hikeyehibona me hinehimatamonaka, ati
tosawaribonaha.

12

*Fariseo me ka fehemeto Sesowi kaminemata-
monaka.*

1 Me tamaha me kakehemetemoneke Sesowi
ati me mitahabone mati. Me tami ka me

abe tayohemetemoneke. Sesowi fara hinaka tataba mera hiyari oharimatamonaka. "Tera te kakatomahi fariseo me ka fehemeto ya, me one me me keyeha mati, me ka keye e na mati fehemeto nima.
2 Fara e ehene e kehemoha yoto kanamaraboneke, me hiwatoabonehe.
3 Haha yama tikaminaha yama soki ya me hikaminaboneke yama wa toni ya. Tika owa ya te famaha yobe toro beheri ya te towakiyoma te abe basa kana yama te kamina me kaminaboneke me ati kitaha mati, me naoria mati yobe neme ka ya".

Teoso me nakomehabone Sesowi ati nematamonaka.

4 "Owati te mitahi. Me e nakomerabone eke, era me nabowahabone e. Hine ya e abono me nabowaboneke.
5 Yama okomina okibone, te nakomehabonehe. Teoso te nakomehabone teke, era nahabitehibana. Era nahabi nowati ya era were tehibonaka yama hiyara ya. Te nakomehibonaka.
6 Bani biti me manakone moweta fotare famehibonaka. Bani biti me manakone fotara ya Teoso ati katamobiti watatere amaka, mera kakatomahari.
7 Te watorabone teke. Te manakone e nabone teke ahi, bani biti me tamaha me manakone nima. Teoso era kakatomaka. E tati kone oohariki na nafi watoka".

Sesowi me nofahamone me ati nabone ati nematamonaka me nokosi ya.

8 "Owati te mita mata. Owa te nofahamone te ati ni ya me nokosi ya te hiyari ya Neme ka Owa

hiyarabisebonaka Teoso nanarifa me nokosi ya, tera nofehimona ati nari.
9 Owa te nofaramone te ati na me nokosi ya te hiyari ya Neme ka Owa hiyarabisebonaka, Teoso nanarifa me nokosi ya tera nofaremona ati nari.
10 Neme ka Owa ehene hiyaremona te ati ni ya Teoso te ehene fawa nibona teke. Teoso Kanamori ehene hiyaremona te ati ni ya Teoso te ehene fawa nirebona teke.
11 Tera me nakibitehaba me amake kateya ya. Tera me yofi kana, tehaba me amake sinakoka ka me ni ya. Tera me yofi kana, tehaba me amake towisawa me ni ya. Me ihi e ni ya te atibone te wati nawateraba teke, tera te kamina te.
12 Afa yama yokana ya Teoso Kanamori tera kanawanatehiba amaka, te atibone ya".

Yama tamaha me nofarabone Sesowi ati nematamonaka.

13 Sesowi beheri ya me moto kawahamaha me ka owa ati yana nematamonaka. "Era kakanawana okaniso narabo nima tinahi, okobi ka yinero ota ebe kanahabone ota, ota fami, okobi ahabari", ati nematamonaka.
14 Sesowi ati hinahabihematamonaka. "Owati yana rabone oke te ni ya. Owa me yosehaba me watakere, owati yana naba owa, me abe mono ni fawa onihaba owa", ati nematamonaka.
15 Sesowi me hiyaremetemoneke. "Tera te kakatomahi. Yama tamaha te nofarabone teke. Te kanamori te ka yama nima kere", ati nematamonaka.
16 Me ka hiyarabone kaminematamonaka. "E ka owa honene tamahi fatara kihe hinaka fatara

tafe hatehemete awineke, yamata tamaha kihahari.
17 Ati boti e nemata awaka ahi: 'Himata hiri oribe waha, oko tiriko taboriba watamara owa, tiriko tami karo?
18 Owehene e nabana oke ahi: yobe tiriko tabori tohehi otisabana oke. Yobe nanafi nama ne hiri owahabana oke, oko tiriko onawata, oko yama onawata, oba karo.
19 Faya owati e nabana oke ahi owa ni ya. Oko yama tamaha onawataha tohi ya oko yama ahabateraba amake, fa fowe tamaha ya. Hasi owahabana oke fahi. Ayaka hiri onahabana oke, yayai onaha owa, onahabone oke', ati nemata awaka, e ka owa honahari".

20 "Teoso hihiyarehibonaka. 'Yama tiwato tikere. Haha yama soki ya tihababa ama tike, owati ihi. Hike ni ya tika yama toharibe waha?' Teoso ati nebonaka.
21 Haha yama tamaha me toniha hahi ehene nima me ihi te me amake, Teoso yama hinofa ya me ihi tohara mati", Sesowi ati nematamonaka.

22 Sesowi he ya tataba mera hiyarematamonaka. "Te kokoriri rabone teke, te ka yamabone te wati nawaha te. Te ati boti e riyahi ahi: 'Himata okobaribe? Himata ofaribe? Himata okaribe?' te ati rabone teke.
23 E hasi ni ya e yayai nabone eke, yamata tamaha noko e toniharaharo. E abono tamini ya e yayai nabone eke, makari tamaha noko e toniharaharo.
24 Bani biti fatara me kihatera me amake. Yamata me toniharihi, teha me amake yobe ya. Me tafebone Teoso ta hite me amake. Ha te

ta te manakone nanafi, bani biti me manakone
yokana tohakere.
25 Yama tamaha te wati nawaha te kokoriri
kene te ahababone teke fara te ahabi amo nibone
ya.
26 Te ehene amaraba amake, ha te. Te kokoriri
rabone teke.
27 Yama kabani ka yama mowe te awa ha,
mowe amosaro. Yama mowe amosa fara ihi
amakere, boribone hiri raro. Saromao borone
aamosa raba nematamonaka. Yama kabani ka
yama mowe ta amosi mati tohake.
28 Yama kabani ka yama mowe amosa Teoso
ehene amake. Yama kabani ka yama ahabi
kerewe raboneke, me sari hikani ya. Yama
kabani ka yama manakone yokana tohakere. Ha
te ta te manakone nafike. Teoso te boronebone
ta nebonaka. Himataba te ati boti e na te awineri
ahi: 'Teoso owa kakaweba ama oko yamaba ya?'
te ati na te?
29 Te kokoriri rabone teke, te tefebone te wati
nawaha te.
30 Haha yama bara noko me tonihate me
amake. Te ka abi neme ya winehi te ka
yamabone te nofaha watote amaka.
31 Teoso ka yamabone te ahi nabone teke,
Teoso yama hinofa te hiri na te. Te ehene e ni ya
ahi haha yama te nofaha ya tera kakawebonaka.
32 Te watoraba teke. Teoso ka ofeya me te
amake, te ka abi tohahari. Tera kakatomehiba
amaka.
33 Te ka yama te ta nahi, yama me kihara
me ni ya. Te ehene e na yinero borone te hiri
na te awineke, ahabaterebana. Te ka yinero
tamatehiba amaka neme ya. Neme ya yama

boboti yama me botiteraba me amake. Yama abe
yama nahabirawarihi, tehaba amake.
34 Bofe ka yama tamaha te nofi ya bofe ka yama
te wati nawahaba te amake. Neme ka yama te
nofi ya Teoso yama hinofa te hiri nabone teke".

Me ati katamorabone Sesowi ati nematamonaka.

35 "Te tonokohi. Te ati katamoriyahi. Te ka
rabiao owiriyahi.
36 E ka owa ayaka ya sawihi kamehi nokobi
teo kane ya hinaka yama aahi me naha
hikanebonaka, hibati ya, me tonokoa mati. Hinaka yama aahi me ihi nima, te ehene nabone
teke.
37 Me tonokoa makari akawame mera
natafebonaka. Me amo ni ya mera
natafarebonaka. Me tonoko ka me yayai
naboneke.
38 Yama soki enoki ya kobo name ya me
tonokosa na me yayai naboneke".

39 "Te ehene e riyahi, e ka owa ehene nima,
yobe kihahari. Yama boboti yobe nahoti tokiyomehimatamonaka yama soki ya, yobe hiti hiwatorahari. Yama boboti kakiba ka yama watohimanaha, hikarawatonamata amaka, tonokoari,
yama soki ya. Yama boboti tokiyomarenamata
amaka, ehene.
40 Te e nabisabone teke ahi, te ati katamoraha
te. Neme ka Owa tera bata karayaho", ati
nematamonaka.

Yama aahi nima me nabone Sesowi ati nematamonaka, hinaka yama ahi ni amosaro.

41 Betiro ati yana nematamonaka." Sesowi
haha hiyara tikamina tikamina awine ota ni ya?
Tikaminaha awine me nafi ni ya?"

42 "Te e nibana, e ka owa ka yama aahi nima,
yama watohari, hinaka yama ahi ni amosaro? E
ka owa ka yama aahi amose ya hinaka hiti yama
hikaminaha yokana hiri nebonaka. Hiti yana
tone yama yabo ya tokome ya hinaka yama aahi
yosehibonaka, hinaka yobe kakatomehibonaha.
Hinaka yama aahi me one tafebone ta nebonaka
ati ehene, yobe ka me nafi, fara yama we nima.
43 Hiti kame ya yama hikaminaha yokana
hinaka yama aahi hiri ne ya, hinaka yama aahi
nofehibonaka.
44 Ha hinehibonaka, hiyosebonaha, hinaka
yama nafi kakakatomabonaha waha.
45 Hiyare ya hinaka hiti yana tone ya ati
boti e nebonaka ahi: 'Oko hiti kamakabote
kara', ati nebonaka. Faya mera mono ni
yana tokanebonaka fahi. Me makiti kosi, me
fanawi kosi, nebonaka. Tafi nafi, fi fawa, hano,
nebonaka.
46 Hiti kame ya bata hikanamehibonaka, he
noki rari. Hiti kosi hinehibonaka, ehene hi-
yarari. Hiti hibehibonaka, me one ya tabahari,
yama hinofa me hiri ra mati".

47 "E ka owa ka yama aahi yama watohi ati
kasawari ya kosi ni me hinafibonaka, hiti ati
watohari.
48 Hahi yama watore ehene hiyare kosi ni me
hinafirebonaka, hiti ati watorari. Teoso tiwa
kakawi nafi ya Teoso kakawi tinafiabone tike
bisa. Teoso tiwa kakawi nafihi kakawi fiya

tinehibonaka".

Me abe mono nabone Sesowi ati nematamonaka.

49 "Okehara oke, yama sari onahabone owa bofe ya. Sari okanene amake hibati ya.
50 Batisa okibone. Oko batisa ni kerewe rabone onahara oke, kokoriri onaha owa.
51 Yama mowa ni fawa onihabone okehamone te ati na te awine? Keye amake. Oke ama oke, yama mowa ni yaro okanabone owa.
52 Yobe ka me 5 na me famaha me terei na me me mono naboneke. Yama we one ya aya me terei na afa me famaha me me mono nawahamahaboneke, me terei na mati.
53 E ka owa biti mono nebonaka. Manakobisa owa bati mono nebonaka. Fanawi bite mono naboneke. Manakobisa one mati mono naboneke. Fanawi hinaka koma mono naboneke. Manakobisa one hinakaso mono naboneke", ati nematamonaka.

Yama amo ni me watoramone Sesowi ati nematamonaka.

54 Sesowi ati yana tasehimatamonaka ahi, me moto kawahamaha mera hiyarari, me tamaha mati. "Bahi totoka ya neme sabi kakeha te awi ya te ati yana naba te amake. 'Faha kakehaba amake', te ati ni ya fara te ati ya faha kakehaboneke.
55 Yama hiwe tohi ka ya boni kakeha te awi ya te ati yana naba te amake. 'Yama hiwawahaba amake', te ati ni ya fara te ati ya yama hiwawahaboneke.
56 Wami neme famaha te watoha yama amo ni te watoramone te ati nineke, keye te hiri na te".

Yama me ta nabone Sesowi ati nematamonaka, me me hekarabone mati sowisi ni ya.

57 "Yama oharia okominamake okibone. Owati fiya torahamone te ati nabone teke.

58 Tiwehene hiyaramone e ka owa ati ne sowisi ni ya tiwa towakamebona ati ne aate tosi tinehibonaka. Yinero kote ta tinahabone tinahabone tike, tiwa towakamarabona karo sowisi ni ya. Sowisi ni ya tiwa towakame ya sowisi tiwa ta towitibonaka saotato ni ya. Manakobisa saotato tiwa ibehibonaka kateya ya.

59 Tasi toni tinofi ya yama manakone nafi tinahabihabone tike. Yama manakone nafi tinahabihari ya tasi tirahaba ama tike kateya ya. Keye amakere".

13

Me ihi hiyara me ihi me nofamarahabone Sesowi ati nematamonaka.

1 Me tamine me kaminemetemoneke Sesowi ni ya, Karireya ka mati, Birato me hinahabiha mati, bani me me ta na mati Teoso ni ya, bani me ame ya me ame kataba mati.

2 Sesowi mera hiyarematamonaka. "Me ihi hiyari ka me ahabamone te ati na te awine? Me ihi hiyara fiya tonahamone te ati na te awine? Karireya ka me one ihi hiyara ihamamone te ati, na te awine?

3 Keye amake. Fara me ahabi nima te ahabi tehaba te amake, te ehene hiyara te nofamari ya.

4 Yama te watoha te awineke, 18 me tohaha mera yobe nemehe kinehimatamonaha, tabora Sirowe ka yobe. Me ihi hiyara fiya tonahamone

te ati na te awine? Serosarei ka me one ihi hiyara
ihamamone te ati na te awine?
5 Keye amake. Fara me ahabi nima te ahabi
tehaba te amake, te ehene hiyara te nofamari
ya", Sesowi ati nematamonaka.

Fiko bonora taminemetemone amake.

6 Sesowi hiyara hiwasia kaminematamonaka
me ni ya. "E ka owa ofa tamaha kihehimatamon-
aka. Ofa baikani fiko wehemetemoneke. Fiko
boni bata nebona toke fiko boni wasirematamon-
aka.
7 Hinaka fatara ka yama kakakatoma narabo
nima nematamonaka. 'Fiko ka tinahi. Faha
fowe terei na ya fiko yobi okana boni owasitera
amake. Yama bara ta koro nawahabanake fiko
tabori ya'.
8 Fatara ka yama kakakatoma ati yana ne-
matamonaka. 'Hiba fiko hine wamatahabanake
fa fowe oharimakia ya. Mate wi kani moto
owahamahabanake, bowi yoti mata onahaba
owa.
9 Fa fowe one ya bonohaba awineke. Bonori ya
ka tinahabanake', ati nematamonaka", Sesowi ati
nematamonaka.

Sesowi fanawi nakitamehimatamonaka sabato ya.

10 Sesowi mera kanawanehimatamonaka
sabato ya sinakoka ya.
11 Me ka one inamati ehene wai momowi
nemetemoneke, wai yai nisararo. Hinaka fa
fowe 18 nemetemoneke, wai momowi naro.
12 Sesowi hiwaha haha hinehemetemoneke.
"Kiki, fanawi Teoso tiwa kasomareka", ati ne-
matamonaka.

13 Yehe kakibarehimatamonaka mese ya.
Wamisa wai yai nisakabote nemetemoneke
hibati ya. Faya Teoso kahiyarehemetemoneke.
14 Sinakoka ka hiti yawehimatamonaka, me ka
one Sesowi kasome karo sabato ya. Sinakoka ka
mera hiyarematamonaka. "Yama e ahi te amake
yama we 6 na ya. Afa yama we ya te kamakiaba
teke, te kasomabone te. Te kakerabone teke
sabato ya, te kasomaba te", ati nematamonaka.
15 Sesowi ati yana nematamonaka. "Me te
keyehineke. Te ka bani me te narifate te amake
sabato ya, te ka bowi me toha, te ka someto mati.
Te ka bani me te tisi ya me te towakaboneke faha
me fawahabone mati.
16 Haha fanawi Abarao ka noti amake haro. Sa-
tanaisi wete hini ka hinaka fa fowe 10 na hinaka
fa fowe 8 namakitasaharake. Amosa awineke e
ka owa hitisaro sabato ya", ati nematamonaka.
17 Me ati fawa kanehemetemoneke, Sesowi
nonofa me amara mati, me nafi, Sesowi mera
kasawari kari. Me one sinakoka ya me sawiha
me yayai nemetemoneke yama amosa Sesowi
hiri hinaha ihi.

*Teoso ka towisawa ka yama Sesowi kamine-
matamonaka.*

18 Sesowi ati yana namatasehimatamonaka.
"Teoso ka towisawa kakehi sawi ya himata nima
yama ribe?
19 Mositata noki nima yama naboneke, e ka
owa koro hinaharo, fatara ya. Noki nafira
yanaha awa tohaharake. Bani biti me wina-
harake ini ya", ati nematamonaka.

20 Sesowi hiyaratasehimatamonaka. "Himata
nima yama ribe?
21 Fehemeto nima yama te amake, fehemeto
fanawi hinatabaha nima, tiriko ya, tiriko
fowamisarawaharo, nafi, tiriko nafiharo, 30 kiro
tohaharo", ati nematamonaka.
22 Sesowi tokomematamonaka Serosarei ya.
Mera kanawana tonamaitimatamonaka, sitati ka
mati, tabora fotara ka mati.
23 Me ka owa aate hinehimatamonaka. "Sesowi
me tamara me kasomatehaba me ama?" ati
nematamonaka.
Sesowi ati yana nematamonaka, mera hi-
yarari.
24 "Yama amosa tamaha te hiri nabone teke,
te tokiyomahabone te, nokobi babati na ya. Me
tamaha me tokiyomahabone me ati ni ya yama
nihinaraboneke.
25 Yobe hiti waremise nokobi boko nawahame-
hibonaka. Nokobi bari ya te nahoha nokobi
te teo ni ya te ati e naba teke ahi: 'Ota
tokiyomahabone otake', te ati naba teke. Ati e
nebonaka ahi: 'Tera owatera ama oke. Hibaka
ya te kakehani te amari?' ati nebonaka.
26 'E tabaha e tafa, ota taboro ka ota ka one me
tikanawana, tite ama tike', te ati nabone teke.
27 Ati yana namehibonaka tasa. 'Tera owatera
ama oke. Te taboro owarihi ote ama oke. Te
tokomahi, yama hiyara hihiri me te, te nafi', ati
nebonaka.
28 Me te awahabone teke, Abarao, Isaki, Yako,
Teoso ati kakamina mati, me na mati, Teoso ka
towisawa ya me tabaha mati. Tera me were
towitiaba te amake, ha te ta. Te ohi naba te
amake. Te ino yiki tokanaba te amake.

29 Me te awahaba te amake yama nafi ka mati,
me tafa mati, Teoso ka towisawa ya me taba mati.
Bahi kakamaki ka me kake, bahi totoka ka me
kake, yama enoki ka me kake, kowani ka me
kake, naba me amake.
30 Me tai toakia me toyotowahama haha me
yotomakeha me tai toawamaboneke", Sesowi ati
nematamonaka.

Sesowi Serosarei ka mera nofehimona ati nematamonaka.

31 Sesowi hiyare ni ya fariseo me kakehemete-
moneke he ni ya. Me ati yana nemetemoneke.
"Tikamahi ahi. Eroti tiwa nabowehibona ati
nareka", me ati nemetemoneke.
32 "Eroti riao tohare kawara tohe awaka. Eroti
ni ya te tokomi ya te ati e niya ahi he ni ya: 'Haha
yama wehe ya yama wamini ya me inamati
oyosema, me kiya na me okasoma, onahabana
oke. Yama wamini nowati ya hawa ohahabana
oke', te ati nabone teke he ni ya", Sesowi ati
nematamonaka.
33 "Yaka onahabone oke, haha yama wehe ya.
Yaka onamina, onahabone oke, yama wamini
ya. Yama wamini nowati ka yama ya kobo ona-
habone oke Serosarei ya. Kobo onahabone ama
oke Serosarei ya. Teoso ati kakamina me nafi
ahabemetemoneke Serosarei ya. Ohababisabone
oke Serosarei ya, Teoso ati kakamina ohi karo".
34 Serosarei, Serosarei. Teoso ati kakamina me
te waka teha te amake. Te ni ya Teoso mera
yosehi me te waka, teha me amake, yati ibe ya
me te banaha mati. Tera okasomabone ote ama
oke. Arakawa fana nima onahabone onahara
oke, biti mera kasomaro he bofe ya, biti mera

bari kanaharo. Tera okasomahabone onaha owa
ni ya te ati hiyakere.
35 Owati te mitahi. Teoso tera kakosehibonaka.
Owati e nara oke ahi: Owa te awamarahaba te
amake mata. Manakobisa owa te awamatasate-
haba te amake, te ati e ni ya ahi: 'Kakehareka
Teoso ati ehene. Teoso hinofa hika', te ati tehaba
teke", Sesowi ati nematamonaka.

14

Sesowi me ka owa nakitamehimatamonaka sabato ya.

1 Sabato one ya Sesowi tokiyomehimatamon-
aka fariseo me ka hiti owa ka yobe ya, hikatafe-
hibonaha. Me one kakatoma nawi hinehimata-
monaka.
2 Me ka owa yama kome kihehi nafi fowehi
itarimatamonaka Sesowi nokosi ya.
3 Sesowi fariseo mera aate nematamonaka,
Teoso ka yama hani wawato me ya me tabaha
mati. "Sabato ya e ka owa e nakitamaha yama
hiyara e hiri tehani ama?" ati nematamonaka.
4 Me ati yana remetemoneke. Sesowi me ka
owa wara tone hikasomehi hiyosemematamon-
aka, tokomebonaha.
5 Sesowi ati yana namatasehimatamonaka.
"Hoti ya tikatao sone ya sabato ya himata hiri
tiribe? Hoti ya tika bowi sone ya himata hiri
tiribe? Titimakehiba awaka sabato ya", ati
nematamonaka.
6 Me atibone me watoremetemoneke.

*Hine me kahiyararabone Sesowi ati nemata-
monaka.*

7 Sesowi mera awehimatamonaka, me sawiha
mati marina ya, nahori me nofaha mati ayaka
hiti itari beheri ya. Faya hiyara kaminemata-
monaka hiwasiaro.
8-9 "E ka owa tera ha ne ya te sawi ya
ayakabone ya tiwitaribarabone tike ayaka hiti
beheri ya. Ayaka hiti beheri ya tiwaribai ya
ati e neba awaka ahi tiwa ni ya, hahi owa
amose ha hine, sawihibonaha ayaka ya. Yana
tinahi, hahi taborobona amaka, ati nebonaka.
Tiwitaremabone tike hike ya, kokoma tina tiwa.
10 Kobo tinamaki ya ayaka ya towitareba tina-
habone tike. Ayaka hiti tiwa awe ya kamaki-
bonaka tiwa ni ya, ati yana nebonaha. 'Habai ti-
witarehabone tike ahi obeheri ya', ati nebonaka.
Haha ayaka ka me nafi titaminahamone me ati
naboneke.
11 Tiwa tikahiyari ya tihiyaramone me ati
naboneke. Tihiyaramone tini ya tiwa me kahi-
yarabone tike", Sesowi ati nematamonaka.

Me honara me me nofahabone Sesowi ati nematamonaka.

12 Sesowi ayaka hiti hiyara, nematamonaka.
"Ayaka hiri tiba ya tika habai me ha tirihi, niso
me ha tirihi, te one me ha tirihi, te taboro ka
me honaha me ha tirihi, tinahabone tike. Me
ha tini ya tiwa me ha nabisaboneke, me ha ni
manakone.
13 Ayaka hiri tiba ya me honara me ha, me yaka
ni yokana tohara me ha, me tame kotete na me
ha, me noki awara me ha, tinahabone tike.
14 Teoso tiwa nofehibona tike, tiwa me kana-
makorabone tiwa. Teoso tiwa kakawatebonaka,

e amosa ahaba yati tohawami ya", Sesowi ati nematamonaka.

Marina webote taminemetemone amake.

15 Me ka owa marina ya sawihi Sesowi ati mite ati yana nematamonaka. "Teoso ka towisawa kake ya he ya me taba me tafa me yayai naboneke".

16 Sesowi ati e nematamonaka ahi he ni ya: "E ka owa marina webote hiri nebona me tamaha mera ha nematamonaka.

17 Marina yana nibone ka bahi ya hinaka yama aahi yosehimatamonaka mera ha nebonaha, me ha hina mati. 'Hima, marina hawa tohake', ati nematamonaka.

18 Tokomaki me nofaremetemoneke me nafi. Me ka owa ohari ati yana nematamonaka. 'Yobe taborobona okanikahara oke. Owahabone onaharake. Tika hiti yawarebonaka', ati nematamonaka.

19 Owa ati e nematamonaka ahi: 'Bowi me 10 okanikahara oke. Me owahabone onahara oke. Tika hiti yawarebonaka', ati nematamonaka.

20 Owa ati e nematamonaka ahi: 'Ofanara oke. Tokomaki onofa okere'".

21 "Ayaka hiti ka yama aahi wete name me ati kaminamematamonaka. Ayaka hiti yawehi ati yana nematamonaka. 'Tokomakabote tinahi howa ya, sitati ka howa. Me honara me tekamiyahi ahi. Me yaka ni yokana tohara me toha, me noki awara mati, me tame kotete na mati, me na tekama tinahi, me sawihaba mati ayaka ya', ati nematamonaka".

22 "Hinaka yama aahi tokomatase wete name 'Tiwati nima onahara oke. Yama hasi nasa ke', ati nematamonaka".

23 "Ayaka hiti ati yana namatasematamonaka.
'Tikamatasahi sitati beheri ka me ha tinamibeya,
oko yobe mo kabaya.
24 Aya me ha oniba marina tafe me
kabaraboneke me nafi', ati nematamonaka",
Sesowi ati nematamonaka.

*Sesowi ya me tabibone ka yama kaminemata-
monaka.*

25 Sesowi yana tone toke yaka nematamonaka,
me tamaha me ya tabahari. Sesowi nokowame
mera hiyarematamonaka.
26 "E ka owa owa ni ya kamaki owa ya
famehibona ati ne bati mera nofamarebonaka.
Fati toha, biti me toha, nisori me toha, hinakasi-
marawaha, na mera nofamarihi, nebonaka.
Hiwa nofamarihi, nebonaka. Ehene e re ya owa
ya famarebonaka.
27 E fami tinofi ya tiwehene e nabone tike ahi:
tika ewenebone tiwa tikanabone tike, owa tinofi
ka yama nawaha hiri tinahabone tinakomehara
tiwa. Tisawi tinahabone tike owa ni ya fara oko
toki nima. Tiwehene e ri ya e famarabone eke".
28 "E ka owa yobe nafihi hiri nebona itari-
bonaka, ati boti yama nima nari. 'Himata nima
yati manakone na awineriya, yobebonaha? Oko
yinero nafihi awane?' ati nebonaka.
29 Ehene e re ya yobe hawa toniharehibonaka.
Yobe bofe ka hiri nibe ya hinaka yinero tofiyoba
amaka. Me one hiwe ya me haha hikaneba
amaka.
30 'Hari yobe hiri ni yana kane yobe hawa
toniharahareka', me ati naboneke".

31 "Towisawa towisawa owa mono nebona itaribonaka, ati boti yama nima nebonaha. 'Owa ka saotato me kakeha 20.000 me tohake. Oko saotato 10.000 me tohake. Oko saotato me okahabani ya oko saotato me me hikasawariaba me amani?' ati nebonaka.
32 Mono ni nofare ya he nanarifa mera yosehibonaka, towisawa owa ni ya, tohasa nari hike ya, he nanarifa me ati e nabone mati ahi: 'Ota ka towisawa yinero ta nebonaka, mono tirebonaha', me ati naboneke.
33 Te e nineke ahi, ha me nima. Te ka yama te nofi ya e tabaterabone eke".

Saha taminemetemone amake.
34 "Saha amosate amake. Saha sinari watamari ya himata nima e ribe, saha sinari kamiba karo?
35 Saha hiyakere haro, sinari watamaraharo. Sika towitiaboneke. Te narabo naha owati te mitahi".

15

Ofeya fawa ne taminematamona amaka.
1 Yama hiyara hihiri me tamaha me kakehemetemoneke Sesowi ni ya, he ati me kamitabone mati. Yinero wawarara me toha, nemetemoneke, kofeno nanarifa mati.
2 Mowisei ati kakamina me ya fariseo me tabaha me me hora hinehemetemoneke. "Yama hiyara hihiri mera nofaka, mera katafari", me ati nemetemoneke.
3 Sesowi hiyara kaminematamonaka.
4 "E ka owa ka ofeya 100 me tohaha hinaka ofeya ohari fawa ne ehene e neba awaka ahi. Ofeya 99 me tohaha mera kakanakosebonaka

kabina ya. Hahi ofeya fawa ne siba nebonaka,
hiwasibonaha.
5 Hiwasi ya yayai nebonaka. Faya tiwa hinehi-
bonaka.
6 Kobo name ya me one ha nebonaka. 'Hima e
yayai nabone eke. Aya ofeya fawa ne owasiara
oke', ati nebonaka.
7 Yama e naboneke ahi neme ka yama. E
ka owa ohari yama hiyara hihiri tohe ehene
nofamare ya me yayai naboneke neme ka mati.
99 me tohaha me ihi me yayai ni yokana to-
haraboneke, me ihi hiyaraba watara mati".

Moweta fawa ne taminematamona amaka.

8 "E ka one hinaka moweta barata tohehi 10 ne
ohari fawa ne himata nima ihi ribe? Nabarina
sari kani ya yama yowi naboneke yobe toro ya,
moweta siba naro. Siba ni fawa hirehibonaka,
hiwasibonaha.
9 Hiwasi ya me one ha naboneke, me winaha
mati ayata ya. Ati e naboneke ahi: 'Hima e yayai
nibeya. Oko moweta fawa ne owasiara oke', ati
naboneke.
10 Neme ka yama e nineke ahi. E ka owa ohari
yama hiyara hihiri ehene nofamare ya Teoso
nanarifa me yayai teha me amake", Sesowi ati
nematamonaka.

Me ka owa biti tosawari taminematamona amaka.

11 Sesowi ati yana namatasehimatamonaka. "E
ka owa biti me famehemetemoneke.
12 Biti yoto ke aate hinehimatamonaka. 'Abi
tika yinero kote ohahabone onahara oke hibati

ya, tihabamatara tiwa'. Faya yinero kote kane biti kakawematamonaka, yinero kote ya.

13 Biti yoto ke hinaka yama nafi ta nematamonaka, yinero manakonebonaha. Amo ni totamakosare ya yana tone tokehimatamonaka yama yabo ya. Hinaka yinero nafi tonafiyobote nematamonaka fahi".

14 "Hinaka yinero tonafiyo nowati ya faha kakemarehemetemoneke. Makoni yama kabaha tofiyoemetemoneke. Faya fimihimatamonaka.

15 Yama ahi ni yana tonehimatamonaka, bare taboro ya. Faya hiyosematamonaka boroko mera towakebonaha me tafahabone mati.

16 Awa boni kabinima nematamonaka boroko me hikabaro, me hinatafare karo.

17 Taboro wati nawahematamonaka. 'Okobi nanarifa me tafe nanafi nama na me awineke. Ha owa ahabinima one oke fimi ihi.

18 Yana onahabana oke okomaba owa okobi ni ya. Owati e nabana oke ahi he ni ya: "Abi owehene hiyarara oke Teoso ni ya. Owehene hiyarihi nara oke tiwa ni ya.

19 Owa okatao tinamarahabana tike, owehene hiyara owa. Hine tiwa onarifabana oke, tiwa nanarifaba owa", onahabana oke', ati boti ati nematamonaka".

20 "Yana tone tokomematamonaka bati ni ya. Hike ya kamasa ne ya bati hiwehimatamonaka. Bati aawawa hine ka bati kana ni tokehimatamonaka. Kobo hine hitiri hine hikarabatematamonaka, noko komi hinakihari".

21 "Ati yana nematamonaka. 'Abi owehene hiyarara oke Teoso ni ya. Owehene hiyarihi, nara

oke tiwa ni ya. Owa okatao tinamarahabana tike,
owehene hiyara owa'".
22 "Faya hinaka yama aahi mera yosehi-
matamonaka. 'Makari amosi mati tohaha te
tonakamahi, te weyeye nibaya. Hinaka aneoba
te tonakama nahi, yehe kabana. Hinaka satay-
bana, he teme kabana. Hibati ya!
23 Bowi biti te kakama nahi, te naimi nofahari,
te nabowehibana. Hima e ayakibeya, e yayai na
e.
24 Hahi okatao ahabe yati tohawamaka. To-
sawarihi owasiwahama oka', ati nematamonaka.
Faya ayaka yana tonemetemoneke".
25 "Biti taiti kamehimatamonaka tokahari fa-
tara ya. Yobe wari yabomare ya yaka name me
ayaki mitehimatamonaka.
26 Bati nanarifa ha nematamonaka, aate hine-
hibonaha, yama mitahari.
27 'Niso sawimaka hari, kobo namahari. Abi
bowi biti nabowahareka, watakari, biti kobo
name kari, amosari', ati nematamonaka".
28 "Yawamise tokiyomami nofarematamon-
aka. Bati kiyomame hiyosemematamonaka
tokiyomamebonaha.
29 Tokiyomami nofarematamonaka. 'Owati
timitamata. Faha fowe tamaha ya yama ahi ote
ama oke, tiwa onarifa owa. Fara tiwati nima
owehene te ama oke, owa tiyoseha tiwa. Owa
tekawatera ama tike, kabara yetene ya, ayaka
hiri oba karo, ota one me ya otaba owa.
30 Hahi tikatao kobo namaka hari, tika
yinero nafi tonafiyohari, me fanawi ahi ni ihi.
Kobo namehi hinaka bowi biti watakebona tin-
abowine tike', ati nematamonaka".

31 "Bati ati yana namatasematamonaka.
'Okatao tisawi tike owa ni ya. Oko yama nafi
tika yama amake.
32 Ayaka ota hiri na ota yayai nineke, niso
ahabe yati tohawame karo. Tosawarihi e wasi-
wamaka', ati nematamonaka", Sesowi ati ne-
matamonaka.

16

*Me ka owa ka yama kakakatoma taminemata-
mona amaka, yama watohari.*

1 Sesowi he ya tataba mera hiyaramatasehi-
matamonaka. "E ka owa honehi tesene nehi-
matamonaka hinaka yama kakakatoma toahari.
Ehene me one hikaminehimatamonaka hinaka
bataro ka yama kakatomi forima remonaha.
Bataro ka yama tofiyoamone me ati nemete-
moneke ehene".
2 "Bataro ha hinehimatamonaka. 'Tiwehene
hiyi nofaramone me ati narake. Yama hani
tinamoabana tike, owa ni ya, yama hani tiwe-
hene kaminaro, oko yama tekatoma tiwa. Oko
yama tekatomamarabana tike oko yama', ati
nematamonaka".
3 "Faya he nanarifa ati boti yama nima ne-
matamonaka. 'Bataro owa toyosemehiba awaka,
onarifamarehibana. Himata hiri oribe waha?
Himata okobaribe? Fatara ka yama ahi ni owato
okere, oko yinerobana, okitamari karo. Yamata
niki onofa okere me ka yamata.
4 Owehene e nabana oke ahi: oko bataro ka
ferekesi me okasomahabana oke, onarifasa one
ya mata. Yama totoyabo ni ya onarifamare ya

owa me kasomaba me amake bisa', ati boti ati
nematamonaka".
5 "Faya ferekesi bataro me tefe na mera ha
nematamonaka, me oohariki na mati. Tai tohaki
ra hiyarematamonaka. 'Tika yama tefe tinaha
manakone e na awineri oko bataro ni ya?' ati
nematamonaka.
6 'Boti 100 kanaha tefe oke, orifa yehe', ati
nematamonaka. 'Boti 50 kanaha ta tinami-
bote tini ya haha boti 50 kanaha manakone
watamarabanake. Yama hani tama okine oke
haro, tika yama tefe tinaha hani. Tiwati hani
tikanawanahi, boti 50 kanaha ta tinamibote
tinahabone tina tiwa', ati nematamonaka".
7 "Owa ra hiyaratasehimatamonaka. 'Tika
yama manakone e ri, ha tiwa, oko bataro tefe tini
karo?' ati nematamonaka. 'Tiriko miti kani 100
tohaha tefe oke', ati nematamonaka. 'Tika yama
hani nineke haro. Tiwati hani tikanawanahi,
tiriko miti kani 80 na ta tinamibote tinahabone
tina tiwa', ati nematamonaka".
8 "Bataro nanarifa ehene hiyare bataro hora
hirehimatamonaka. Yama watohimona hikahi-
yarematamonaka. Bofe ka me tohaha yama me
watote me amake, me one me kasoma mati.
Haha Teoso ka yama oye ka me ta yama me
watotera me amake".
9 "Owati te mitahi. Tika yinero hiyare tinafiy-
ohabone tike, te one tiwa me kasomibone karo.
Manakobisa tika yinero watamare ya tiwa me
ha naba me amake, me ya titababone tiwa yobe
amose ya, ahabaterebana.
10 Hahi yama bite kakatomi watohi yama
nafiha kakatomi watohibonaka. Hahi yama bite

kakatomi watore yama nafiha kakatomi watorihi
nebonaka.
11 Bofe ka yinero hiyare kakatomi tiwatori ya
hibake tiwa kakaweba ama tiri yinero yokana ya,
neme ka yinero?
12 Me ka yama kakatomi tiwatori ya, hibake
tiwa kakaweba ama tiri, tika yama yokanaba ya?
13 E ka hiti meba me famihinakere, me e
narifikimaba mati. Owa e nofe ya hahi e
nofamarehibonaka hari. Ha ita e nofe ya hahi
e nofamarehibonaka hari. Yinero noko e toniha
Teoso e nofatera e amake", Sesowi ati nemata-
monaka.

Sesowi fariseo mera hora nematamonaka.

14 Fariseo ati me hikamitehimatamonaka haha
yama nafi kamine ati. Me haha hikanematamon-
aka, yinero me nofi karo kasiro ya.
15 Sesowi mera hiyarematamonaka. "Te ehene
me awaha te amosamone me ati nabone te ati
na te ati boti hiyara Teoso watoka. Te ehene
amosamone tera me kahiyara te ehene Teoso
nofakara, te hiri naro".
16 "Hibati ka Mowisei ati me watohemete-
moneke. Teoso ati kakamina me ati me wato,
nemetemoneke, Yowao watamatare ya mata.
Yowao hiyara amosa kamini tai tohibehimata-
monaka, Teoso ka towisawa kaminari. Faya me
nafi ota ha nineke, waha, Teoso ka towisawa ya
me tabahabone mati".
17 "Neme ya wami famaha ahabi ya Mowisei
ati ta ahabatereba amaka, yama hani karo, ati
nafi nafi.
18 Tika yibote tekanakosa fanawi bara titiwai
ya yama hiyara hiri tinahabone tike. Tika

yibote tekanakosaha bare hitiwai ya ehene hi-
yarebonaka".

Me ka owa honehi Rasaro honare ya fame me taminemetemone amake.

19 "E ka owa honehi okominahabone onahara
oke, makari amosa aki nofahari manakone nafi-
haro. Ayaka hiri ni fawa rematamonaka.
20 Hinaka yobe ka nokobi beheri ya Rasaro
fofore tohehimatamonaka, me hekamahari,
honarari, mese bosaro kihahari.
21 Yamata homokori kabehibona ati nemata-
monaka, foro naro hahi honehi ka mesa bofe ya.
Forehi hinaka bosaro yome me hero hinehemetemoneke".
22 "Ahabe Teoso nanarifa me hekamehimata-
monaka, Abarao tafi ya tafi famehibonaha. Hahi
honehi ahabe me hikamomatamonaka.
23 E abohi taboro ya sawihi kokoriri nemata-
monaka. Abarao ya Rasaro me famaha mera
awehimatamonaka yama yabo ya.
24 Ha hinehimatamonaka. 'Abi Abarao owa
wati tiwahahi. Rasaro tiyosemahi owa ni ya.
Ye tati bono ya faha bori kane ya obete bori
kanehibonaka, obete tosiriba karo. Kokoriri
onofa ama oke haha yifo hiri ni ihi haro', ati
nematamonaka".
25 "Abarao ati yana nematamonaka. 'Okatao
yama amosa tikihi tinofa ama tike, yati tini
ya. Rasaro ta yama nawaha hiri nofe amaka.
Yama nawaha hiri tine tike waha. Rasaro ta
taminawahaka.
26 Teoso ehene hoti wake e baikani ya. Ota
tokomihinakere fahi. Te kamakihina rihi ke ahi',
Abarao ati nematamonaka".

27 "'Abi Abarao Rasaro tiyosehi okobi taboro ya.
28 Okaniso me siko na me nake. Rasaro mera
hiyarebonaka, me kamakirahaba mati ahi. E
kokoriri teha e amake ahi', ati nematamonaka".
29 "Abarao ati hiyarematamonaka. 'Teoso ka
yama hani me kihake. Hine Mowisei ati me mita,
hine Teoso ati kakamina me ati me mita, ke', ati
nematamonaka".
30 "'Abi Abarao Mowisei ati miti me nofakere,
Teoso ati kakamina me ati miti me nofarihi
ke. E abowi tokomaki ya me ni ya me ati
amosaboneke. Me ihi hiyara me nofama-
raboneke', ati nematamonaka".
31 "Abarao ati hiyarematamonaka. 'Mowisei
ati miti me nofara Teoso ati kakamina me ati
miti me nofarihi na e ahaba e wamisamaba ati
miti me nofarihi, naboneke', ati nematamonaka",
Sesowi ati nematamonaka".

17

Sesowi mera kaminematamonaka, me ihi me one yama hiyara hiri na mati.

1 Sesowi he ya tataba mera hiyarematamon-
aka. "Yama hiyara me hiri te me amake, me one
ihi. Fare Teoso ati ehene amaka. Tiwehene tika
owa yama hiyara hiri ne ya, tiwa tiyokobisabone
tike.
2 Tihabene ama tike, e ka owa Teoso nofehi
okatao tohe yama hiyara hiri rabona karo. Tina-
miti ya yati ehebote me matohene me amake,
tiwa me koro nifehene tiwa ma ya, e ka owa
Teoso nofehi ka yama hiyaraba wataribone karo,
tiwehene".

Me ati somawamabone Sesowi ati nematamonaka me one ni ya.

3 "Tiwa tekatomahi. Tika owa yama hiyara hiri ne ya tiwa ni ya hora tinehibonaka. Ehene nofamare ya tiwati somawamabone tike, he ni ya.
4 Yama hiyara 7 na hiri ne ya tiwa ni ya yama we oharia ya, tiwati somahabone tike, ati yana ne ya, 'Owehene onofama okere', ati ne ya, ati yana ni 7 nari", Sesowi ati nematamonaka.

Sesowi mera kaminematamonaka, Teoso kiti wato yokana me toha mati.

5 E ka Hiti me aate hinehimatamonaka he ya tataba mati. "Otara tikanawanabone tike, Teoso kiti wato yokana ota tohahabone ota", me ati nemetemoneke.
6 E ka Hiti ati yana nematamonaka. "Teoso kiti wato biti te tohi ya awa te yosi ya, fara te ati nima awa naboneke. 'Awa tiwa bore tikanabone tike, tiwa koro tifehabone tiwa ma ya', tini ya fara tiwati nima awa naboneke".

Sesowi mera kaminematamonaka, yama ahi ni me amosa mati.

7 "Tika yama aahi ne ya himata nima tiribe he ni ya? Fatara ka yama ahi, ofeya mera narifa, ne kame ya himata nima tiwati ribe he ni ya? Tiwati e naba ama ti ahi: 'Kamakabote tinahi, titafibeya', tibana?
8 Tiwati e rabone tike ahi. Tiwati e nabone tike ahi: 'Otefebone tiwasiabone tike. Makari tikawahi, otefebone sawa tinahaba tiwa. Oko tafi hawa tohi ya titafabana tike', tinahabone tike.

9 'Faya amake', yama hiti ati neba ama, hinaka
yama aahi ni ya, hinaka yama aahi yama ahi ni
hawa tohe ya? Ati e rebonaka ahi. 'Faya amake',
ati rebonaka, yama nafiha hinaka yama aahi ahi
re karo, hine ya yama hikamina hiri ne karo.
10 Te e tebisaha te amake ahi. Yama nafi Teoso
hikaminaha hiri ni te hawa tohi ya, te ati e
nabone teke ahi: 'Ha ota tika yama aahi me ota
amake, hine ya. Yama tikaminaha ota hiri na
otake hine ya, ota ka Hiti tihaha tiwa', te ati naba
te amake", Sesowi ati nematamonaka.

Me mese hiyara me 10 na mera Sesowi nakita-mehimatamonaka.

11 Sesowi tokomematamonaka Serosarei
ya. Kariwematamonaka Karireya baikani ya.
Kariwa nematamonaka Samaria baikani ya.
12 Tabora witi ya me makiti 10 na mera kobo
nematamonaka, me mese hiyara mati. Me ma
nakehemetemoneke, Sesowi wai yabore ya.
13 He me ha nemetemoneke. "Sesowi ota ka
Hiti otara wati tiwahahi".
14 Sesowi mera awehi ati yana nematamonaka.
"Te tokomahi, tera te namobeya sasetoti me ni
ya", ati nematamonaka. Me tokomemetemoneke.
Hawi ya me yaka na me kitamemetemoneke.
15 Me ka owa ohari wete namehimatamonaka
Sesowi ni ya, me kitami awahari. Wete name
Teoso kahiyarehimatamonaka, ha ni kitahari.
16 Sonarisehimatamonaka Sesowi nokosi ya.
"Faya amake", ati nematamonaka. Samaria
kamatamonaka.

17 Sesowi ati yana nematamonaka. "Me 10 ra me awine, me kitama mati? Hibaka me one toha me awineriya, me 9 na mati?
18 Me wete namararake, Teoso me kahiyara-haba mati. Fare bare oharika, wete namahari", ati nematamonaka.
19 Hihiyarehimatamonaka. "Tiwamisamahi. Tikamahi. Tikitama tike, Teoso kitehimona tini karo".

Teoso ka towisawa kakitebona Sesowi kamine-matamonaka.

20 Fariseo Sesowi me hiyaremetemoneke, Teoso ka towisawa kaki me watohabone mati. Sesowi ati yana nematamonaka. "Teoso ka towisawa kaki te awateraba te amake.
21 Te ati e terabone teke ahi: 'Hoho, te awa ha. Sawika hari", te ati rabone teke. "Hoho, sawi kamona ahi", te ati rihi naba teke. Teoso ka towisawa kakehibonaka te ati boti ya", ati nematamonaka.
22 He ya tataba mera hiyarematamonaka. "Yama toyabo ya te ati e tehabone teke ahi: 'Neme ka Owa kamakabote nebona onahara oke, owehibonaha', te ati tehabone teke. Te awatereba amaka.
23 Tera me hiyaraba te amake. 'Hoho sawika hari', me ati naba me amake. 'Hoho sawihimon-aka ahi', me one ati, naba me amake. Te yana rabone teke. Te tokomakerabone teke me ni ya.
24 Neme ka Owa yama yebe kani nima nebonaka fare amo ni ya. Yama yebe kana oya kite amake, kaya nikimaharo neme ya".
25 "Neme ka Owa kokoriri namateba amaka mata kasiro ya. Me nafi hikakobonaka mata.

26 Neme ka Owa kame ya me e naba me amake,
Nowe me one nimetema, hibati ka memetemone
mati.
27 Fara me tafi toha, fara me abe yabi toha,
nemetemoneke, Nowe ati me mitara mati. Faya
Nowe tokiyomehimatamonaka hinaka fotowati
ehebote tori ya. Faha fowe kimisa ihi me nafi
ahabemetemoneke, Nowe ya me tabara mati.
28 Ro ka fara me toha nemetemoneke, me tafi
fawa ra mati, yama me nikaha mati, yama me ta
na mati, yama me koro, yobe me hiri, na mati.
29 Ro banehimatamonaka Sotoma ya. Neme
ya yama hiri ni sonaha ihi me nafi ahabemete-
moneke, me wina mati sitati ya".
30 "Yama e nabisaboneke ahi Neme ka Owa
kame ya.
31 Afa yama ya e ka owa yobe bari ya
warehi tokiyomamarehibonaka yobe toro ya,
hinaka yama tonakamehibana. Hahi fatara ya
wehi tokomarehibonaka tabora ya, hinaka yama
tonakamebonaha.
32 Te ati katamoriyahi Ro fati tamine ya.
33 Bofe ka yama era kasomabone e ati na e
kasomiba ka yama wataraboneke. Bofe ka yama
e nofara era e kasomabone eke.
34 Afa yama soki ya kama ya me amo kana owa
Teoso hekama, owa toforikosa, nebonaka.
35-36 Fana famarawa tiriko ahi narawa one
Teoso hekama, one toakosa, naboneke", Sesowi
ati nematamonaka.
37 Me aate hinehimatamonaka. "Sesowi hibaka
ya yama tohatehaba amari?"
"Neme ka Owa kame ya me nafi hiwatoba
amaka. Bani ahabe ya boko me hiwasiba

amaka", Sesowi ati nematamonaka.

18

Me ora ni fawa rabone Sesowi ati nematamonaka.

1 Sesowi hiyara kaminematamonaka mera
kanawanahari, me ora ni fawa rabone mati.
2 "E ka owa sowisi tohehi sitati one ya wine-
himatamonaka, Teoso nofarari, me one nofarihi
nari.
3 Afa sitati ya fanawi winehemetemoneke,
maki ahabari. Fara toki totoha tohehemete-
moneke sowisi ni ya, he aate nabonehe. 'Owa
tikasomahi. E ka owa oko yama yabahareka,
owa kakoari. Aate tinehibonaka oko yama ta
namehibonaha owa ni ya', ati nemetemoneke".

4 "Sowisi kasomi hinofarehemetemoneke. Ati
fawa rimakoni ati boti yana nematamonaka.
'Teoso onofara me one onofarihi onaha
5 fanawi okasomahabanake, ati fawa raro.
Owa ma tonihariyahi', ati nematamonaka".

6 Sesowi hiyaramatasehimatamonaka. "Sowisi
ati tamine te mitahi, mera kasomi nofarari.
7 Teoso mera kasomeba awaka, hinaka mati,
ha ni me fawa hirahari, yama soki ya me ha,
yama wa toni ya me ha, hinahari. Mera kasomi
kerewe reba awaka.
8 Mera kasomakabote nebonaka. Keye
amakere. Neme ka Owa kame ya ahi wami ya,
himata nima me naba me amari, me wina mati?
Teoso kitehimona me hinehiba ama, me ati boti
ya?" Sesowi ati nematamonaka.

Fariseo ya yinero yayaba me fama me taminemetemone amake.

9 Sesowi hiyara one kaminematamonaka, me himitabonehe, me ihi amosamone me ati na mati, fara mati, me ihi amosi mati tohahamone me ati na mati.

10 "Me famaha me towakiyomemetemoneke teboro wari ka yama ya, Teoso me ha nabone mati. Ohari fariseomatamonaka. Owa yinero yayaba toha nematamonaka, me ka yinero ta hinehibonaha kofeno ni ya.

11 Fariseo warehimatamonaka ora nari ati boti ya. 'Teoso faya amake. Haha me nima okere, ha owa, me one me kabotia mati, me ihi hiyara mati, me one me ka yibote me ahi narawa mati. Hahi nima okere hari, me ka yinero yabahari, ta hinehibonaha kofeno ni ya.

12 Fara semana nima yama we famaha ya owa onafimite ama oke. Fare yinero wara oni ya kote ta ote amaka tiwa ni ya'".

13 "Owa waremakehimatamonaka. Yama kakatomarematamonaka ahi, kokoma ne kari. Bako nabowematamonaka, yawahari. 'Teoso yama hiyara nafiha hiri one oke. Owa tikakorahabone tike', ati nematamonaka".

14 "Hahi ati Teoso hinofematamonaka. Fariseo ta ati nofarematamonaka. Keye amakere. Tiwehene amosamone tini ya Teoso tiwati nofarebonaka. Tiwehene hiyaramone tini ya Teoso tiwati nofehibonaka", Sesowi ati nematamonaka.

Matehe me kakamabone Sesowi ati nematamonaka he ni ya.

15 Matehe me kakamemetemoneke Sesowi ni ya, yehe kakibarehibonaha matehe ni ya. He

ya tataba me me awaha me me hora nemete-
moneke, me me kakamarahabone mati Sesowi
ni ya.
16 Sesowi me ati nofarematamonaka. Mera ha
nematamonaka, matehe me kakamakehabone
mati. "Matehe hine kamake owa ni ya. Me te ma
nikiriyahi. Teoso ka towisawa kobo nake ya haha
matehe nima me naboneke me ha hina mati, he
ya me tabahabone mati.
17 Teoso ka towisawa tabi te nofi ya matehe
nima te nabone teke. Matehe nima te ri ya
Teoso ka towisawa ya te tabarabone teke. Keye
amakere", ati nematamonaka.

Me ka owa honehi Sesowi ya famarebona ati nematamonaka.

18 Mera yoyose owa Sesowi aate nematamon-
aka. "Ota ka borofeso titaminate ama tike. Hi-
mata hiri oribe, oko wini fara tohatehabone owa
Teoso taboro ya, ati ehene?" ati nematamonaka.

19 Sesowi ati yana nematamonaka. "Himataba
otaminahamone tine tiri? Teoso ta oharika,
taminari.
20 Yama tiwatoa tiwa awine tike, Teoso
hikaminehemetemonehe hibati ya.

'Tifana tika yibote amara ahi tirahabone tike.
Te ka owa tinabowarihi, te one me ka yama
tibotirihi, keye hiri tirihi, tinabone tike, te ka
one me ihimone tikamina tiwa. Abi tinofa,
ami tinofa, tinahabone tike'",

ati nematamonaka.

21 Mera yoyose ati yana nematamonaka. "Owe-
hene nafi e teha ama oke, onafira owa. Onafi-
waha fara owehene tohasa ke".
22 Sesowi ati yana namatasehimatamonaka.
"Tika yama oharia hasi ke, hiri tinahabonehe.
Tika yama nafi ta tinahi, yinero manakonebana.
Faya yinero ebe tinahi, me honara me ni ya. Tika
yinero nafihibonaka fahi, neme ya. Yinero ta
ni hawa tihi ya tikamabone tike owa ni ya, e
famawahabone e", Sesowi ati nematamonaka.
23 Sesowi ati mitehi yawi nafihimatamonaka,
hinaka yama tami karo.
24 Sesowi awi hiwehimatamonaka, yawahari.
"Yama nihinakere haro, e ka owa honehi ka
yama, Teoso ka towisawa ya famehibana.
25 E nebonaka ahi, kamero nima. Kamero ka
yama nihinakere, tokiyomaba karo akoye hoti
ya. Yama nawahi mati toha awineke, e ka owa
honehi Teoso ka towisawa ya famaba karo", ati
nematamonaka.
26 Sesowi ati me mitaha me ati yana neme-
temoneke. "Teoso me hikasomahaba me watater-
aba me awineke", me ati nemetemoneke.
27 "E ni ka yama nihinakere haro. Teoso ta ni
ya yama nihinaraba watatera amake", Sesowi ati
nematamonaka.
28 Betiro ati yana nematamonaka. "Sesowi
ota ka yama ota kakosa otake, yama nafi, e
tabawaibone karo".
29 Sesowi ati yana nematamonaka. "Te ka yobe
te kakosa, te ka yibote te kakosa, te ka niso me
te kakosa, te ka abi te kakosa, te ka ami, te ka
matehe, me na me te kakosa, Teoso ka towisawa
ya te tabaha

30 Teoso te ka yamaba ta neba amaka mata ya
ahi. Yama toyabo ya te wini fara toha, tehaba
teke Teoso taboro ya, ati ehene. Keye amakere",
ati nematamonaka.

Sesowi ahabibano kaminematamonaka tasa.

31 Sesowi me 12 na mera ha nematamon-
aka, mera hiyari oharibonaha. "Serosarei ya e
tokomabone eke. Fara Teoso ati kakamina me
atimetemone nima yama naboneke, me ati nafi,
Neme ka Owa tamine me kamina mati.
32 Neme ka Owa me ta naba me amake bara
me ni ya. Me haha hikana, me hora, me firo,
hinehiba amaka, mese.
33 Me kosi hinehiba amaka. Me hinabowawaha
hinehiba amaka waha. Manakobisa yama we
famaha ahaba nowati ya wamisameba amaka
yati tohawamari tasa", ati nematamonaka.
34 Sesowi yama hikamina me wawatobiti reme-
temoneke. Yama nihinaremetemoneke, ati me
hiwatoba ka yama.

Sesowi me ka owa kasomematamonaka, noko awaterari.

35 Sesowi yaka ne bori towitimatamonaka
Seriko yabori ya. Me ka owa noko awatere
itarimatamonaka hawi beheri ya, yinero haha
toahari.
36 Me tamaha me yaka na me ati mitehimata-
monaka. Mera aate nematamonaka. "Himata
amari?" ati nematamonaka.
37 "Sesowi amaka, Nasare kari, fiya tonamari",
me ati nemetemoneke.
38 Faya ha ni yana nematamonaka. "Sesowi
Tafi ka noti owa aawawa tinahi", ati nematamon-
aka.

39 Haha he nokosi ya me nahoha me hora
hikasematamonaka, ha ni fawa nebonaha. Ha ni
fawa rematamonaka. Ha ni kitamisehimatamon-
aka mata ya. "Tafi ka noti owa aawawa tinahi",
ha ni ati namarima nematamonaka.
40 Sesowi ma tonamematamonaka. Ati ehene
me hekamakimatamonaka he ni ya.
41 Sesowi beheri ya wamake Sesowi aate hine-
himatamonaka. "Himata hiri onahabone tiri
tiwa ni ya?" ati nematamonaka.
"Ota ka Hiti yama awi onofa oke", ati nemata-
monaka.
42 "Yama tiwamatasahabone tike, Teoso kite-
himona tini karo tiwati boti ya", Sesowi ati
nematamonaka.
43 Yama awamematamonaka hibati ya. Faya
yaka nematamonaka Sesowi me ya tabahari,
Teoso kahiyarahari. Haha he me awaha Teoso
me kahiyara nemetemoneke.

19

Sakeo Sesowi awehibona ati nematamonaka.

1 Sesowi tokiyomehimatamonaka Seriko ya.
Kariwehimatamonaka sitati baikani ya.
2 Me ka owa Sakeo tohe warehimatamonaka
awa ini ya.
3 Sakeo yinero yayaba me ka hitimatamona
amaka, yinero kihahari. Sesowi awehibona he
awarematamonaka, me tamaha me ihi, neme-
hare kari.
4 Kana ni tai tohame tokomisehimatamonaka
awa ya, wabasaharo hawi beheri ya, Sesowi kake
ka hawi.

5 Sesowi tofotomaki tonokomisamake ha hine-
himatamonaka. "Sakeo kisamakabote tinahi.
Osawiabone oke tika yobe ya. Afa yama amake
haro".
6 Sakeo kisamakabote ne Sesowi hima
tonamematamonaka hinaka yobe ya, yayai
nari.
7 Sesowi ati me mitaha me hora nemete-
moneke. "Tokaka yama hiyara hihiri ka yobe ya",
me ati nemetemoneke.
8 Sakeo wehimatamonaka me nokosi ya,
Sesowi hiyarari. "Sesowi oko yama ebe onaha-
bana oke me honara me ni ya. Me one ka yinero
yabi fiya onihe me ka yinero ta owahamahabana
oke. Yinero ohari fiya oniha yinero 4 ne ta
owahamabana oke", ati nematamonaka.
9 Sesowi ati yana nematamonaka. "Haha yama
wehe ya hahi Teoso kasomaka. Abarao ka noti
me ka owa amaka hari.
10 Neme ka Owa kakehareka mera siba
nebonaha, me tosawariha mati, mera kasome-
bonaha", ati nematamonaka.

Me ka owa ka yama aahi me terei na me taminemetemone amake.

11 Sesowi ati me mita hiyara one kaminemata-
monaka, me bori nami karo Serosarei yabori
ya. Me tamaha Teoso ka towisawa kakehibona
me ati nemetemoneke hibayata ya, towisawa-
tebonaha, Teoso ati kakamina me hikaminehi-
mata. Makoni Sesowi ati yana nematamonaka,
hiyara kaminari, ati e nari ahi:
12 "E ka owa towisawa biti tohe tokomake-
matamonaka tabora bara ya, yama yabo ya.
Fara me tabori ka towisawa tohawebona ati

nematamonaka, tabora bara ka me ati ihi. Yana
tone me narabi nima nematamonaka, yama
toyabo ya kamatebona ati nari.
13 Faya hinaka yama aahi me 10 na mera ha
nematamonaka, mera kakawebonaha moweta
barata tohehi ya, oohariki nari. Ati e nemata-
monaka ahi: 'Yama te kanikiyahi hahi yinero ya,
te ta nabana, oko yinero nafimisaba karo. Man-
akobisa okomatasi ya yinero te ta namatasahaba
teke owa ni ya', ati nematamonaka".

14 "Toke nowati ya me ka owa me toyose-
makiemetemoneke, tabora bara ka mera hiyare-
bonaha. 'Hahi ota ka towisawa toharebonaka te
ati ehene', ati nematamonaka, me ati kaminari".

15 "Bara towisawa me hinihe tokomematamon-
aka. Me 10 na me me ha nabone ati nemata-
monaka, aya moweta ta ne ka mati, yinero
awehibonaha.
16 He nanarifa owa tai tohame ati e nemata-
monaka ahi: 'Towisawa aya moweta ta tinehiri
nafimisahareka. Moweta 10 nawahaka', ati
nematamonaka".

17 "'Amosake. Tiwehene amosake. Yama iisi
kabote na ta ona kakatomi tinatamina tikeni.
Faya tiwa oyosebana oke, sitati 10 na tekatomaba
tiwa'".

18 "Owa kamakitasematamonaka he ni ya. Ati
e nematamonaka ahi: 'Towisawa aya moweta ta
tinehiri nafimisahareka. Moweta 5 nawahaka',
ati nematamonaka".

19 "'Tiwa oyose onahabana oke ha tiwa, sitati
5 na tekatoma tinahaba tiwa', towisawa ati
nematamonaka".

20 "Owa kamakitasematamonaka. 'Towisawa
tika moweta amaka hari. Makari ya okarafehi
onihi onofe amaka,
21 tiwa onakomehi karo, tihamamone oni karo.
Tiriko bata tite ama tike, me one koro hinaharo.
Yama tiyaba tite ama tike, me hiniharo', ati
nematamonaka".
22 "'Tiwehene hiyakere. Tiwehene hiyara
tikaminine tike fara tiwa. Owa tiwatoamone
tine tike, ohama owa. Owa tiwato tike, me ka
yama oyaba owa, me hiniharo, tiriko me one
koro hinaha bata, onaha owa.
23 Himataba oko moweta tiniharahani ama
tiri? Okomi ya moweta wara onamenaha,
nafimisahari', ati nematamonaka".
24 "Mera hiyarematamonaka me one. 'Moweta
te totimakehi, te ta nebana owa ni ya, moweta
10 ne kihahari', ati nematamonaka".
25 "Me ati yana nemetemoneke. 'Towisawa
moweta 10 ne kihibaka hibati ya', me ati neme-
temoneke".
26 "'Owati te mitamata. Tika yama tamaha
onebone me ta namakitasahaboneke tiwa ni ya.
Tika yama tamara tika yama me toyabamakia-
banake.
27 Haha owa me nofara towisawa
ohawarabone me ati na me te kakamahi ahi. Me
te waka nahi onokosi ya', ati nematamonaka",
Sesowi ati nematamonaka.

Sesowi tokomakehimatamonaka Serosarei ya, someto biti weye hinahari.

28 Faya Sesowi yana tone tai tohamematamon-
aka Serosarei ya.

29 Orifa ka atami ya kobo tonamematamonaka
tabora Betifase ya Betania famaha yabori ya.
Faya he ya tataba me famaha mera tokayosewite-
himatamonaka.
30 "Te towakahi tabora ya, fa kowani ka tabora.
Te towakiyomawiti ya tabora ya someto biti te
wasihaba teke matohari, era weye namatarahari
mata. Te tise ya te kakamebonaka ahi.
31 Me ati yana ni ya 'Himataba te tisara?'
me ati ni ya te ati e naba teke ahi: 'Ota ka
Hiti hinahareka', te ati naba teke", Sesowi ati
nematamonaka.
32 Faya me towaka someto biti me wasiheme-
temoneke fare Sesowi ati nima.
33 Faya someto biti me tisaha someto hiti me
me aate hinehemetemoneke. "Himataba someto
biti te tisineri?" me ati nemetemoneke.
34 "Ota ka Hiti hinahareka", me ati neme-
temoneke.
35 Faya me hekamehimatamonaka Sesowi ni
ya. Me ka makari me ibariemetemoneke someto
bari ya. Faya Sesowi me nawitarehemetemoneke
someto mese ya.
36 Faya yaka kanehimatamonaka. Haw-
inebona me yoto hikanematamonaka me ka
makari ya.
37 Towakisami yana tohehimatamonaka orifa
boti ka atami ya. He ya tataba me ha ni yana
tonehemetemoneke, me yayai na mati. Teoso me
kahiyaremetemoneke, Sesowi kitehi ehene me
wati nawaha mati.
38 "Towisawa kakehareka Teoso ati ehene.
Teoso hinofa hika. Teoso amosemona e ati

nineke. Neme ka yama amosaboneke waha", me
ati nemetemoneke.
39 Fariseo me one me baikani ya me sawiha me
ati yana nemetemoneke. "Borofeso tika tataba
me hora tikasahi, me ati fawa naba mati", me ati
nemetemoneke.
40 "Me ati fawa kani ya yati ha naba amake,
fara me ati nima naro", ati nematamonaka.
41 Serosarei yabori ya Sesowi bori name yama
awehimatamonaka. Faya ohi nematamonaka,
sitati aawawa nari.
42 "Tera kasomi te watohemenehe, tera te
kasomene te amake. Tera kasomi te watoteraba
te amake", ati nematamonaka.
43 "Yama nawaha te hiri tehaba te amake. Tera
me nofara yama nemeha me nawawamatehaba
me amake, sitati ka yama babari kana ya me
kariwahaba mati. Sitati me moto kitehaba me
amake, te tasi toribone karo.
44 Tera me nahabitehaba me amake, tera me
were nisi ya wami ya. Te ka matehe toha naba
amake. Yobe nafi me nahabitehaba me amake.
Yama bari kani hasi naba watamateraba amake.
Teoso tera kasomaba ka yama amo ni te watori
ka te ahabatehaba te amake", ati nematamonaka.

Sesowi mera toyosemehimatamonaka, yama me ta na mati teboro wari ka yama ya.

45 Sesowi tokiyomehimatamonaka teboro wari
ka yama ya. Mera toyosemi yana tonehimata-
monaka, me tokomabone mati, me nafi yama me
ta na mati teboro wari ka yama ya.
46 "Teoso ka yama hani ati e teha amake ahi:

'Oko yobe Teoso hihiyaramona me hinehiba amaka',

Teoso ati nematamonaka. Yama boboti me tabori tohawake te ehene", Sesowi ati nematamonaka.
47 Sesowi mera kanawanehimatamonaka fara yama we nima, teboro wari ka yama ya. Sasetoti me ka hiti me ya Mowisei ati kakamina me tabaha me hinabowehibona me hinehimatamonaka. Me ka hiti me toha, nemetemoneke.
48 Me hinabowebona me hinehi nabowi me hiwatorehimatamonaka, me tamaha me ihi, ati kamiti me hinofe kari kasiro ya.

20

Hike ati eheneno yama e na hiri tine tiri?

1 Yama we one ya mera kanawanehimatamonaka teboro wari ka yama ya, hiyara amosa kaminari me ni ya. Sasetoti me ka hiti me toha, Mowisei ati kakamina me toha, me ka hiti me toha na me sawihemetemoneke fahi.
2 Me aate hinehimatamonaka. "Tiwa tikaminahi ota ni ya. Hike ati eheneno yama e na hiri tine tiri?" me ati nemetemoneke.
3 Sesowi ati yana nematamonaka. "Tera aate okibone bisa ha owa.Yama te kaminahi owa ni ya ahi:
4 Hibake ati ehene Yowao mera iibofariseta amara? Teoso ati eheneta ama? Fare ati eheneta ama?" ati nematamonaka.
5 Faya me abe hiyaremetemoneke. "Teoso ati ehenetemona e ati ni ya ati e neba awaka ahi: 'Himataba ati te nofareta amara?' ati neba awaka.

6 Fare ati ehenetemona e ati ni ya era me ba-
nahabone eke yati ibe ya, era me nahabihabone
mati. Yowao Teoso ati kakaminamona me ati
teha me amake", me ati nemetemoneke, me abe
hiyara mati.

7 Sesowi me hiyaremetemoneke. "He yosehita
ota watokara", me ati nemetemoneke.

8 "Yowao kamini te nofari ka owa yosehi
kamini onofabisa okara", Sesowi ati nematamon-
aka.

Ofa me heta na me taminemetemone amake.

9 Sesowi hiyara kaminematamonaka. "E ka
owa ofa tamaha koro nematamonaka. He ni
ya ofa me heta nemetemoneke ati ehene, ofa
boni me ebe nabone mati. Tokehimatamonaka
tabora one ya, wami one ya. Wine ka yama
toyaboemetemoneke".

10 "Ofa boni hahata ka yama ya hinaka yama
aahi yosemematamonaka ofa me ahi na me
narabi nima nebonaha, ofa me ebe kanahabone
mati. Ofa me ebe karehemetemoneke. Hinaka
yama aahi me baro hine me hiyosemehimata-
monaka, hinita tohahari".

11 "Hinaka yama aahi owa yosematasehimata-
monaka. Me hekawatasarematamonaka. Me
hikatomatasehimatamonaka. 'Tihiya tikere', me
ati nemetemoneke. Me hiyoseme tokomemata-
monaka, hinita toahari".

12 "Owa hiyosematasematamonaka. Awa ya
me baro hine me hiyoseme tokomematamon-
aka".

13 "Ofa hiti fare hiwa hiyarematamonaka. 'Hi-
mata hiri oribe waha? Okatao onofe oyosema-
bana oke. Me hikakoreba awaka', ati nemata-
monaka".
14 "Faya biti kamaki kobo namaki me hiwe me
abe hiyaremetemoneke. 'Efe biti amaka hari.
Ofa hiti ahabe ya hinaka yama hihawaboneke
waha. Hima e nabowaho. Hinaka yama e
ihawaibeya', me ati nemetemoneke.
15 Me hiwate me hekamematamonaka ofa wati
beheri ya. Me hinabowematamonaka fahi".
"Himata nima ofa hiti neba amara waha?
16 Kame ya mera nahabihiba awaka afa mati.
Hinaka ofa tabori totimake ya ta hiwahawitiaba
amake me one ni ya", Sesowi ati nematamonaka.
He ati me mitaha "Hika", me ati nemete-
moneke.
17 Sesowi mera kakatomehi ati yana namatase-
himatamonaka. "Haha yama hani ati te wa-
torine, e naro ahi:

'Yobe me hiri na yati one me hinofara afa yati
yobe ewene taiti tohineke waha',

yama hani ati te amake.
18 Te ka owa sone ya haha yati mese ya baka
kanebonaka. Haha yati te ka owa kini ya
taborisehibonaka", Sesowi ati nematamonaka.
19 Mowisei ati kakamina me ya sasetoti me ka
hiti me taba Sesowi ati me mitaha Sesowi ati
me watohemetemoneke, mera kaminari, hiyara
ya. Me watakabote hinehibona me hine me
hiwatarehimatamonaka, me tamaha me ihi, me
me nakome karo.

Sesa ka yineroba e ta nibana?

20 Sesowi me kakatomanawi nemetemoneke. Me one me me yosehemetemoneke he ni ya, he me aate nabone mati, he ati me mitahabone me ati nama na mati, ati tosawari tabiyo. Ati tosawari ya ati me hikaminebona me hinehimatamonaka kofenato ni ya, kofenato hibehibonaha.

21 Me aate hinehimatamonaka. "Borofeso yama watobote ama tike, ha tiwa ta, yama amosa tikamina tiwa, me tikanawana tiwa, yama amosa ya. Fara tiwati tohanawi te ama tike me nafi ni ya. Me tikanawanate ama tike Teoso ka hawi yokana ya.

22 E ka yinero Sesa yabehibona ati ne Sesa ka yinerobona e ta nibana?" me ati nemetemoneke.

23 Sesowi mera watohimatamonaka, me hikeyehibona me hinahari.

24 "Moweta tenario tohehi te namohi owa ni ya. Hibake kanamori amara hari, moweta kari? Hibake ino amara ha, moweta kari?" Sesowi ati nematamonaka.

"Sesa ino amaka, Sesa kanamori ya famahari", me ati nemetemoneke.

25 Sesowi ati yana namatasematamonaka. "Fare Sesa ka yama te ta nabone teke fare Sesa ni ya. Fara Teoso ka yamabisa te ta nahi fare Teoso ni ya", Sesowi ati nematamonaka.

26 Ati tosawaribona me hine me tamaha me nokosi ya mera kasawarihimatamonaka. "Hika", me ati nemetemoneke, me ati fawa kanahabani mati.

Satoseo Sesowi me aate nemetemoneke.

27 Satoseo me one kakehemetemoneke Sesowi me aate nabone mati. E ahaba Teoso era nakitamarebona satoseo me ati te me amake.
28 "Borofeso Mowisei ka yama hani ati e teha amake ahi e ni ya: E ka owa ahabe fati kahiwara haro nisori fati hitiwahaboneke, biti nawahabonehe, hahi ahabe biti nawabona kari, Mowisei ati nematamonaka.
29 E ka owa biti me 7 nemetemoneke. Taiti fanehi kahiware ahabematamonaka.
30 Nowati ka fare toha nematamonaka.
31 Fara me one tohamake nemetemoneke, me nafi fanaha mati. Fanawi fara ohariemetemoneke, me hitiharo. Me nafi ahabemetemoneke, me kahiwaraha mati.
32 Me ahabi nowati ya fanawi ahababisemetemoneke.
33 Teoso ati ehene me kitami ya hike fati tohahaba amari, me nafi yabaharo?", satoseo me ati nemetemoneke.

34 Sesowi ati yana nematamonaka. "Haha yama ya me fanineke ahi.
35 Haha me ihi amosa me kitama me fanamateraboneke.
36 Me ahabamateraboneke. Teoso nanarifa me nima me nawahatehaboneke. Teoso biti me me tohawatehaboneke, Teoso yati mera tonihawahame kari.
37 Me ahaba yati me tohawamatehaboneke".

"Yama te watora te awine? Mowisei fare ati amaka. Me ahaba me kitamatehabone Mowisei ati nematamonaka. Aya awa bite afe kahatiha Mowisei awamatamona ya Teoso kaminematamonaka, Abarao me ka Teosomatamona hinahari, Isaki Yako me na mati.

38 E abohi ka Teoso amakara. E yati na ka Teoso
amaka. E yati ya Teoso tabate amaka", Sesowi ati
nematamonaka.
39 Mowisei ati kakamina me one ati yana
nemetemoneke. "Era kakanawana tiwati
amosake", me ati nemetemoneke.
40 Sesowi aate ni me fawa nemetemoneke
waha, me habi bayimari karo.

Kirisito Tafi ka Hiti tohe ya himataba noti hiraba?

41 Sesowi mera aate nematamonaka. "Hi-
mataba me ati e nineri ahi, 'Kirisito Tafi ka noti
amaka', me ati na mati?
42 Fare Tafi ati e nematamonaka ahi, Teoso tahi
ka yama hani ya:

'Teoso ati e nareka ahi, oko Hiti ni ya: "Ti-
witarehi oko kanihina ka ya.
43 Tiwa me nofara me kitaraba me amake
tiwehene, owati ihi. Tiwariabone tike me mese
ya, me tai tikana tiwa"',

Tafi ati nematamonaka, Teoso ati kaminari.
44 Tafi ka Hitimona hinehimatamonaka, Kirisito.
Kirisito Tafi ka Hiti tohe ya himataba hinaka noti
tohehiba amara?" Sesowi ati nematamonaka.

Tera te kakatomahabone teke, Mowisei ati kakamina me ni ya.

45 Sesowi he ya tataba mera hiyarematamon-
aka me one nokosi ya.
46 "Tera te kakatomahabone teke, Mowisei ati
kakamina me ni ya. Me yaka teha me amake
sitati ya, makari yaboha me akaha mati. Mekato
ya me sawiha me one ati yana ni me nofate me

amake, 'Afa ama ti?' me ati na mati me ni ya.
Sinakoka ya me sawiha nahori me nofateha me
amake me one nokosi ya. Ayaka ya me sawiha
nahori me nofateha me amake ayaka hiti beheri
ya.
47 E fanawiri makiti kihamarawara yinero
ta narawabone me hirawa yinero kiharawara
yobe ta narawabone me ati te me amake. Afa
me ihi yobe kihamaterawara amake. Fara me
ora ni yaboteha me amake, me one me ati
me himitibone karo, me me kahiyaribone karo.
Teoso mera kosi tehiba amaka mata ya", Sesowi
ati nematamonaka.

21

*Fanawi honara yama ta na Sesowi kahiyarehi-
matamonaka.*

1 Sesowi hiyare ki nawahame mera awehi-
matamonaka, me honaha mati, yinero me te na
mati fare yinero wiyene ya, teboro ka yinero
wiyene.
2 Fanawi awa nematamonaka, honararo, maki
ahabemata, hinaka moweta famehi te naro,
fotarari.
3 Sesowi ati yana nematamonaka. "Hahi
yinero fanawi honara ta hinehi nafi mati tohaka.
Me one yinero ta hinehi ta fotakara. Keye
amakere.
4 Haha me honaha me ka yinero hasi ne me
ta hinareka. Fanawi honara hinaka yinero nafi
ta narake, tafeba kanikaraharo mata", Sesowi ati
nematamonaka.

Teboro ahabatebona Sesowi hinehimatamonaka.

5 Sesowi ya tataba me ati yana nemetemoneke, teboro me kamina mati, hinaka yati fotaha amosamone me ati na mati, atori amosemona me ati na mati, me ta hinehemete Teoso ni ya. Sesowi ati yana nematamonaka.

6 "Haha te awaha ahabatehaba amake, nafi. Yati me nahabitehaba me amake, yati nafi, yama babari kana karo. Yati ibe so kanikimatehaba amake", ati nematamonaka.

Yama nawaha nahabone Sesowi ati nematamonaka.

7 Sesowi me aate nemetemoneke. "Yama amo ni e ni ya natehaba amari, afa yama? Yama amo nibone yabokiri ya himata ota awatehaba ota amari, Teoso hinamoaro?" me ati nemetemoneke.

8 "Tera te kakatomiyahi. Tera me keyehariyahi. Me tamaha me kakehaba me amake, owamone hine me toniha mati. Me ati e naba me amake ahi: 'Efe ama oke. Afa yama amo nibone amake haro', me ati naba me amake. Me ya te tabaraba teke".

9 "Yama mowa ni tamine te mitahaba te amake. Fara me ka towisawa me me mowa naba me amake. Te kakomeraba teke. Afa yama kakehaba amake, Teoso ati ehene. Yama nafi ahabaraba amake mata.

10 Bara me abe mowa naba me amake. Towisawa me toha naba me amake, me abe mowa na mati.

11 Wami kiha ni kitahaba amake. Yamata ahababa amake, tabora tamaha ka yamata. Yama kome tamaha kake, naba amake. Me

korikoriri naba me amake. Yama fotaha kaker-
awahaba amake, neme ka yama".
12 "Afa yama nokosi ya tera me kokoriri nihaba
te amake. Tera me wati ya tera me bokori naba
me amake. Tera me nakibiaba me amake kateya
ya. Tera me ta naba me amake sinakoka ka me
ka hiti me ni ya, towisawa me ni ya, kofenato me
ni ya, owa te nofi karo.
13 Otamine te kaminaba te amake me nokosi
ya.
14 Te ati boti yama tikariyahi, yama te kamina-
bana me ni ya.
15 Te hiyari watohabone teke, owati ihi. Tera
me nofara me ati te fiya kanahaba teke, me nafi.
16 Te ka abi tera me ta naboneke. Te ka niso me
toha naboneke, te one mati, te one tera nonofa
mati. Te one me me waka naba me amake.
17 Me nafi tera me kakoaboneke, owa te nofi
karo.
18 Tera me nohoho niraboneke.
19 Teoso nofi te fawa rabone teke. Teoso tera
kasomebonaka".

*Serosarei ahabatebone Sesowi ati nematamon-
aka.*

20 "Saotato me tamaha Serosarei me moto
kanaha me te awaha yama te watohabone teke,
Serosarei ahabibone ka yama, hibati ya.
21 Sitati ya te sawiha te tokomabone teke. Sitati
beheri ya te sawiha te tokiyomamarahabone
teke. Soteya ka tabora ya te sawiha te tokomaba
te amake yati nemeha ya.
22 Teoso yama hiyara manakone nahabihi-
bonaka, yama hiyara me hiri hiteharo. Fara

Teoso ka yama hani ati nima, yama naboneke, ati nafi.
23 Me fanawi nabati weyeri narawa kokoriri narawaboneke. Me fanawi one matehe yoari fehe hifarawaha kokoriri narawa naboneke. Me nafi kokoriri naboneke, Teoso yama hiyara manakone nahabi kari.
24 Saotato me tamaha me me nahabihaba me amake. Me tamaha me me towakamarawahaba me amake fara tabora nima. Bara Serosarei me nahabihaba me amake. Teoso Serosarei ta neba amaka bara me ni ya. Manakobisa yama toyabo ya Teoso Serosarei totimaketehiba amaka tasa, bara me ni ya".

Neme ka Owa kamitebona Sesowi kaminematamonaka.

25 "Teoso yama namohiba amaka, bahi ka yama, abariko ka yama, amowa me ka yama. Bofe ka me winaha me baki tokotoko kanahaba me amake, tabora nafi ka mati. 'Himata amari?' me ati naba me amake, ma moni me mita mati, ma rike moni.
26 Neme ka yama bara tohawaba amake. Yama me awi ya me kakomeha me ahabakosaba me amake. 'Himata yamaba amari fa, kakehabana?' me ati naba me amake".
27 "Faya Neme ka Owa me awahaba me amake, kamahari, sawihari neme sabi boti ya, kitahari, oya kanikimahari kasiro ya.
28 Haha yama te awi ya te habo bayihabone teke. Afa yama ya Teoso tera kasomaba ka yama amo nibone tohahaboneke fahi ayata ya", Sesowi ati nematamonaka.

Hine me kakatomahabone Sesowi ati nematamonaka.

29 Hiyara kaminematamonaka me ni ya. "Fiko te awake. Awa nafi te awa, ke.

30 Afe yati tohawarawi ya yama te watote te amake, yama hiwe ka yama, yabokiraharo.

31 Fiko ka yama nima Teoso ka towisawa ka yama naboneke, kamahari. Haha yama okominaha te awi ya yama te watohaba te amake, Teoso ka towisawa kamabona ka yama, yabokiraharo.

32 Te one me sawisa naboneke haha yama okominaha nafi kaki ya. Keye amakere.

33 Hine ya neme ahaba, wami ahaba, tehaba amake. Owati ta ahabateraba amake".

34 "Tera te kakatomahabone teke. Te hanoriyahi. Yama tamaha tera nahatoriyahi. Teoso ka towisawa tera bata karayaho, afa yama amo ni ya.

35 Teoso ka towisawa kame ya kerewe namarebonaka. Kamakabote nebonaka hibati ya. Tabora nafi ka mera bata kanehibonaka.

36 Te amo rabone teke. Te tonokoabone teke. Te ora ni fawa rabone teke, te hasi tehabone te, te kokoma rabone te, Neme ka Owa nokosi ya", Sesowi ati nematamonaka.

37 Sesowi mera kanawanematamona amaka fara yama we nima, teboro wari ka yama ya. Yama soki ya sawihimatamona amaka orifa boti ka atami ya.

38 Me bosa rima nemetemoneke, me tokomakehabone mati teboro wari ka yama ya, Sesowi ati me mitahabone mati, me nafi.

22

Yota Sesowi ta nebona ati nematamonaka me ka hiti me ni ya.

1 Bao fehemeto kihare ka ayaka yabokirehemetemoneke, Basikowa ka ayaka.
2 Sasetoti me ka hiti me ya Mowisei ati kakamina me taba Sesowi me nabowahabone me ati nemetemoneke. Me hinabowarematamonaka mata, me me nakome karo.
3 Manakobote inamati tokiyomehimatamonaka Yota ni ya. Me 12 na me ka owamatamona amaka. Ino owamatamonaka, Isikarioti.
4 Sasetoti me ka hiti me ya teboro ka saotato me ka hiti me taba mera hiyarematamonaka, Sesowi ta nebona ati nari me ni ya.
5 Me yayai nemetemoneke kasiro ya. Barata aate nematamonaka me ni ya. Barata me ta nabone me ati ni ka
6 ati amosematamonaka. Ati boti yama nima nematamonaka, Sesowi ta nabona ka yama, me ni ya, me tamara me ya tababona ka yama.

Basikowa ka marinabone me hawa tonihemetemoneke.

7 Bao fehemeto kihare amo nimatamonaka, ofeya me waka narawi karo, Basikowa ka marina tafebonehe.
8 Betiro ya Yowao me famaha mera Sesowi yosehimatamonaka. "Yamata te wasihabone teke Basikowa tafebonehe, e kabahabonehe", ati nematamonaka.
9 "Hibaka ya yamata ota wasiribe?" me ati nemetemoneke.

10 "Te towakiyomabone teke sitati ya. E ka
owa te kobo nabone teke, faha tiwa kanahari
boti ya. Efe nowati ya te kayotoabone teke.
Tokiyomamebonaka efe yobebona ya.
11 Yobe hiti te aate niyahi, te ati e na te ahi:
'Borofeso ati e nareka ahi: "Hibaka ya yama bari
kani tori ya otafaribe Basikowa tafe okoba owa,
oko tataba me ya otaba owa?" ati nareka', te ati
nabone teke.
12 Yama yofi kanehibonaka, yama bari kani to-
hamisamakeharo, tori nafiharo, mesa kihaharo.
Yamata te wasiyahi fahi, Basikowa tafebonehe".
13 Me towaka fare Sesowi ati nima yama
nemetemoneke. Yobe me wasihemetemoneke.
Faya Basikowa tafebone me wasihemetemoneke
fahi.

Basikowa tafe Sesowi me kabehemetemoneke.

14 Faya ayaka yana tonehemetemoneke.
Sesowi itarimatamonaka mesa ya, he ya tataba
me ya tabahari.
15 Sesowi ati yana nematamonaka. "E tabi
onofa oke kasiro ya haha ayaka ya, kokoriri
obone ka yama nokosi ya.
16 Manakobisa Basikowa tafe okobamatasate-
haba ama oke, Teoso ka towisawa kame ya.
Basikowa tafe okobamaraba ama oke mata", ati
nematamonaka.
17 Faya kobo itihi "Teoso faya amake", ati
nematamonaka. "Te fawahi haro, te nafi", ati
nematamonaka.
18 "Ofa fehe ofamaraba ama oke mata. Man-
akobisa ofamatasatehaboneke Teoso ka towi-
sawa kame ya", ati nematamonaka.

19 Faya bao itihi "Teoso faya amake", ati nematamonaka. Bao ebe ne mera kakawematamonaka. "Hahi oko ime amaka hari. Oko ime ta one oke, tera okasomahabone owa. Owa te wati nawahatehabone teke, fara bao te kabi ka yama ya", ati nematamonaka.

20 Me tafi ahabi ya mera kakawa nematamonaka me ka kobobone ya. "Haha fi oko emene nima nineke haro. Ohabi ya Teoso te ya tabe kotarato yati hiri nebonaka. Ohababone oke, tera okasomahabone owa.
21 Owati te mitahi. E ka owa owa ta nebona tafi sawika ahi owa ni ya.
22 Neme ka Owa ahabebonaka fare Teoso ati nima. Hahi he ta nebona hiwa yokohibonaka", Sesowi ati nematamonaka.

23 Faya me abe hiyari yana tonehemetemoneke. "Hibakeba amara, he ta nebana?" me ati narawemetemoneke.

24 Me abe hora, nemetemoneke, me ka towisawabona me siba na mati.

25 Sesowi mera hiyarematamonaka. "Bara me ka towisawa me ati e te me amake ahi: 'Ha owa ta me ka hiti ama oke', me ati te me amake. 'E ka towisawa amosate amaka kasiro ya', bara me ati te me amake.
26 Haha nima te kere ha te. Te ka taiti e nebonaka ahi, yoto ke nima. Tera yoyose e nebonaka ahi, tera nanarifa nima.
27 Hibake tai toharaba? E ka owa yamata kabehi tai tohabana? Hahi tafahi tai tohehibonaka. Ha owa ta hahi yamata sawa ne nima one oke, tera onarifa owa.
28 Kokoriri ona e tabineke.

29 Fare okobi ehene nima owehene nabone oke,
okobi towisawa owa tonihe nima.
30 Towisawa ohi ya e tafi tabatehaba eke oko
mesa ya. Te nahoritehaba te amake towisawa
iitari ya, sowisi me te tohaha te. Ihayeo me ate
12 na me nahoritehaboneke te nokosi ya. Me ihi
tamine te mitatebone teke, me ka yama hiyara
tamine toha, me ka yama amosa tamine toha,
naro", Sesowi ati nematamonaka.

Betiro ehenebano Sesowi kaminematamonaka.

31 "Simao, Simao, Satanaisi tiwa ati nareka,
tiwa totomi nebonaha, fara tiriko kiyo kani nima,
benera ya.
32 Tiwa ora onahara oke, tika kiti tokarabone
tiwa. Wete tinamatasi ya me tinarifabone tike,
me one owa me nofaha mati, me kitahabone
mati", Sesowi ati nematamonaka.
33 Betiro ati yana nematamonaka. "Ota ka
Hiti okita oke. Owato okere. E fami te naba
eke kateya ya. Hima e te nibeya. E fawa
tokanaba eke. Hima e fawa tokibeya", Betiro ati
nematamonaka.
34 "Betiro owati timita mata. Arakawa ha
namatare ya tiwati yana ni terei nabone tike,
owa tiwateramone tina tiwa", Sesowi ati nemata-
monaka.

*Sesowi he ya tataba me narabi nima nemata-
monaka.*

35 Sesowi mera hiyarematamonaka. "Hibati
ya tera oyosemaro ama oke, me tabori nafi
ya. Owati e namaro ama oke ahi: Yinero
te towakarihi, sakora te kiharihi, sataya toha

naro. Te ka yama one hasi nemete ama?" ati nematamonaka.
"Yama hasi naba wataramaroke", me ati nemetemoneke.
36 "Manakobote yinero te kihi ya yinero te towakabone teke. Sakora te kihi ya sakora te towaka nabone teke. Te ye honene watari ya te ka makari te ta naba teke, te ye honenebone te kanikabone te, yimawa.
37 Teoso ka yama hani ati e teha amake ahi, owa kaminaro:

'Yama hiyara hihirimona me hinahareka',

ati te amake. E onahabone oke Teoso ati ehene. Ohababone oke hibati ya", Sesowi ati nematamonaka.
38 "Ota ka Hiti yimawa famaha tiwa haro", me ati nemetemoneke.
"Faya amake", ati nematamonaka.

Sesowi ora nematamonaka orifa boti ka atami ya.

39 Sesowi yana ne tokomematamonaka orifa boti ka atami ya, fare totokomi nofe ka yama ya. He ya tataba me ya totabamehimatamonaka.
40 Me kobo tonama me narabi nima nematamonaka. "Te ora nahi, te totomi ni ya yama hiyara te hiri rabone te".
41 Tokehimatamonaka hike ya, oharibona ati nari. Iso yobati ya itarise ora nematamonaka.
42 "Abi haha kobo okofawarabone onahara oke. Okofawahabone tini ya okofawahaboneke. Yama onofa ya owehene toharabone oke. Fara yama

tinofa ta hiri onahabone oke", ati nematamonaka.
43 Neme ka Teoso nanarifa fotokimatamonaka. Kakehimatamonaka he ni ya, he narifebonaha, kiti ahabarehibonaha.
44 Kokoriri ne ka ora namatasematamonaka kasiro ya. Tanakone toke tanakone nowi nematamonaka bofe ya, ama nima naro.
45 Ora ni fawa ne wamisamematamonaka. Faya kamehimatamonaka he ya tataba me ni ya. Nokobisa me koro hikanemetemoneke, me yawi karo.
46 "Himata te ebe nani te amo nineri? Te naomisamahi, te ora nibeya, te totomi ni ya yama hiyara te hiri rabone te", ati nematamonaka.

Sesowi me watehemetemoneke.

47 Sesowi hiyarasa ne ya me tamaha me kamakiemetemoneke. Me 12 na me ka owa Yota tohehi tai tohamakehimatamonaka me nokosi ya. Kakehimatamonaka Sesowi ni ya, he noko bako toma nakehibonaha.
48 "Yota Neme ka Owa ta tibana, noko bako toma tinakiari?" Sesowi ati nematamonaka.
49 Haha Sesowi ya me tabaha me me awaha Sesowi me aate nemetemoneke. "Ota ka Hiti me ota saka nibana yimawa ya?" me ati nemetemoneke.
50 Sasetoti ehebote ka yama aahi me ka owa no tonihematamonaka, narabo tari hibasari, kanihina karo.
51 Sesowi ati yana nematamonaka. "Te abe mono ni fawa nahi", ati nematamonaka. Narabo boyo hine hikasomehimatamonaka.
52 Sesowi mera hiyarematamonaka, he me watahabone he me nakamakeha mati, sasetoti

me ka hiti me toha, teboro ka saotato me ka hiti me toha, me ka hiti me toha na mati. "Himataba te ye honene te kakineri, yimawa toha, awa toha naro? Kofeno mono onahamone te ati na te awineke.
53 Hibati ya osawi onofa ama oke te ni ya, fara yama we nima. Te ya otabi onofa ama oke teboro wari ka yama ya. Owa te wati nofara te amake. Te amo nibone amake haro, hibayata karo. Inamati yama soki ka amo nibisa amaka", Sesowi ati nematamonaka.

Betiro Sesowi watoremona ati nematamonaka.

54 Sesowi me hiwate me hekamehimatamonaka. Me hekiyomamehimatamonaka sasetoti ehebote ka yobe ya. Betiro yotoba nematamonaka hike ya.
55 Yifo me afo kanehemetemoneke yama kori baikani ya, yobe beheri ya. Me naohemetemoneke yifo beheri ya. Betiro me ya tabehimatamonaka, me nahoha mati.
56 Mera nanarifarawa me ka one oharia hiwehimatamonaka itabasahari yifo beheri ya. He kakatomaha ati yana nemetemoneke. "Efe he ya famehi amaka hari", ati nemetemoneke.
57 Betiro ati hiyarematamonaka. "Fanawi owatere amaka hari", ati nematamonaka.
58 Yama totoyabo ni ya me ka owa hiwatasehimatamonaka. "Efe me ka owa ama tike bisa", ati nematamonaka.
"Makiti me ka owa ama okere", Betiro ati nematamonaka.
59 Bahi ohari ahabe ya me ka owa ati yana tasehimatamonaka tasa. "Hahi he ya famahareka

hari. Keye amakere. Karireya ka me ka owa amaka", ati nematamonaka.
60 "Makiti tiwati owato okere, hiri tinaharo", Betiro ati nematamonaka.
Betiro hiyarasa ne ya arakawa ha ni yana nematamonaka.
61 E ka Hiti nokowame Betiro kakatomehimatamonaka. Faya Betiro yama wati nawahematamonaka, aya e ka Hiti hikaminaharo, he hiyarari. "Arakawa ha namatare ya tiwati yana ni terei nabone tike, owa tiwateramone tinaha tiwa".
62 Betiro yana tone tokiyomame ohi nematamonaka kasiro ya.

Sesowi me katomemetemoneke.

63 Sesowi me tama na he me haha kanehemetemoneke. He me baro nemetemoneke awa ya.
64 Makari ya noko me hikarafe me hihiyarehimatamonaka. "Otara tikaminahi, Teoso ati kakaminamona tiwa. Hike tinoko koho towitira?", me haha ni ati nemetemoneke.
65 Yama hiyara one me kamina nemetemoneke, he me kamina mati.

Me ka hiti heoniao me hiri nemetemoneke Sesowi me kaminabone mati.

66 Manakobote yama warisi ya me ka hiti heoniao me hiri nemetemoneke, sasetoti me ka hiti me toha, Mowisei ati kakamina me toha na mati. Sesowi me towakamakiemetemoneke afa me ka heoniao ya.
67 Me ati yana nemetemoneke. "Ha tiwa Kirisito ama ti? Tiwa tikaminahi".
Sesowi hiwa kamini nofarematamonaka. "Owa okomini ya keye hiri onahamone te ati riyahi.

68 Tera aate oni ya te ati yana ra te awineke.
69 Neme ka Owa itariwahebonaka Teoso ka kanihina ka ya, kitahari. Itaribonaka fahi".
70 Me nafi ati yana nemetemoneke. "Teoso bitimona tiwa tine ti?" me ati nemetemoneke.
"Fara te ati amake. Keye amakere", ati nematamonaka.
71 "Yama hiyara kaminaka waha. Ati e mitawahaka waha. Me one e ha raba eke, he ehene hiyara me kaminaba mati. E watoka", me ati nemetemoneke.

23

Birato Sesowi aate nematamonaka.

1 Me nafi Sesowi towakamehemetemoneke Birato ni ya, wehibonaha Birato nokosi ya.
2 He me kaminemetemoneke Birato ni ya. "Hahi ota ka one mera keyehareka. Ota ka one yinero me ta rabone ati nareka Sesa ni ya. Kirisitomona ati nareka, towisawamonaha".
3 Birato Sesowi aate nematamonaka. "Soteo me ka towisawa ama ti, ha tiwa?" ati nematamonaka.
"Ee, fara tiwati nima yama nineke", Sesowi ati nematamonaka.
4 Birato sasetoti me ka hiti mera hiyarematamonaka. Me one toha nemetemoneke, me tamaha mati. "Hahi yama hiyara hiri re awaka", ati nematamonaka.
5 Me ati yana namatasehemetemoneke tasa. "Kofeno me ota mowa nabone ati te amaka. Karireya ya mera kanawani yana tone manakobisa Soteya nafi ka mera kanawanatasehi manakobote kakewahaka ahi", me ati nemetemoneke.

6 Birato me ati mitehi mera aate nematamon-
aka. "Karireya ka ama hari?" ati nematamonaka.
7 Eroti Karireya ka towisawamatamona
amaka. Sesowi Karireya kamona tamine Birato
mitehi Sesowi toyosemehimatamonaka Eroti
ni ya. Eroti yaka ne sawisa nematamonaka
Serosarei ya.

Eroti Sesowi aate nematamonaka.

8 Eroti Sesowi awehi yayai nematamonaka
kasiro ya. Sesowi tamine mitehi Sesowi awinima
na tohehimatamonaka hibati ya. Sesowi awe-
hibona ehene namohibona hinehimatamonaka,
kiti namohibonaha.
9 Eroti Sesowi hiyari noko tonihematamonaka,
hiwa kaminebonaha. Ati wataremamatamonaka.
10 Sasetoti me ka hiti me ya Mowisei ati
kakamina me taba me sawihemetemoneke fahi,
Sesowi yama hiyara hiri nemona me ati na mati,
he me hora na mati.
11 Eroti hinaka saotato me ya tabehi Sesowi
me haha kanehemetemoneke. Me weyeye hini-
hematamonaka makari amosa ya, me haha
hikanebonaha. Faya Eroti ati ehene me wete
hikanamematamonaka Birato ni ya.
12 Makoni Eroti Birato me famaha me abe
nofawemetemoneke waha. Hibati ya me abe
kakoemetemoneke baha.

Sesowi ahabebona me hinehimatamonaka.

13 Birato sasetoti me ka hiti mera yoro tokani-
wamematamonaka, me nafi ka hiti me ya me
tabaha mati,
14 mera hiyarebonaha. "Hahi te kakamareka
owa ni ya, kofeno me me mowa nabone ati

nemona te ati nari. Te nokosi ya aate one ati
hiyareba watarareka. Yama hiyara hiri nemona
te ati ne yama hiyara hiri re awaka.
15 Hinaka yama hiyaraba Eroti hiwasirihi hina
awineke. Ati ehene me wete hikanamehinoka
e ni ya. Yama hiyara hiri remona onahareka.
Ahabarehiba awaka.
16 Ota kosi nebanaka. Kosi ni hawa tohe ya ota
sa tosehibanaka", Birato ati nematamonaka.
17-18 Me nafi ati yana kawahemetemoneke, me
ha na mati. "Tinabowaho. Bahaba ta fito
tinihabana tike ota ni ya", me ati nemetemoneke.
19 Bahaba foyehimatamonaka kateya ya, me
one ya tabehi kofeno me me mowa nemetemone
mati.
20 Birato Sesowi sa tosehibona mera hiyara-
matasehimatamonaka.
21 "Te ba kanaho awa ya, ahabebana. Te ba
kanaho awa ya", me ha ni ati nemetemoneke.
22 Mera hiyaramatasehimatamonaka. "Himata
yama hiri rano hiyararo? Hinaka yama hiyaraba
owasira nabowi onofa okara. Hine ya ota
kosi nebonaka, ota sa tosehibonaha", Birato ati
nematamonaka.
23 Me ha ni fawa nisaremetemoneke, me ha ni
kitaha mati, Birato Sesowi nabowehibona me ati
na mati awa ya. Faya Birato ati watamarema-
monaka.
24 Yama hiri hinahabone me hinaha hiri
nebona ati nematamonaka waha.
25 Me ka owa tasi tonihematamonaka, tasi
tonihi tabiyo me hiwahari, me one ya tabehi
kofeno me me mowa nemetemone mati, era
nanahabi me tohaha mati. Sesowi ta me nahabi-
habone ati nematamonaka, fara me ati ya.

Sesowi me nawanemetemoneke awa ya.

26 Sesowi me towakamehemetemoneke. Simao
Sireni ka me watehemetemoneke, yaka nakehari
sitati beheri ya, awa tiwa nebonaha. Me yoko
hikanematamonaka awa ya. Sesowi nowati ya
yotohimatamonaka.
27 Me tamaha me yotohemetemoneke Sesowi
nowati ya. Me fanawi toha nemetemoneke ohi
narawaro, ehene. He ha narawemetemoneke,
yawarawaharo.
28 Sesowi me ni ya nokowame mera hiyare-
matamonaka. "Serosarei ka me fanawi te ohi
rima nahi owehene. Te ohi nahi fara te ehene, te
ka matehe ihi toha naro.
29 Owati te mitahi. Te ati e tehaba te amake ahi:
'E ka matehe watarene e amake', te ati tehaba te
amake.
30 'E ahabi ya yama amosene amake. Yati otara
tikinahi, ota ahabibeya', te ati tehaba te amake.
31 Yama e na me hiri nineke awa yati ya.
Himata nima yama na me hiri tehaba me amari
awa bote ya? Yama e na me hiri nineke owa ni
ya. Yama bara me hiri tehaba me amake te ni
ya, yama hiyara nafiharo mata ya", Sesowi ati
nematamonaka.
32 Me one fama nemetemoneke, Sesowi ya
me tabaha mati, me me hekama mati, me ihi
hiyatera mati, me ahababone mati.
33 Me kobo tonamemetemoneke yama ini E
Tati Tone tohaha ya. Sesowi me ba kaneme-
temoneke fahi awa ya. Me one me me ba
kanikima nemetemoneke, me ihi hiyatera mati.
Me hikanawehimatamonaka Sesowi ka kanihina
ya. Owa kawa nematamonaka yasoka ya.

34 Sesowi ati yana nematamonaka. "Abi me ihi wati tiwahariyahi, me ihi hiyara mati. Me ihi me watokere, me hiri hinaharo", ati nematamonaka.

Sesowi ka makari me ebe nemetemoneke. Yama me were nemetemoneke, makari me ebe nabone mati.

35 Me nahohemetemoneke Sesowi beheri ya, he me kakatomaha he me haha kanaha mati. Me ka hiti me toha nemetemoneke, he me haha kana mati. "Me one kasoma, fare hiwa kasoma, nebanaka waha, Teoso ka Kirisito tohe ya, Teoso hikatikehimata", me ati nemetemoneke.

36 Saotato me ati toha nemetemoneke, he me haha kanaha mati. Me ka owa tokomematamonaka, Sesowi nafawebonaha finakiri ya.

37 "Soteo me ka towisawa tihi ya fara tiwa tikasomahi", me ati nemetemoneke.

38 Yama hani ati e na kawanemetemoneke ahi he neme ya, "Soteo me ka towisawa amaka", ati naro.

39 Hahi Sesowi beheri ya wanehi Sesowi hora nematamonaka. "Kirisito ama tirini, ha tiwa? Tiwa tikasomahi. Otara tikasoma tinahi", ati nematamonaka, Sesowi haha kanahari.

40 Owa hora hikasematamonaka, ati fawa nebonaha. "Teoso tinakomeharini? Fare ahabi nima tika ahabi nabone tike, yama hiyara hiri tini karo.

41 E ahababone eke e ehene hiyari karo, ha e. Ehene hiyareba watatere amaka hari, ha ita", ati nematamonaka.

42 Sesowi aate nematamonaka. "Sesowi towisawa tohi yana tini ka yama ya owa wati tiwahiyahi", ati nematamonaka.

43 Sesowi ati yana nematamonaka. "Hibayata
ya e famaha e towakaba eke, me yayai ti ka
tabora ya", ati nematamonaka.

Sesowi ahabematamonaka.

44 Bai nokorise ya yama kayomemetemoneke,
yama nafi. Manakobisa yama soki fawa nemete-
moneke bai weo towawiti ya.
45 Makari teboro boti ka yama babari kana
tohaha baikani sibi kanisa kote tohikimeheme-
temoneke.
46 Sesowi ha ni kitehimatamonaka. "Abi oko
kanamori ta oke tiwa ni ya", ati nematamonaka.
Ati fawa ne ya ahabematamonaka.
47 Saotato me ka hiti Sesowi ahabe awehi
ati yana nematamonaka, Teoso kahiyarahari.
"Hahi amosate awaka hari. Keye amakere", ati
nematamonaka.
48 Me tamaha me kakehemetemoneke, Sesowi
ahabe me awahabone mati. Ahabi me hiwe ya
me tokomemetemoneke, me baki me baro na
mati, me yawaha mati.
49 Sesowi fara me one hiwehimatamonaka,
ahabari, me nahoha mati hike ya, me fanawi
ya me tabaha mati, Sesowi ya tabakirawaro
Karireya ya.

Sesowi me kamohemetemoneke.

50-52 Me ka owa Yose tohehi tokomemata-
monaka Birato aate nebonaha, Sesowi abohi
itibasehibonaha. Yose Arimateya kamatamon-
aka, Soteya ka sitati kari. Aamosa tohehimata-
monaka. Teoso ka towisawa kakibona ka yama
nonoki tohehimatamonaka. Me ka hiti me ka
owamatamona amaka. Me ka hiti Sesowi ahabi
me nofaha Yose ta ati hiyarematamonaka.

53 Sesowi abohi itibasehimatamonaka. Rofi hiwahematamonaka makari amosa ya, riyo tohaharo. Hibehimatamonaka yati hoti me wi hinaha ya, e abohi foyamatari ka hoti, temenebonaha.
54 Sesowi ibehimatamonaka hoti ya, sabato nokosi ka yama wehe ya.
55 Me fanawi Sesowi ya tabakirawa Karireya ya afa yotorawehemetemoneke Yose nowati ya. Sesowi ibari awarawehemetemoneke tama tori ya.
56 Wete tonamarawa yama hawa toniharawemetemoneke Sesowi abohi tehenebonaha. Sabato ya hasi narawemetemoneke fare Teoso ka yama hani ati nima.

24

Sesowi wamisamematamonaka.

1 Tomiko ya bosa narawa tokomarawemetemoneke Sesowi temene ya, yama mai amosa towakamarawaharo, Sesowi mese mamata kanabonaha.
2 Kobo tonamarawa tama noki bori awarawehemetemoneke, howa tonaharo, me hitihanihi.
3 Tokiyomarawa Sesowi abohi wasirawaremetemoneke.
4 Nahorawehemetemoneke, ati boti yama nima narawaro. Hibati ya me famaha mera awibote narawemetemoneke, me teme na mati, me ya me tabaha mati, me bori oya kanikimaha mati.
5 Foro narawemetemoneke, boko tokanirawaharo bofe ya, watorawaharo. Me ati yana kanehemetemoneke. "Himataba Sesowi kitehi te siba nineri me abohi tabori ya?

6 Watamakara ahi, kitamatasahari. Ati te wati
nawahare awa ahi, sawihari Karireya ya?
7 'Neme ka Owa me ta naboneke me one
ni ya, me ihi hiyara me ni ya, Teoso ati
ehene. Ahabebanaka, me ba hikane ya awa ya.
Yama wehe famaha ahaba nowati ya wamisame-
bonaka', ati nareka", me ati nemetemoneke.
8 Sesowi ati wati nawaharawemetemoneke,
Sesowi yama hikaminaharo.
9 Wete namarawehemetemoneke tama ya.
Yama awarawaha yama kaminamarawemete-
moneke he ya tataba me ni ya, me nafi ni ya,
me one toha na mati.
10 Tokomarawa e narawemetemoneke ahi,
Maria Matarena toha, Yowana toha, Maria Tiako
mati toha, one toharawa naro he ya tataba me ni
ya. Yama kaminamarawaha
11 ati me hinofarawarehemetemoneke.
Yama amara kaminarawamone me
hirawemetemoneke.
12 Betiro yana tone kana ni tokomematamon-
aka tama ya. Mowi nise makari oharia awehi-
matamonaka, riyo tohaharo. Wete name ati boti
yama kaminematamonaka. "Himata amari ha?"
ati boti ati nematamonaka.

Sesowi me awehemetemoneke Emaoso hawi ya.

13 Afa yama wehe ya Sesowi ya tataba me
one me towakemetemoneke, me famaha mati,
tabora Emaoso ya. Hawi ka kirometoro 11
nemetemoneke Serosarei ya.
14 Me hihiyara tosi nemetemoneke, Sesowi
ahabe me wati nawaha mati.

15 Me hiyara me yaka kana me ni ya Sesowi
yokana kamehi me ya tabehimatamonaka, me
yaka na mati.
16 Sesowi me watoremetemoneke, Teoso ati
ehene.
17 Sesowi ati yana nematamonaka. "Himata
amari ha? Himata te hiyarineri, te yaka kanaha
te?" ati nematamonaka.
Me ma tokowite me teme nemetemoneke, me
yawaha mati.
18 Me ka owa Kereoba tohehi ati yana nemata-
monaka. "Serosarei ya tisawi ya me ihi tamine
timitarinihi? Tiwahariha tiwa awine tike, yama
tiwatora tiwa haro".
19-20 "Himata nima me ihi rini?" Sesowi ati
nematamonaka.
"Sesowi me ta narake sasetoti me ka hiti me ni
ya, e ka hiti me ya me tabaha me ni ya. Sesowi
ehene hiyaremona me hine me hinabowareka,
me ba hikanari awa ya. Sesowi Nasare ka Teoso
ati kakaminamona ota ati ka. Me tamaha me
nokosi ya kiti hiri nofe amaka, Teoso ati ehene.
Mera kanawani amosa nofe amaka, Teoso ati ya.
21 Ihayeo mera kasomebona ota ati ne amaka.
Ahabe amo ni famaka.
22-23 Ota fanawirine bosa narawa
tokomarawarake tama ya. Abono me
hiwasirehimonaka. Wete namarawahanike
ota ni ya. Teoso nanarifa mera awarawahamone
ati narawarake. Sesowi kitamemona Teoso
nanarifa me ati namone ati narawarake. 'Hika',
ota ati na otake.
24 Faya ota ka one me tokoma Sesowi temene
me towamanike. Tama hinita tohahamoneke,

me hiwaharo, fara me fanawi ati ya. Sesowi ta me awaramoneke", me ati nemetemoneke.

25 Sesowi ati yana nematamonaka. "Yama te watokere. Hibati ka Teoso ati kakamina me ati te nofatera te amake.

26 Yama te watora te awine haro? Kirisito kokoriri nareka Teoso ati ehene, kitawehibonaha waha, kiti me nafi hiwehibonaha", ati nematamonaka.

27 Sesowi mera hiyarematamonaka, Teoso ka yama hani ati kaminari, Teoso ka yama hani hikaminematamonaha. Mowisei ati kamina, hibati ka Teoso ati kakamina me ati kamina, nematamonaka, he me kamina mati. Teoso ka yama hani nafi hikaminematamona ati nematamonaka.

28 Me bori towitiemetemoneke tabora witi ya, fara me tokibone ka tabora. Sesowi fiya tonamebona ati ne

29 me ha hinehimatamonaka, me ya tabehibonaha. "E tabamatahaba eke. Bahi tokaka", me ati nemetemoneke.

Faya me ya tabehi me tokiyomamemetemoneke me ka yobe ya.

30 Me tafahabone me nahoririsa Sesowi bao itihi "Teoso faya amake", ati nematamonaka. Faya bao ebe ne mera kakawematamonaka.

31 Faya me hiwatomatamonaka fahi. Faya fawa nematamonaka.

32 Me abe hiyaremetemoneke. "Hika. Hawi ya Teoso ka yama hani ya era kanawanehi e ati boti sari kana eke", me ati nemetemoneke.

33 Me yana kanakabote nemetemoneke, me towakamahabone mati Serosarei ya.

Me 11 na me one me ya me tabaha me me kobo
nemetemoneke, me yoro tokowama mati, me abe
hiyara mati.
34 "Keye amakere. E ka Hiti kitamenoka. Hiwa
namohimonaka Simao ni ya", me ati nemete-
moneke, me abe hiyara mati.
35 Me one me hiyaremetemoneke, Sesowi ya
me tabaha me yaka namone me ati na mati hawi
ya. Yama me kamina nemetemoneke, Sesowi me
wato ka yama, bao ebe nari.

*Sesowi he ya tataba me ni ya kobo nematamon-
aka.*
36 Me hiyara me ni ya Sesowi waremake-
himatamonaka me baikani ya. "Teoso tera
kakatomehibonaka", ati nematamonaka.
37 Me ero nemetemoneke, me watoha mati,
hinamatimona me ati na mati.
38 Mera hiyarematamonaka. "Himataba te
wato? Himataba te ati boti e nineri ahi: 'Hibake
amara?' te ati na te?
39 Oye te awa ha. Oteme te awa nahi haro.
Fare ama oke. Owa te bobori kana. Owa te
awake. Oko ime na, oko tone na, ke. Inamati
ime watarihi, tone watarihi, te amaka", ati
nematamonaka.
40 Ye namo, teme namo, nematamonaka me ni
ya.
41 "Hika. Efe yokana tohe awane?" me ati boti
ati nemetemoneke.
"Yamata te kihini ahi?" ati nematamonaka.
42 Hinaka aba kahi kotebona me ta hinehimata-
monaka.
43 Wara hine hikabematamonaka me nokosi
ya.

44 Ati yana nematamonaka. "Aya e tabi ya
yama hiri onahabani okominaharo amake, Mo-
wisei ka yama hani hikaminaharo, owa kami-
naro, yama nafi, Teoso ati kakamina me ka yama
hani ati toha, Teoso tahi ka yama hani ati toha
naro. Afa ati nafi hiri owaharake, Teoso ati
ehene. Afa okomini onofa hiri onaharake", ati
nematamonaka.
45 Me hihiyaraha Teoso ka yama hani me
watowehemetemoneke waha.
46 "Hibati ya yama hani me rawi
nemetemoneke Kirisito ahabatehibona ati naro,
wamisamatehibona ati naro yama wehe famaha
ahaba nowati ya.
47 Yama hani me rawi nemetemoneke, Kirisito
tamine me kaminatehabone ati naro, tabora
nafi ka me ni ya. Me ati e tehabone yama
hani ati ke ahi: Me ihi hiyara me ihi me
nofamarahaboneke, me ihi Teoso wati hiwa-
hamarabone mati. Kirisito tamine kamini tai
tohatehiba amaka Serosarei ya. Manakobisa
kamini yotowamatehiba amaka tabora nafi ya,
yama hani ati ke.
48 Yama te awake waha, naharo, me hikamine-
hemete hibati ya. Yama te awaha te one me ni
ya te kaminatehaba amake.
49 Owati te mitahi. Okobi tera kakawebona ati
nareka. Tera owakawine oke fare ati ya. Te
sawimatahaba teke sitati ya, te kitiba Teoso ta
neba te", ati nematamonaka.

Sesowi tokomisematamonaka neme ya.

50 Me ya tabehi me yana tona me tokomeme-
temoneke Betania ya, fare ati ehene. Mano yana

kane Teoso mera kakatomehibona ati nematamonaka.
51 Tokomisehimatamonaka mano ta tonikimahari. Tokomematamonaka, Teoso hekimisamari neme ya.
52 He me kahiyara me kamehemetemoneke Serosarei ya, me yayai na mati.
53 Teboro wari ka yama ya me sasawi tohehemetemoneke, Teoso me kahiyaraha mati.

Teoso Ka Yama Hani

Jamamadí: Teoso Ka Yama Hani (New Testament)

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Jamamadí)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 29 Jan 2022
736b79e6-3611-53c1-a5f7-490d67da3c50